De hoogste prijs

Jeanne Reyneke van Stuwe

bron
Jeanne Reyneke van Stuwe, *De hoogste prijs*. De Erven de Wed. J. van Nelle, Rotterdam 1933

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/reyn008hoog01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

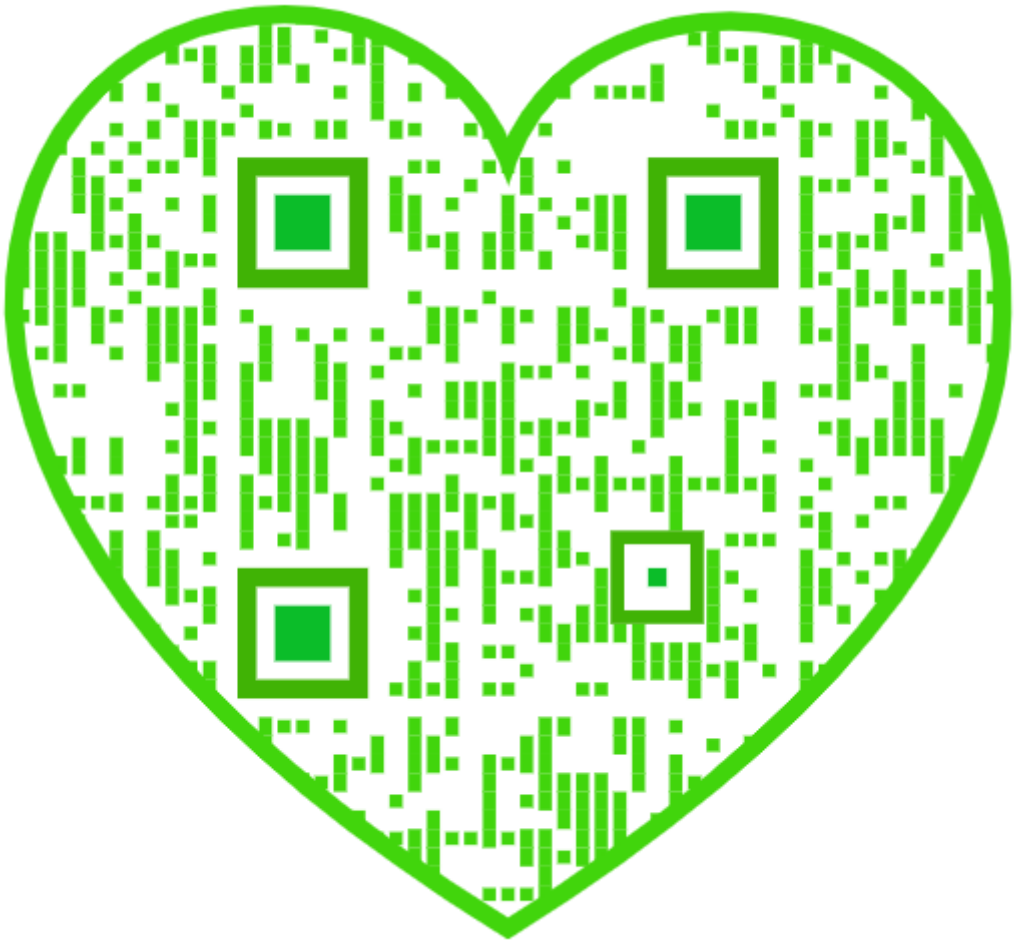

Eerste hoofdstuk
Het voorstel van oom en tante Warnouts

Verwachting

Een der vele genoeglijkheden, die de vier nichtjes zich konden veroorloven, nu zij, gelukkig, allen geslaagd waren voor het eind-examen Hoogere Burgerschool, was het roeien met het gezellige bootje, dat Eva Warnouts op haar laatsten verjaardag gekregen had.

Zooals vanzelf spreekt, waren zij allen in de beste stemming.

Na het zware jaar van ingespannen werken, dat met zoo'n mooi succes bekroond was geworden, voelden zij zich allen zoo heerlijk vrij en opgelucht.

De vier nichtjes: Eva Warnouts, Bep Warnouts, Angeline van Eslingen en Rhoda Overmeer, waren óok vier vriendinnen en hadden, behoudens eenige meeningsverschillen en min of meer ernstige kibbelpartijen, altijd goed met elkander overweg gekund. Zij gingen samen uit, zij hielpen elkander voort met schoolvakken, waarvan de een meer dan de ander begreep, wandelden, fietsten, roeiden samen en maakten ook veel gekheid samen, daar zij alle vier een levendige, opgeruimde natuur bezaten.

De zon scheen schuin over het water, dat zachtjes zwalpte tegen de boorden van de boot.

Bep liet haar hand door de rustige golfjes bespoelen, en zei:

- Ik vind, je kan nooit begrijpen, dat water zoo dun is en ijl; als je er naar kijkt, dan lijkt 't net een mollig, gesmolten metaal en je verwondert je, dat 't niet *warm* is, als je je hand er in steekt.

- Bep ziet de dingen altijd anders dan 'n ander, zei Angeline.

- Ja, en doet ze dat expres, of komt 't vanzelf, vroeg Rhoda.

- O! vanzelf! zei Eva. Niet, Bep? Zulke dingen zette je ook altijd in je opstellen...

- En om die deftigheid en die buitengewoonheid moesten we altijd lachen, zei Angeline.

- Lachen? neen, zei Eva eerlijk. Ik ben wel eens jaloersch geweest op Bep, dat wil ik wel bekennen.

Het gebeurde wel eens meer, dat er over Bep gesproken werd, als ware zij er niet bij. Dat kwam: Bep had iets droomerigs over zich en merkte het dikwijls niet eens, als de andere drie meisjes over haar aan het praten waren.

Over het diepe blauw van den hemel dreven blanke, zonneheldere wolken. Langs de vaart strekten zich wijde weilanden uit, aan den einder bezoomd door donkere, zwaar belooverde boomen. In den omtrek was het stil, zoo vredig stil; een stem uit de verte klonk duidelijk op in de onbewogen lucht, en ergens, heel vaag, waasde een zachte muziek uit een onzichtbare gramofoon.

Zij luisterden naar de stilte; zij genoten van den mooien, zomerschen Julidag; zij vertelden elkaar van hun plannen, nu zij vrij waren, plannen, uitsluitend gericht op vermaak en pleizier.

Want zij waren immers vrij? Zoo verrukkelijk bevrijd van den schooldwang; zij konden nu doen en laten, alles,

waar zij maar zin in hadden en behoefden zich niet meer om plichten te bekommeren.

En zij waren jong! en zij hielden van zang en dans en beweging... en van de toekomst stelden zij zich niets anders voor dan vreugde en amusement!

Zij waren allen in de gelukkige omstandigheden, dat zij geen betrekking behoefden te vervullen, iets moesten ‘worden’ om hun eigen brood te verdienen; zij mochten hun eigen liefhebberijen volgen en van dezen gunstigen toestand zouden zij een ruim en heerlijk gebruik maken; nu, reken maar!

Met geestdrift verdiepten zij er zich in, wat zij nu allemaal zouden kunnen doen - en Eva had daarbij bloemen voor oogen en Rhoda mooie kleederen, vervaardigd naar de nieuwste modes en Angeline dacht erover, hoe zij haar eigen kamer inrichten zou... met de nieuwste stalen meubelen, of... En Bep?... die had geen bepaalde ideeën, - die droomde maar, droomde maar...

- Zeg, zei ze opeens, als uit een sluimer ontwakend, en liet haar roeiriem door het water slepen, zoodat het bootje een halven slag draaide, zeg! ik heb een invitatie om vanavond bij Oom en Tante Warnouts te komen.

- Ah! jij óók? vroeg Eva verrast.

- Ja; jij dan óók?

- Ja.

- En *ik* ook! riep Angeline, en tegelijk riep datzelfde ook Rhoda.

- Wij alle vier?

- Waarom zou dat zijn?

- Wel, ze zullen ons willen fuiven, na ons goed volbracht examen, veronderstelde Eva.

- Of ons 'n cadeau willen geven, dacht Angeline.

- Dan hoop ik, dat ze ons zèlf laten kiezen, zei Rhoda.

- Och, ik vind alles goed, zei Eva. Oom en Tante Warnouts zijn altijd zóó royaal, dat je toch altijd blij moet wezen, met wat ze je geven, of met wat ze doen.

Zij waren het er allen over eens, dat deze uitnoodiging aan hen vieren tegelijk, niets anders beteekenen kon, dan dat de goede, gulle Oom en Tante, die, zelf kinderloos, voor hun nichtjes alles over hadden, hen wilden verrassen, hetzij met een gezelligen avond, hetzij met een aangenaam geschenk.

Zij verdiepten zich nog eenigen tijd in gissingen en gingen toen het bootje terugbrengen naar het schuitenhuis.

In elk geval, - dáárvan waren zij allen overtuigd, - hadden Oom en Tante het goed met hen vóór, en de avond zou hun stellig wel iets heel prettigs brengen!...

Het voorstel

Oom en Tante Warnouts wachtten hun nichtjes in de groote serre van hun ruim en geriefelijk huis.

Steeds beijverden zij zich om voor de kinderen van hun broers en zusters zooveel mogelijk te zijn; de meisjes hadden menig pretje en menig geschenk aan hen te danken, en altijd voelden zij, hoe goed Oom en Tante het met hen meenden en hoe waarlijk veel zij van hun nichtjes hielden.

Zij wachtten in de met groene en bloeiende planten vroolijk versierde serre, terwijl de hooge glazen deuren wijd openstonden naar den geurigen, kleurigen tuin.

Het voorstel, dat zij hun nichtjes wilden doen, hadden zij lang en breed met elkander besproken en zij waren overeen gekomen, alvorens hun eigen plan voor den dag te brengen de meisjes eerst zelf eens te laten praten.

Achtereenvolgens kwamen Bep en Rhoda, Angeline en Eva. Lachend en opgewekt begroetten zij hun bloedver-

wanten en elkaar en vlijden zich behagelijk in de groote rieten stoelen met de gezellige, fleurige kussens en babbelden en ‘kwetterden als jonge vogels’, zooals Oom Warnouts altijd zei, die, wanneer het meisjesviertal aanwezig was, de serre altijd zijn ‘volière’ noemde.

- En hoe voelen jullie je nu wel? vroeg mevrouw Warnouts.
- O! Tante! u bedoelt met onze niet eindigende ‘groote vacantie’?
- Verrukkelijk!
- We voelen ons als veulens in de wei!
- En laten violen maar zorgen.
- En? vroeg Oom Warnouts.
- En? vroeg Tante.
- En? vroegen verbaasd de meisjes.
- Wat nog méér, kinderen?
- Tante, wat bedoelt u?
- Begrijpen jullie me niet?... Kijk eens, we voelen natuurlijk best, dat jullie vooreerst wat ontspanning noodig hebt.
- En wie liever dan *wij* zouden jullie wat onbevangen vreugde gunnen! voegde Oom Warnouts er bij.
- Dat weten we, o, dat weten we! gaven de meisjes grif toe. Maar...
- Zegt u eens, waar u op zinspeelt. Tantetje, toe?
- Wel... zei Tante, en keek haar nichtjes onderzoekend aan. Hebben jullie nooit eens over een levensdoel gedacht?...
- 'n Levensdoel? proestte Rhoda, wat zegt u dat deftig, Tante!
- 'n Levensdoel! herhaalden de andere meisjes en joelden, en schaterden over het gewichtige woord en riepen:
- We zijn nog veel te jong voor een levensdoel!

- We willen ons leven genieten.
- We zijn maar eenmaal jong!
- En we hoeven immers niets te worden!
- Dat is gelukkig niet noodig!
- Vrij! zijn we, vrij en blij!
- O, boe, wat een woord! le-vens-doel!!

Oom en Tante Warnouts, temidden van dit levendig tumult, wisselden een blik.

Zij hadden het wel gedacht: de jonge dingen dachten aan niets dan aan vroolijkheid en pret.

Nu ja, dit was wel heel begrijpelijk en natuurlijk en niet zoo erg in het begin, maar als deze toestand al te lang zou voortduren, dan zouden hun jonge, gevoelige karakters er zich naar gaan zetten en de, in alle opzichten goed ontwikkelde, veelbelovende meiskes zouden onbruikbaar worden als lid van de maatschappij.

En... daarvan waren Oom en Tante overtuigd, ze zouden met hun oppervlakkige, niets-beteekenende levenswijze op den duur niet gelukkig worden. Een bestaan van niets dan pleizier, een aaneenschakeling van louter pretjes, kweekt verveling en... ontevredenheid.

Werkzaamheid; je krachten gebruiken; je energie de wereld ten nutte maken; *voelen* dat je iets beduidt in het groote wereldgeheel, *dat* was het eenige, wat je op den duur voldoening verschaffen kon en waardoor je, als je eenmaal oud was, in rustigen trots kon terug zien op je afgelegd leven.

- Ik had gehoopt, jongedames, zei Oom Warnouts, dat jullie uit jezelf begrepen, hoe leeg een leven is, waarin je jezelf als middelpunt stelt, - en...
- Hoe zelfzuchtig dat maakt, zei Tante.

De meisjes werden ernstiger; zij keken elkaar eens aan, in stille verstandhouding; maar elk zag zich in de ver-

wachting van een bondgenoote bedrogen.... want... de woorden van Oom en Tante hadden méér indruk gemaakt, dan ze wel wilden erkennen... Al waren zij luchtig van aard, ware zieltjes zonder zorg, toch hadden zij óók genoeg gezond verstand, om in te zien, dat Oom en Tante geen ongelijk hadden...

- Tante... zei Angeline, ja... we begrijpen u wel, maar...
- Wij zijn nog maar zoo kort uit de schoolgevangenschap verlost...
- En om nu dadelijk aan een ‘doel’ te gaan denken...
- Ik zou niet eens weten, wat voor doel ik zou moeten kiezen...
- En ik heb *niets* geen zin, om dadelijk weer aan 't werk te gaan.
- En wat voor werk?
- Ja, wat voor werk?
- Ik zou 't heusch niet weten!
- Ik kan *niets*, ik ben voor *niets* geschikt.
- Ik óok niet!
- Kom, kom, *dat* zou wel meevallen, lachte Tante. De hoofdzaak is: dat je het *wilt*.
- Maar... wil ik? twijfelde Angeline.
- Ik... niet, bekende Bep.
- Ik... óók niet, zei Eva.
- En ik óók niet, als ik oprecht ben, zei Rhoda, maar in haar glimlachje school toch wel eenige verlegenheid.
- Laten we, zei Oom Warnouts, eens gemoedelijk met mekander praten, kinderen. Wij zijn oud, en kènnen het leven en de menschen zoo'n beetje. Door eigen ondervinding zijn we wijs geworden, zooals men dat noemt. En, omdat we van jullie houden, en het beste met jullie vóórhebben, daarom willen we jullie graag met onze ‘wijsheid’ en onze levensondervinding ten dienste staan.

- Ja, zei Tante, en weet jullie, waarom we dat zoo goed kunnen, meisjes? Omdat... ik, toen ik nog jong was, precies zóó in 't leven stond als jullie nú. Ik was in precies dezelfde omstandigheden en hoefde niets te ‘worden’. Wel, ik vatte het leven louter als een pretje op; ik dacht alleen aan mezelf, en ‘voelde’ me verschrikkelijk, zooals men dat noemt.

Toen kwam Oom, en we trouwden. Ik bleef dezelfde, en leidde 'n leventje van vroolijken Frans. En Oom liet me m'n gang gaan, en verwende me, zoodat ik hoe langer hoe egoïster en eigengerechtiger werd.

- Zóó erg was 't niet, vergoelijkte Oom. Je was jong en onnadenkend, en...

- Toen... kreeg Oom tegenslag in zaken. En ik... denk je, dat ik hem hielp en opbeurde, zooals een liefhebbende vrouw behoort te doen?... Ik... ik deed niets dan huilen en klagen en jeremieeren, en maakte Oom's leven nog veel moeilijker dan 't behoefde te zijn.

- Zóó erg was 't niet, protesteerde Oom weer, maar Tante, met haar lieve, zachte, en toch vaste en besliste stem, ging voort:

- Zoo erg was 't wèl, kinderen, helaas. En toen Oom me vriendelijk en bescheiden vroeg, hem eens met dit of dat te helpen (hij dacht, dat dit me wat afleiding geven zou) weigerde ik nukkig, of deed alles met zóó'n tegenzin, dat Oom heelemaal mismoedig werd.

Toch schijn ik eens iets (ondanks mezelf, hoor!) zóó goed te hebben gedaan, dat Oom er werkelijk door geholpen werd, en hij prees me zóó, dat ik... trotsch werd op mezelf.

Nu... toen ik eenmaal zóóver was, kreeg ik langzaamaan pleizier in mijn werk. Oom leerde me boekhouden en kantoor-werkzaamheden... en...

- Sindsdien, totdat we ons terugtrokken uit de zaken, is je Tante mijn dappere, trouwe, werkzame compagnon geweest, - en samen hebben we de zaak er weer boven-op gebracht.

- En... willen jullie wel gelooven, kinderen, dat ik *nooit* zoo gelukkig ben geweest, als toen ik mezelf had overwonnen, en schouder aan schouder met Oom stond, in den zwaren strijd om het bestaan?

De meisjes hadden stil en aandachtig geluisterd, en waren onder den indruk van het ernstig verhaal.

- Maar u had Oom, wierp Eva in het midden.

- Ja, *met* iemand te werken, is wèl zoo aangenaam, vond ook Angeline.

- Als *ik* iemand vind, 'om schouder aan schouder' mee te staan, dan wil ik 't dadelijk doen, zei Rhoda, en Bep voegde er ondeugend aan toe:

- Kunt u ons zóó iemand beloven, Tante?

- Neen, kinderen, dat kan ik niet, zei Tante, met een glimlachje ingaande op de scherts. Maar laat ik er jullie *dit* bij zeggen: als je getrouwd bent, als je van iemand houdt, dan is alles juist véél zwaarder en moeilijker, omdat je niet alleen voor jezelf hebt te zorgen, maar óók nog de verantwoordelijkheid draagt voor 'n ander.

- Onze overweging, zei Oom Warnouts was nu aldus:

't Is mogelijk, dat jullie 't op 't oogenblik geen van vieren noodig hebt, om te werken voor je brood.

Maar, ten eerste weet je natuurlijk nooit, of dat altijd zoo blijven zal. Tegenslag kan er *altijd* komen, je hebt dat aan *mij* gezien.

Ten tweede is ledigheid de bron van alle kwaad. Alleen door je talenten niet onder de korenmaat te zetten, maar ze te ontwikkelen en te gebruiken, leid je een menschwaardig bestaan.

En ten derde zijn jullie alle vier in de gelukkige omstandigheid van te kunnen *kiezen*. Daar de nood bij jullie niet dringt, behoef je niet 't eerste 't beste maar aan te pakken. Jullie kunt zorgvuldig overwegen, welke werkkring 't beste bij jullie aard en aanleg past. En dat is een groot voorrecht, dat je wèl waardeeren moogt!...

- U zou dus willen, dat... begon Eva.
- Dat we iets gingen uitvoeren?
- Maar *wat* zoo ineens!
- Veel zin heb ik niet, zuchtte Rhoda.
- M'n tegenwoordige leven bevalt me zoo goed... zei Angeline met een guitigen blik.
- Ja, ja, ja, 't is ook niet onze wensch, dat je je halsoverkop in 't een of ander storten zal, alleen om ons pleizier te doen, zei Oom. Jullie moeten toegeven uit overtuiging, anders geeft 't niets.
- We voelen wel... dat u gelijk hebt, erkende Bep. Maar...
- Dat is alvast een begin, lachte Tante Warnouts. En 'n goed begin zelfs! Maar nu niet aankomen met te veel ‘maren’. ‘Maren’ kan je altijd vinden, die liggen maar zóó voor 't opscheppen, en...
- En... we hebben bovendien nog niet uitgesproken, zei Oom.
- O! wat dan?
- Ja, en in hoofdzaak komt 't juist *hier* op aan, lachte Oom geheimzinnig. We hebben immers 'n voorstel?
- Ja! ja! dat is waar.
- O, vertel, Oom!
- We zijn zóó nieuwsgierig!
- Wat kan 't zijn?
- 't Is *dit*, zei Oom Warnouts.

Hij keek de vier meisjes één voor één lang en aandachtig aan, en zei toen:

- Je Tante en ik zijn 't volgende overeengekomen:

Jullie alle vier kiest je, in overeenstemming met je aanleg en je natuur, het een of andere doel, *Wat*, - daarin laten we je volkomen vrij, als 't maar iets is, waar toekomst in zit.

Nu. Dus om te beginnen doen jullie de een of andere keuze, en je gaat je dan daaraan wijden met al je gedachten en al je kracht. Je Tante en ik geven je zes maanden tijd, en verwachten daarna de resultaten te hooren.

Op de levendige gezichten van de meisjes spiegelden zich de meest verschillende gewaarwordingen af.

Rhoda had snel haar hoofd gebogen, want... zij wilde haar, niet zeer prettige verbazing verbergen, die haar beving, toen Oom zoo eigenmachtig over hun aller doen en laten beschikken wou. Zij hield veel te veel van Oom en Tante en was hun veel te dankbaar voor alle ondervonden hartelijks en liefs... maar anders zou zij misschien wel hebben gezegd: Is dat niet een zaak van *onze ouders*, Oom, om aldus over onze toekomst te beschikken?... Maar nu zweeg zij, en boog haar hoofd, opdat Oom noch Tante de uitdrukking van haar gezicht zou kunnen zien.

Ook in Eva was een groote verwondering gekomen, omdat Oom op deze wijze zich met hun leven bemoeide. Doch zij wachtte af, wat er verder zou worden gezegd, evenals Angeline, wie de inmenging van Oom niet zeer beviel, maar die zich bedwong tot Oom zou hebben uitgesproken.

En Bep... een hoogroode kleur steeg haar hoe langer hoe warmer naar het hoofd... een levendoel...! Zij *had* feitelijk al een keuze gedaan, een prachtige, prachtige! als je het goed beschouwde, - maar haar plan tot dusverre nog niet gezien als een bepaald ‘doel’.

Maar ook *zij* hield zich in, en wachtte totdat Oom zou hebben uitgesproken.

...Je Tante en ik geven je zes maanden tijd. En verwachten daarna de resultaten te hooren...

Wat beteekende dit? ‘Je Tante en ik geven je zes maanden tijd’?... Zes maanden tijd... en verwachten daarna de resultaten te hooren... Ja, Oom en Tante waren altijd engelen geweest... maar... zij hadden toch niets over hen te zeggen...?

- Ja, zei Oom, met een guitig lachje. Nu denken jullie: wat een toon slaat die Oom van ons aan! Hoe durft hij ons zoo de wetten te stellen! Maar, kinderenlief, nu komt 't eigenlijke nog. En dat is dit:

- Na zes maanden van nu af gerekend, - dat is, laten we zeggen 1 Januari van het nieuwe jaar, - verwachten dus Tante en ik den uitslag van jullie pogingen te hooren. Want, - en nu kòmt het:

Degene, die naar ons oordeel *het best is geslaagd*... bieden we een Europeesche reis aan, te maken met je Tante en mij, door Frankrijk, Zwitserland, Italië, Zuid Duitschland en door Noord Duitschland terug naar huis.

- Oom! Oom! klonken de verrukte kreten, en de meisjes vlogen óp en snelden naar hun Oom en Tante toe, en kusten en omhelsden hen, en riepen met stralende gezichten:

- Méént u 't?!

- 'n Europeesche reis!!

- Eenig! eenig! reuze!

- Kalm, kalm, lachte Oom Warnouts. Bedenk, jonge dames, dat één den prijs maar winnen kan.

- O! riep Bep onstuimig, dat is gemakkelijk genoeg. Ik weet al, wat ik ga doen, - ik...

- Neen, neen, riepen Oom en Tante snel, niets zeggen,

nú nog niets zeggen! Wij willen er op 't oogenblik nog niets van weten, wat jullie plannen zijn. Je moet zèlf beslissen, zèlf nauwkeurig nagaan, waarnaar je hart je 't meeste trekt. Wij geven geen raad, wij bemoeien ons met niets, wij wenschen niet den minsten invloed op jullie uit te oefenen, en zelfs willen we voorloopig niet weten, wat je gekozen hebt. Onze belooning geldt niet het *kiezen*, maar het *volbrengen*.

En nu, meisjes, wat zeggen jullie van ons plan? Doen jullie allemaal mee?

- Ja! ja! en van harte graag!
- Natuurlijk! natuurlijk!
- Dat spreekt toch vanzelf!
- En óók dat we ons best zullen doen!...

Oom en Tante moesten lachen om deze plotselinge geestdrift; zij gaven elkander een knipoogje, want zij begrepen, dat zij door hun voorstel, het jonge viertal een duwtje in de goede richting hadden gegeven.

En, och, of het de meisjes in de eerste plaats te doen was om de ‘reis’, en niet om de zekerheid iets nuttigs te worden, wat kwam *dat* er op aan? De teerling was geworpen; de kinderen zouden iets gaan aanpakken, èn zoo ernstig mogelijk hun best doen. En dàt was het, wat Oom en Tante Warnouts, die den arbeid in het leven als den grootsten zegen beschouwden, voor de jonge dingen, van wie zij zóóveel hielden, hoopten en verlangden.

Eva in haar huiselijke omgeving

Eva was naar huis gesneld, zóó opgewonden, dat de gedachten over elkaar heenbuitelden in haar hoofd.

Het hoogtepunt van haar enthousiasme was natuurlijk de reis.

Een Europeesche reis!...

De goeierds, de lieverds, die Oom en Tante Warnouts waren, om hun zóó iets verrukkelijks in het vooruitzicht te stellen!

Wat zei Oom ook weer?

Frankrijk... Zwitserland... Italië... stel je voor, Italië!! Zuid Duitschland, Noord Duitschland... wèl, dat was immers de heele wereld, die voor hen openging!... Ja, zij had al zoo lang verlangd, naar 'het buitenland'; tot dusverre was dat heerlijke genot 'reizen' nog niet voor haar weggelegd; elken zomer weeraan trokken zij naar hun buitenhuisje in Soeren, - en dat stond ditmaal óók weer te gebeuren.

O, het was er prettig genoeg, zóó niet!

Je was er zoo vrij als een vogel in de lucht; de atmosfeer was er zoo frisch en licht: 'gezondheid met lepels' noemde Moeder het. En Vader had er een prachtigen tuin aangelegd; daarin te werken was zijn lust en zijn leven, en *zij* hielp hem dolgraag daarbij.

Maar... een reis!!

Dat was nog heel iets anders. En zij begon te droomen van allerlei steden met hun bezienswaardigheden en wondermooie landschappen en vreemde menschen en musea en schouwburgen en schitterende winkels... tot het haar bijna duizelde van verwachting en vreugd.

Zij *zag* zich in haar verbeelding bergen beklimmen, met motorbooten varen over betooverend blauwe meren en dwalen door onbekende bosschen, in de steden gebouwen bewonderen, historische plekjes bezoeken, monumenten voor beroemde personen bekijken; in de hôtels deelnemen aan overdadige diners met allerlei onbekende spijzen... en zij nam zich vóór een oneindig aantal prentkaarten te verzamelen en ook een schrift mee te nemen

om aanteekeningen te maken... dan hield zij haar heele leven een duidelijke herinnering aan de reis.

Zij begon nog wat harder te loopen, om Vader en Moeder zoo gauw mogelijk deelgenoot te maken van het haar wachtend geluk.

Maar... temidden van haar haastigen loop, bleef zij opeens stokstil staan.

'Het haar wachtend geluk'?...?

Ja! dat was nog de vraag! Dan moest *zij* de uitverkorene wezen, en... wie kon zeggen, of Angeline, of Bep, of Rhoda haar niet overvleugelen zou?!

Haar hart begon stormachtig te kloppen bij deze gedachte. Zij had zich al zóó vereenzelvigd met de gedachte, dat zij, zij, Eva zou meegenomen worden...

En toen, met een ruk, wierp zij energiek haar hoofd in den nek.

Wel! dat lag toch aan háár? Zijzèlf kon er toch alles aan doen, of zij den prijs won of niet?

Zij haalde diep adem en voelde zich nu weer gerust na haar korten schrik, ja, ontsteltenis. Het lag aan haarzèlf, dat was een heele gerustheid, want... nu, zij zóu haar best wel doen, daar kon je staat op maken!...

Zij trof haar ouders rustig bijeen gezeten, in de huiskamer aan.

Eva was de oudste dochter; ná haar kwam een broer, die naar Wageningen zou gaan, en nog een kleiner broertje.

Het was een rustig gezin; haar ouders leefden geheel met de kinderen mee en Eva had de natuurlijke gewoonte, om alles met haar Vader en Moeder te bespreken.

- Is u alleen? dat is prettig, riep zij, nog rood en opgewonden en boordevol van haar groote nieuws.

- Ja, de jongens zijn al naar bed. En wat hàdden Oom en Tante Warnouts?... was er iets bizonders?

- Ja! knalde Eva er uit. Ja! ja! ja! en in snelle vaart, bijna struikelend over haar woorden, vertelde zij alles van Oom en Tante's edelmoedige voorstel.

- Maar dat is een prachtig plan, waardeerde haar Vader, en Moeder, blij, zeide:

- Hoe mooi, hoe heerlijk! dat moet je zien te verdienen, kind!

- Dat ben ik met u eens, gloeiend eens! lachte Eva.

- Maar hoe wil je dat aanleggen, opperde haar Vader.

- Ja, hoe!

Dát was *niet* het punt, waarover Eva het meeste had gedacht... en dát was 't nog wel, waar 't het meeste op aankwam!!

- Dat weet ik nog niet, zei ze, maar dat zal wel komen.

- Neen, neen, zoo luchtig moet je daar niet overheen loopen. Dat is toch 't eerste en 't belangrijkste.

- Ja, ja, u hebt natuurlijk gelijk, zei Eva. En toen lachte zij:

- 't Is gek, maar ik weet wèl, wat ik beslist *niet* wil doen, of liever, waar ik *niet* geschikt voor ben!

- Nu, dat is alvast een begin, vond haar Vader. Dan blijft ten slotte over, waar je wèl zin in hebt.

- Laat eens hooren, wat we moeten uitschakelen, vroeg haar Moeder.

- Wel, ik kan geen onderwijzeres worden en geen apothekeres, geen kantoorjuffrouw, ratelde Eva af en geen studente, geen assistente in een kliniek, geen winkelmeisje, geen tooneelspeelster, geen armenbezoekster, geen gezinsverpleegster, geen collectrice van de staatsloterij, geen boekhoudster en geen...

Zij moest even ophouden, om adem te scheppen.

- Jij noemt óók maar op, wat je 't eerste voor den mond komt, zei haar Vader, en alle drie moesten zij hartelijk lachen.

- En voor 't huiselijke leven deug je óók niet bizonder, glimlachte haar Moeder, die Eva'tje honderdmaal tot huishoudelijke werkjes had willen zien te krijgen, maar er nooit in was geslaagd.

- Nu ja, - huishoudelijk werk zou me toch zeker den prijs niet bezorgen, veronderstelde Eva luchtig.

- Waarom niet? vroeg haar Moeder. Oom en Tante legden, als ik 't goed begreep, niet den nadruk op *wat* je deed, maar op *hoe* je 't zou doen.

- Dat is waar, zei Eva vlug. Maar Oom en Tante drongen er *vooral* op aan, dat we iets zouden kiezen in overeenstemming met onzen aard en aanleg, triomfeerde zij.

- En je aanleg ligt niet precies in 't huishoudelijke, dat moet ik je toegeven, glimlachte haar Moeder.

- Neen, en ook niet in de muziek, en ook niet in teekenen, en ook niet in handwerken... als ik zoo eens mijn liefhebberijen naga, dan... houd ik 't meeste, of eigenlijk alleen van bloemen en planten.

- Maar is dat dan niet iets moois, iets heel moois? vroeg haar Vader. Zou je *daarin* niet iets kunnen verzinnen?

- O! riep Eva opgetogen. O!... o!... o!... Vader! ja! ja! Dat is 'n schitterend idee! O, dat doe ik! dat doe ik! dat doe ik!...

- ‘Dat doe ik’, - goed en wel, zei haar Vader practisch. Maar wàt?

- Wat? wat? O, ik vind wel iets! ik heb tijd genoeg! Ik zal een nieuwe bloem ontdekken...

- Haha, lachte haar Vader.

- Of 'n nieuwe variatie maken... oranje seringen...

- Zijn er al. En weet je wel, hoe lang dat duurt, om 'n bloem een andere kleur of anderen vorm te geven?

- Neen, zei Eva ongeduldig. Maar...

- Om de roode geranium wit te krijgen, zijn meer dan een millioen planten noodig geweest.

- Dan iets anders, zei Eva, niet ontmoedigd. Ik zal een prachtigen tuin aanleggen, met geschoren taxis-hagen, en met allerlei dieren en figuren; zooals we dat op de tentoonstelling van de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde hebben gezien; weet u nog wel? Zoo grappig waren die groene dieren... Of... zou 't wáár zijn, dat 't jaren duurt, eer ze zóó zijn gegroeid?... Of... nou ja, dan maar 'n ander soort tuin...

- Die zal in December niet heel bloeiend staan, vreesde haar Vader.

- Ach, neen, natuurlijk niet... Dan... dan... wel! dan bijvoorbeeld... 'n broeikas... 'n orchideeën-kas! o, Vader, Moeder, mag ik dát?!

- Weet je, wat we doen zullen? glimlachte haar Vader: Niet zoo heetgebakerd een besluit nemen. We zullen er allemaal eens rijpelijk over denken, en er dan nog wel eens samen over spreken.

- En nu gauw naar bed, 't is al laat, zei de Moeder en kuste de gloeiende wang van haar dochter, toen die haar een nachtzoen kwam brengen. En zij en haar man zagen het opgewonden meisje glimlachend na. Zij vonden het heerlijk, dat hun broer en schoonzuster de energie hunner nichtjes geprikkeld hadden, zoodat zij nu allen besloten waren, iets te gaan doen en hun tijd niet in ledigheid door te brengen.

Rhoda en haar thuis

Langzaam, in diep nadenken verzonken, wandelde Rhoda naar huis.

Zij behoefde zich niet te haasten; geen liefhebbende Moeder wachtte haar op, aan wie zij haar nieuws glorieus meedeelen kon; Rhoda was een halve wees; nog jong had zij reeds haar Moeder verloren, en daar zij bovendien eenig kind was, had zij het wel zéér eenzaam thuis.

Haar Vader was een stil en terug-getrokken man, die nog stiller en terug-getrokkener was geworden na den dood zijner vrouw.

Rhoda had weinig aanspraak aan hem; zij zag hem alleen aan de maaltijden, want de avonden bracht hij op zijn studeerkamer door, waar zij hem tegen elf uur plichtmatig een nachtgroet kwam brengen.

Hij was ‘goed’ voor haar, o, ja, zeker; in zooverre, dat hij haar in het redelijke nooit iets geweigerd had; hij liet het haar aan niets ontbreken, gaf haar een ruim maandgeld en vroeg daar geen verantwoording van; hij stond haar verschillende kleine genoegens toe; het aanschaffen van boeken, het lid worden van de een of andere club; maar... nooit gaf hij haar eens een liefkoozing of een kus; nooit maakte hij eens een opgewekt grapje, nooit vroeg hij eens met belangstelling naar haar vriendschap met andere meisjes, haar vorderingen op school, haar voorkeuren voor muziek, sport of lectuur...

En de Juffrouw, die nu reeds een jaar of acht het huishouden bestuurde, was in alle opzichten volkomen voor haar taak berekend, alles liep vlot en geregeld, het huis zag er keurig uit, de dienstboden waren goed voor hun werk, de maaltijden smakelijk toebereid... en wat kleeding en uiterlijke verzorging betreft, had Rhoda nooit klachten

gehad; maar *liefde* had Juffrouw Korte niet aan het eenzame kind gegeven, daar de Juffrouw veel meer een nuchter verstand dan een gevoelig hart bezat.

Vrijheid, algeheele vrijheid, - het ideaal van alle jonge menschen, was voor Rhoda altijd eer een beklemming en een verdriet geweest.

Hoe graag had zij thuis eens iemand deelgenoot gemaakt van haar verwachting, haar hoop, haar plannen, neigingen, illusies, gevoelens, - maar, neen, zoodra zij thuis kwam, was het als viel er een domper op haar opgewekte stemming en moest zij zwijgen over wat haar het meeste ter harte ging.

Zij *kon* wel spreken, natuurlijk, en alles vertellen, wat haar vervulde, maar de koelheid, waarmee haar berichten werden ontvangen, stelde haar bitter teleur, zoodat zij er maar mee eindigde en alles opsloot in zichzelf.

Gelukkig, dat zij met haar drie nichtjes een prettigen omgang had en veel aandacht voor haar omstandigheden vond bij de goede, lieve Oom en Tante Warnouts.

Maar aan de koude ongezelligheid thuis, de kille onverschilligheid, - had zij nooit kunnen wennen.

O! dacht zij, met hartstochtelijk verlangen, - aan niemand is zoo'n buitenlandsche reis beter besteed dan aan mij!

Eva, Angeline, Bep hebben allen een prettig thuis, - ik... ik ben altijd alleen, met niemand die om me geeft...

O! wat zou zij genieten! met welk een gretige belangstelling zou zij kennis nemen van al het vreemde en nieuwe, - en dan, aldoor in het aangename gezelschap van Oom en Tante Warnouts te wezen, - dat was toch zeker óók wel iets waard!

Zij schelde aan haar huis; de Juffrouw deed haar zelve open:

- Gelukkig, dat je er bent, Rhoda; ik ben moe van den grooten kamerdag, maar wou niet naar bed gaan, eer je er was. Je chocola is aangeroerd, je hebt alleen 't electrische keteltje in te schakelen en kokend water bij te schenken. Heb je nog iets noodig, kan ik nog iets voor je doen?

- Neen, dank u, zei Rhoda, na een onmerkbare aarzeling. Gaat u gerust naar bed.

De Juffrouw deed de voordeur zorgvuldig op de knip, maande Rhoda nog aan, als ze de huiskamer verliet, niet te vergeten, de lichten uit te doen en ging naar boven, na den gewonen groet.

- Welterusten, Rhoda.

- Nacht, Juffrouw. Welterusten.

Rhoda trad de verlaten huiskamer in. Haar chocola stond klaar, met een trommeltje beschuitjes; zij had niets anders te doen dan even warm water te maken en den kop vol te schenken... Ach, ja, het ontbrak haar aan niets, maar...

Zij zuchtte.

Een seconde had zij de aanvechting gehad, om de Juffrouw iets van haar mooi vooruitzicht te vertellen; maar zij had die opwelling bedwongen: de Juffrouw zou maar met een half oor luisteren, verstrooid zeggen: ‘dat is heel mooi, ja’, - en dan hunkeren om naar boven te gaan, - zij was immers zoo moe na den ‘grooten kamerdag’!

Rhoda dronk haar chocola; bracht den gebruikten kop in de keuken, - zooals haar van kind-af was geleerd en knipte overal plichtmatig de lichten uit.

Toen ging zij naar boven, naar haar Vader's kamer.

Zij vond hem, zooals gewoonlijk, voor zijn schrijftafel; hij keek even op, toen zij binnen kwam, maar in de houding van iemand, die duidelijk laat merken, dat hij gestoord wordt.

- Hebt u 'n oogenblik voor mij, Vader? vroeg Rhoda.

- 'n Oogenblik... zeker, antwoordde haar Vader, maar de herhaling van het woord ‘oogenblik’ liet Rhoda begrijpen, dat zij het niet te lang maken moest.

Zij voelde zich een seconde zóó ontmoedigd, dat zij dacht:

Och, waarom val ik Vader met mijn aangelegenheden lastig. Hij stelt er immers niet het minste belang in, niet het geringste...

Toch zou zij het nog eenmaal probeeren, - want, wat zij vertellen wou, was gewichtig genoeg!

- Vanavond, zei ze, ben ik met Eva, Bep en Angeline bij Oom en Tante Warnouts geweest. Ze hadden een voorstel aan ons vieren.

- En dat was?

- Dat we ons elk 'n levensdoel zouden kiezen om ons daaraan te wijden. Over zes maanden moesten we hun dan de resultaten mededeelen. En degene, die naar hun inzien het beste was geslaagd, zouden zij als belooning meenemen op een Europeesche reis.

- Ah! dat is mooi.

- Ja, vindt u niet? 'n Reis door Frankrijk en Zwitserland, door Italië en Duitschland...

- Dat is mooi, herhaalde haar Vader. Toen dwaalde zijn aandacht al weder af en hij zei:

- Dan mag je wel goed je best doen, om die belooning te verdienen.

- Ja, ja, natuurlijk. Maar wát moet ik doen?

- Ja, wat, zei haar Vader verstrooid. Daar moet je dan maar eens goed over denken.

Ondanks haarzelve ontsnapte Rhoda een diepe zucht. Zij bedwong den lust, om onstuimig te roepen:

En wilt u met 's met me *mee* denken, me helpen, me

raad geven?... U is toch degene, die me 't naaste staat, u is m'n eigen Vader... wáár moet ik gaan als ú me niet bijstaat met gedachte en daad?...

Maar zij beheerschte zich, zooals zij al honderden malen had gedaan, en liet haar Vader met rust.

- Ja, zei ze, er goed over denken, dat zal ik. Goedennacht, Vader.
- Goedennacht, kind.

Rhoda, in haar eigen kamer, zette zich in een leunstoeltje en sloot de oogen.

Vreemd, dat zij zich, na dezen prettigen en veelbelovenden avond, zoo triest en geestelijk afgemat voelde.

Zij moest nu juist blij zijn, en vol geestdrift aan het beramen gaan van een plan.

Maar... doelloos lagen haar handen in haar schoot. En haar hersenen werkten zoo traag, als zij dit altijd in momenten van teleurstelling en droefheid deden.

...Dan mag je wel goed je best doen, om die belooning te verdienen... En wát je zal doen? Daar mag je dan wel eens goed over denken...

Je best doen... goed over denken... die vage aanmoedigingen, waar zij natuurlijk niets aan had, die sprak haar *Vader* tot haar, en niet de eerste de beste vréémde...

Zij voelde zich zóó verslagen en pijnlijk-verdrietig, dat zij dacht:

Wil ik morgen Oom en Tante maar even opbellen, en hun zeggen, dat ik niet meedoe? Dat ik niets kan bedenken en de kans overlaat aan de andere drie?...

Maar neen, dat was toch ál te laf. En had zij niet juist vanavond, in hartstochtelijk verlangen gedacht:

Aan niemand is zoo'n buitenlandsche reis beter besteed dan aan *mij*?...

Och, wat gaf het, of haar Vader weinig of geen belangstelling toonde? Dat was zij immers van hem gewend! Altijd had zij voor zichzelve moeten beslissen, had hij haar vrij gelaten, en, zij was er trotsch op, te kunnen erkennen, dat zij die vrijheid nooit misbruikt, en nooit laks bij de pakken neergezeten had. Neen, ofschoon nooit iemand haar eens een aansporing gaf, of een woord van lof, had zij op school toch altijd flink gewerkt en behoorlijk alle overgangsexamens en het eindexamen volbracht.

En nu zou zij zich willen terugtrekken van den wedstrijd, zij, die zóó goed haar verstand bezat, en zóóveel capaciteiten had?... Dát was te dwaas. De kwestie was alleen: wát zou zij verzinnen?

En terwijl zij hier eenzaam te peinzen zat, kwam er nóg een gedachte in haar, die haar nog grooter lust gaf, om deel te nemen aan het plan.

Het was *deze* gedachte:

Wat zou mijn leven zijn zonder doel? Wat zou ik met al mijn dagen moeten beginnen, wanneer ik *niets* had, om me aan te wijden? Nu, nú al voel ik me dikwijls zoo leeg van binnen, zoo eenzaam, zoo troosteloos... en dán het vooruitzicht, dat het *altijd* zoo zal zijn, dat ik tot niets nut ben, dat alle gaven, die ik bezit, ongebruikt blijven, en al mijn krachten onontwikkeld... o, dat is niet te dragen...

En toch... als die goede, verstandige Oom en Tante niet met dit mooie voorstel gekomen waren, dan *zou* ik een, op de wereld, totaal overbodig schepsel gebleven zijn.

En zij voelde, hoe *dankbaar* zij die wijze, lieve menschen moest zijn, die haar een weg gewezen hadden, om aan haar innerlijken onvrede en haar uiterlijke ledigheid te ontkomen.

Ja! zelfs al was er geen belooning aan verbonden, dan nóg moest zij dankbaar wezen... want zij voelde het nu

zoo diep, dat haar toekomst vaal en eentonig, en vervelend, vervelend, *vervelend* zou zijn geweest, zonder doel, zonder werkzaamheid.

Zij richtte zich op, met een energieke beweging van het hoofd. Och, als je jong bent en de zweep van de bittere noodzaak zit niet achter je, dan laat je je maar gaan, en leeft voort in de sleur. Maar nu was het uit daarmee! Zoodra zij iets had bedacht, ging zij aan den slag, - en dan zou je eens zien, hoe zij zich weren zou!...

Nu gold het nog alleen maar, iets te bedenken...

Zij stond op, om naar bed te gaan en aldoor, terwijl zij haar kleederen aflegde, dacht zij na, dacht zij na.

De zaak was natuurlijk niet om maar het eerste het beste aan te pakken, alleen maar om iets te *doen*. Neen, zij moest wel degelijk rekening houden met haar aanleg en aard, zooals Oom en Tante hadden gezegd... en zien te ontdekken, *wat* haar roeping was.

Aardig japonnetje, dit. Geheel op háár aanwijzingen gemaakt. En de schoentjes, die zij erbij had laten vervaardigen, - van dezelfde gestreepte zij als de jurk, - waren iets nieuws, - en om dit oorspronkelijke idee hadden de andere meisjes haar benijd.

O, zij had veel smaak, dat werd algemeen gezegd. Een goed inzicht om zich te kleeden, veel oog voor kleuren, voor de verhoudingen, voor de keuze der materialen... en...

Eensklaps bleef zij roerloos staan tegenover haar beeld, dat zij zag in haar spiegelkast. Zij keek, zij keek naar zichzelve, met een diepen, aandachtigen ernst, en onderwijl werkte haar brein met een snelle, heftige kracht: kan ik met deze eigenschappen niet iets doen? kan ik ze mij niet ten nutte maken... kan ik niet... kan ik niet... een modehuis oprichten, waarvan *ik* de directrice ben en aan alle

ondergeschikten mijn aanwijzingen geef?... Een modehuis... een door en door Hollandsch modehuis... waar gewerkt wordt met uitsluitend Hollandsche producten... waar alleen Hollandsche krachten arbeiden... waar, aan het hoofd staat een Hollandsche... om te bewijzen, dat onze vrouwen zich niet altijd naar het buitenland behoeven te begeven, om goed gekleed te zijn, omdat zij in Nederland best terecht kunnen... O! o! juichte zij innerlijk, ik heb het gevonden... ik heb het gevonden!

Zij moest er om glimlachen, zooals haar gezicht veranderd was, in de enkele oogenblikken, dat zij zich in den spiegel bekeek.

Hadden haar oogen haar eerst dof en droevig aangeblikt, nu straalden en flonkerden ze haar tegen, met nieuwen moed, met nieuwe kracht, met nieuwe energie bezield!

O, welk een andere Rhoda legde dien avond haar hoofd op het kussen. Verrukkelijk... verrukkelijk, dat zij iets had gevonden, - en dat zij iets had gevonden, wat zóó geheel met haar innerlijkste neigingen strookte...

Natuurlijk moest zij geld hebben, om haar zaak te beginnen. Maar zij was blij, dat zij haar Vader daar niet om behoefde te vragen: zij bezat haar moederlijk erfdeel, dat zij zeker nooit beter zou kunnen gebruiken dan tot verwezenlijking van haar plan. Haar Vader zou het in dit opzicht wel met haar ééns zijn. En het was haar een dubbele vreugde, te bedenken, dat zij het aan haar *Moeder* te danken zou hebben, dat zij in de toekomst een werkkring had, - een heerlijk levensdoel.

Angeline en haar broer

Vol blijde gedachten had Angeline van Eslingen zich naar haar huis begeven.

Onderweg had zij loopen denken, ernstig en diep, wat, wát, *wat* ter wereld zij zou verzinnen, om den prachtigen prijs te winnen.

Reizen! reizen! het was van kind-af haar lust en haar leven geweest.

Zij herinnerde zich nog, hoe zij eens met haar ouders, broer en zusje gelogeerd had te Ubbergen in een huis, dat nogal hoog was gelegen en hoe je, als het helder weer was, tot over de Duitsche grens kon zien.

Opgetogen, letterlijk opgetogen, was zij, toen haar vijf jaar oudere broer Henri haar, beiden op fietsen, meegenomen had op een tochtje *over* de grens.

- Ik ben in Duitschland geweest! ik ben in Duitschland geweest! had zij gejuicht en toen zij, na de vacantie, weer op school terugkwam en de meisjes elkaar vroegen, waar zij met de vacantie waren geweest, had zij met stralende oogen, zegevierend geantwoord:

- Ik? In Duitschland!!

Toen was zij nog maar heel klein. Later was zij meegenomen naar Brussel... heerlijk had zij dat gevonden!... en was met haar familie naar de Ardennen geweest en naar Kleef. Zij had dus nogal iets van de wereld gezien, maar... alles zoo'n beetje ‘in de buurt’. Nú... werd haar een Europeesche reis aangeboden om van te droomen, om van te watertanden... stel je voor, verbeeld je, denk je er eens in: Parijs zou zij zien... *Parijs*!! en heel Frankrijk en heel Zwitserland en heel Italië en heel Duitschland... (niet alleen maar eventjes over de grens!) O, 't was een wonder, dat ze niet honderd voet in de lucht sprong en geen kreten uitstiet als een verrukte vogel!!

Moes, Paps en Henri waren natuurlijk nog op, aan dezen kon ze dadelijk haar heerlijke nieuws vertellen.

In de eetkamer vond zij haar drietal aan de avondboterham.

- Wil jij nog een sneedje? vroeg Moes, die den gezonden eetlust van haar dochter kende, maar Angeline riep:

- O, Moes, neen! Eten zou ik nu niet kunnen... ik ben veel te vol van mijn groote nieuws.

- Je groote nieuws? dat is zeker *goed* nieuws, zei Moes, die het glanzende gezicht van Angeline met genoegen bekeek.

- Heb je de honderdduizend getrokken? vroeg glimlachend haar Vader.

- Heb je een huwelijksaanzoek gehad? plaagde haar broer.

- Beter dan dat! beter dan dat! jubelde Angeline vroolijk. Ik kan, als ik wil, 'n Europeesche reis gaan maken!!

- Hè?...

- 'n Europeesche reis?

- Zóó maar in je eentje?

- Neen, natuurlijk niet in m'n eentje, met Oom en Tante Warnouts.

- Kolossaal!

- Niet te gelooven!

- Gaan ze zelf op reis, en mag jij mee?...

- Ja, als ik wil... 't Hangt alleen maar van m'n wil af...

- Alleen van je wil?... Nu, dan zou ik maar gauw ja zeggen, lachte haar Vader.

- Ja... van m'n wil... en van nog iets anders, zei Angeline.

- Van wat dan?

En toen deed Angeline het heele verhaal, en de drie toehoorders roemden de edelmoedigheid van Oom en

Tante ten zeerste, maar tegelijk dachten zij: Welk een practisch inzicht, hoe goed, hoe verstandig...

- En dus ben jij van plan den prijs te verdienen?
- Natuurlijk, Vader!
- En waarmee?
- Ja... dat weet ik nog niet.
- Nu, dan moeten we toch gauw probeeren 'n beer te vinden, dien je schieten kan, schertste Henri, want je was al mooi op weg, zijn huid te verkoopen!
- Verzin jij wat voor me...
- Gemakkelijk gezegd, jongedame!
- Toe, jij weet wel wat, vleide Angeline, je hebt me zoo dikwijls geholpen...

Angeline was vaak bij haar broer gekomen om hulp, als zij moeilijkheden had met haar schoolwerk en hij had haar dan altijd bijgestaan, niet door haar vraagstukken voor haar te maken, of haar opstellen voor haar te schrijven, maar door haar, kalm en geduldig, uit te leggen, wat zij niet begreep, of haar een onderwerp voor een opstel aan de hand te doen, dat binnen haar macht lag. Dus nú ook zeide hij:

- Ja, wat ken je alzoo. Wil je soms 'n groote uitvinding doen?
- Graag! schaterde Angeline. Bijvoorbeeld, hoe je rubber eetbaar maken kan, of hoe je auto's kan fabriceeren van geperst papier... Maar nu zonder gekheid: *Wat* zal ik doen.
- Ja... wat zal je doen! Willen we ons daar alle vier eens op beslapen, en morgen vertellen, wat we hebben bedacht?
- Hè, neen, hè, neen, dan kan ik den heelen nacht niet slapen van onrust... Bedenken jullie nú iets voor me, - toe!

- Je bent nog al goed in talen. Je zou les kunnen geven aan de zoontjes van m'n aannemer, die m'n huis heeft gebouwd, - Henri had zich gevestigd als inrichter van woningen, - daar zou je 'n goed werk mee doen.

- En dáármee Oom en Tante's belooning verdienen? zóó'n belooning? vroeg Angeline ongeloovig.

Tal van andere plannen werden geopperd, die Angeline allen verwierp:

- Je kan zoo aardig kantklossen; als je eens een heel mooi kleed voor Tante maakte?

- Daar heeft *Oom* niets aan. En 't hoeft ook niet zóóiets te zijn. 't Is hun natuurlijk niet te doen, om zelf iets te krijgen, ze willen...

- Ja, ze willen, dat je iets presteert, waarmee je zoo noodig altijd zelf je brood kan verdienen. 't Moet dus feitelijk een soort van werkkring zijn.

- Juist!...

Na nog veel heen en weer gepraat, kwam eindelijk Henri met het verlossende woord voor den dag.

- Als je eens bij mij in de zaak kwam, zusje.

- Bij jou...? Maar dan doe ik toch niets bizonders.

- O, ja! o, ja, zeker wel. Ik zou je 'n zelfstandige positie kunnen geven; je zou 'n aparte afdeeling voor je rekening kunnen nemen; bijvoorbeeld...

- Bijvoorbeeld? vroeg Angeline gretig, en een blos van verwachting brandde op haar wangen.

- Je zou bijvoorbeeld nieuwe meubelen kunnen ontwerpen... iets speciaals voor huiskamers of kinderkamers, of...

- O! riep Angeline verrukt. Dát is 't! dát is 't! Dat wil ik dolgraag doen, en zij vloog haar broer om den hals en pakte en kuste hem, dat het een aard had.

- En mag ik dan bij jou modelkamers maken, Henri?

- Ja, dat mag je.

- Heerlijk! heerlijk! verrukkelijk! jubelde Angeline. Maar... aarzelde zij. Is dit wel, wat Oom en Tante hebben bedoeld? Wat denkt u ervan. Paps? En u, Moes?

- O, stellig, betoogde haar Vader. 't Is Oom en Tante alleen te doen, om je aan 't werk te krijgen, om je niet maar 'n lui en gemakkelijk leventje te laten leiden, zooals ze natuurlijk wel begrepen, dat je van plan was te doen, lachte hij.

- Ja, dat heb ik er óók uit begrepen, zei Moes. En ook Henri stemde dit toe.

- O, gelukkig, zuchtte Angeline welvoldaan. Ik ben zóó blij, dat ik wat heb gevonden. 't Is 'n heele rust. En ik beloof je, dat ik m'n best zal doen, Henri!

- Daar vertrouw ik op, anders kan ik je niet gebruiken, lachte haar broer.

- En je wilt me eerst zeker wel wat op weg helpen, hè?

- Natuurlijk.

- Hoera! riep Angeline. En opgewonden vroeg zij:

- Mag ik morgen met je mee, en maken we dan 'n plan?

- Ja; ik zou zeggen: hoe eerder hoe beter.

Zacht zingend ging Angeline naar boven, zingend ontkleedde zij zich en toen de slaap haar oogleden zwaar begon te maken, neurieden nog haar lippen.

Bep's prachtige plan

Bep's daverende bel klonk door het geheele huis als een luide jubelkreet.

In de huiskamer hoorde zij gejoel en muziek.

- Ah! die zijn vroolijk! dacht zij. Nu, dat past goed bij mijn eigen uitgelaten stemming.

Zij stormde opgewonden naar binnen en werd opge-

vangen door Jan van Gelre, een der vrienden van haar broers, en aanstonds stepte hij met haar op een wijs, die door de gramofoon werd afgedraaid.

- Jij ontbrak nog aan m'n geluk, zei hij, den heelen avond is er een dame te weinig geweest.

Het was bij deze Warnoutsen altijd een ‘gezellige pan’.

Alles kon er, alles mocht er: vrienden en vriendinnen der kinderen stoven op de onverwachtste uren naar binnen en werden vriendelijk welkom geheeten en onthaald. Papa en Mama waren jong met de jongeren mee, en het scheen wel, of zij evenveel pleizier hadden in joligheid en vertier als hun kroost.

Het was Mama nooit te veel moeite, om gauw een lekkernijtje te maken, of de jongens en meisjes met verkleeden te helpen, als zij tooneelstukjes wilden opvoeren, of een maskerade wilden houden; Papa hielp graag met het schrijven van kleine tooneelstukjes, of gedichten om te declameeren; en na afloop van een instuif waren alle kinderen opgewekt bereid, alles op te ruimen, en den boel weer op orde te brengen.

O, Bep had een heerlijk tehuis, dat zij voor geen goud van de wereld met een ander zou willen ruilen.

Er werd piano gespeeld, gezongen en gedanst bij alle mogelijke gelegenheden; en de algemeene sfeer stond altijd in het teeken van den gezonden en gullen lach.

Bep was van plan geweest, haar denderend nieuws als een bom in de kamer te werpen, maar het gejoel en geschreeuw was er oorverdoovend; Anton, de oudste zoon, snerpte met zijn gitaar dwars door de onverdroten dóórtampende melodie van de gramofoon; Lex en Fietje zongen de wijs daarbij, en Bep gooide zich eindelijk lachend in een stoel, en riep:

- 't Lijkt hier wel 'n Oud-Hollandsche kermis, hooren en zien vergaat je...

Papa liet kleine Pam aan het eind van zijn lange armen hopsen, dat het een aard had; (moest dat kind nog niet naar bed? maar och, aan bepaalde uren werd in den huize Warnouts niet zoo strikt vastgehouden, en dan vooral nu, in de vacantie!) Mama, bij het buffet, schonk ijverig limonade in: Jan, hier, jij hebt 't liefst citroen; Bepje, moet jij niets hebben, of heb je geen dorst; kom hier, Fietje, met je glas, dan krijg je nog een beetje spuitwater... Emma en Frans zaten elkaar gillend na; Emma struikelde van de serretrapjes en viel languit in het grasveld, waar zij bleef liggen schateren; Karel had een stel kleppers meegebracht, en oefende zich daarmee, en Bobbie, ongewoon zoet, bleek een groote gevulde koek te hebben veroverd, waarmee hij zijn mondje volpropte, tot hij zich bijna verslikte.

- Menschen, luistert toch eens! trachtte Bep zich verstaanbaar te maken door het tumult; lui! ik heb groot nieuws! probeerde zij nog eens, maar niemand hoorde naar haar.

En Bep, terwijl haar hoofd duizelde van het lawaai, het voor haar oogen warrelde en in haar ooren druischte, dacht aan haar prachtige plan met warme zelfvoldoening. Als zij slaagde!... nu, dan zouden zij wèl aandacht voor haar hebben... o! wat zouden ze dan naar haar gapen en haar bewonderen, - enfin, nú zou zij er hier maar niet over spreken, ze zouden op het oogenblik het diepe gewicht er niet van begrijpen...

- Kom, ik ga naar boven! kondigde zij aan. Ik ben vanavond óók al uitgeweest.

- Och, Bep, als je dan toch naar boven gaat, neem dan de kinderen mee? verzocht Mama. Ze hadden al lang naar bed gemoeten.

- Kom, Pammetje, kom, Bob, commandeerde Bep schertsend, één, twee, één twee.... voorwaarts... marsch!

Het duurde een heelen tijd eer Bep de woelige kinderen uitgekleed en gewasschen en in bed gekregen had.

En toen nog wilde Bob, achter de tralies van zijn ledikantje met alle geweld een leeuw voorstellen, en Pam buitelde over haar hoofd, en was niet tot bedaren te brengen van geestdrift, toen het haar tweemaal achter elkaar was gelukt.

- En als jullie nú niet stil zijn, verkoop ik je allebei aan 'n circus! dreigde Bep, maar haar waarschuwing had het tegenovergestelde effect, want Pam en Bobbie riepen als om strijd:

- O, asjeblieft, o, asjeblieft! en kom je dan naar ons kijken?!

Lachende ontsnapte Bep aan de armpjes, die haar nog wilden grijpen, en voor de dwingende stemmetjes hield zij haar handen voor de ooren; en op haar eigen kamer, was het een oogenblik, of de stilte als een koele, veilige mantel langs haar schouders viel.

Hier, in de rustige omgeving van haar eigen vertrekje, - hier zou zij haar prachtige plan ten uitvoer brengen.

Haar plan... haar mooie, haar grootsche plan was:

een schrijfster te worden.

Ja, Bep wilde schrijfster worden.

In vage omtrekken, nog onzeker en onbepaald, had dit voornemen haar al lang voor den geest gezweefd.

Op de Hoogere Burgerschool waren haar opstellen sinds de eerste klasse altijd geprezen en aan de andere meisjes ten voorbeeld gesteld.

O, zij herinnerde zich nog...

Zij kreeg haar opstellen-cahier terug en er onder stond, in rooden inkt:

Hebt ge alleen gewerkt?

Zij had een kleur van blijdschap gekregen, want, is die vraag niet een groot compliment *als* je alleen hebt gewerkt?

Nu, sedert dat oogenblik had zij altijd haar uiterste best op haar opstellen gedaan.

In de tweede klasse was het haar voor het eerst gebeurd, dat een opstel van haar in de klasse werd voorgelezen!

Die vreugde... *die* triomf... nóóit zou Bep ze vergeten. En óók niet, haar trots, toen de leerares had gezegd:

- Ik zal 't ook in II*b* voorlezen (Bep zat in II*a*).

Den middag, op het uur van de Hollandsche taal-les, in II*b*, toen II*a* in het teeken-lokaal verzameld was, had Bep verlof gevraagd, haar teekendoos te mogen halen, die zij, - behoeft het nog te worden gezegd? - expres vergeten had, om een voorwendsel te hebben, uit de zaal te komen.

En toen was zij met haar oor tegen de deur van II*b* gaan staan... en had geluisterd, geluisterd, hoe haar opstel werd voorgelezen en hoe de meisjes uitroepen deden hooren... en nooit, nooit, in haar toch zeer gelukkig leven, was zij zóó gelukkig geweest...

Later had zij nog dikwijls veel succes met haar werk gehad. En ook wel eens kleine schetsjes geschreven in meisjes- en kinderbladen... en, o, hoe verrukkelijk had zij het gevonden, zich voor de eerste maal gedrukt te zien!

Natuurlijk, met haar studie voor school, en het zich inspannen voor het eind-examen, had zij geen tijd gehad, om zich aan haar geliefde werk te wijden.

In de vacanties probeerde zij het wel eens, maar, och, hoe gaat het dan, hè. Die dagen zijn meest een aaneen-

schakeling van pretjes; je wordt *hier* uitgevraagd, je wordt dáár uitgevraagd; je gaat eens uit logeeren... en vóór je 't weet, is de vacantie om.

Maar nú was zij vrij!

En van die vrijheid zou zij een goed gebruik maken, daar kon je zeker van zijn!

Elken morgen sloot zij zich hier op in haar heiligdom, en zou er uren blijven werken en niet rusten vóór zij haar doel had bereikt; en dat doel was:

een roman te schrijven!

O, tegen dit hooge, dit groote, kon geen der drie andere nichtjes op, dat wist zij zeker!

Oom en Tante hadden ten eerste altijd vriendelijk belang gesteld in haar 'schrijverij'. En ten tweede: zouden zij er niet trotsch op zijn, dat de naam 'Warnouts' op deze wijze omstraald zou worden door een krans van roem?

Ja! ja! dat zouden ze ontzaglijk waardeeren. O! wat zouden ze er een pleizier in hebben!

Zij zág hun lieve gezichten al en zij hóórde hun verraste stemmen, die zouden zeggen:

- Maar, Bep, maar, kind, heb *jij* dat gedaan. Heb jij den naam Warnouts tot glorie gebracht?... Jij, *jij* verdient den prijs, en niemand anders. Natuurlijk, natuurlijk! *jij!*...

Bep lachte van heimelijk genoegen. Zij staarde voor zich uit met open oogen, en daar, vlak vóór zich zag zij den vorm van een boekband en daarop, in gouden letters:

OLGA OF ELSE
Door
Elisabeth Warnouts

O! o! wat een verrukking zou er door haar handen gaan,

en door haar armen tot in haar hoofd en haar hart, als zij haar eerste boek tusschen de vingers hield!

De blijdschap klopte door al haar aderen, zij haalde snel adem en voelde zich nú al het gelukkigste schepsel van alle gelukkige schepselen op aard.

En dán nog de reis! O, wat zou die haar goed te pas komen. Wat zou die haar veel nieuwe indrukken geven, die zij dan weer kon verwerken in andere, latere romans. Zij zou goed opmerken en alles onthouden... en als de menschen haar boeken lazen, dan zouden ze zeggen:

- Wat spreekt *die* met kennis van zaken over al die vreemde landen; ze is er stellig zelf geweest!...

Wat heerlijk, dat Oom en Tante haar zooveel tijd gelaten hadden. Zes maanden! Wel, als zij haar roman nu eens in één maand schreef, dat kon ze toch zeker!... dan was er immers nog ruimschoots gelegenheid, om hem uitgegeven te krijgen. Dat corrigeeren van de drukproeven ging gauw genoeg... en dan... en dan... in alle boekwinkels zou haar boek voor de ramen liggen en achter de ruiten fonkelden de gouden letters je tegen:

OLGA OF ELSE
Door
Elisabeth Warnouts

O! een schrijver te zijn was toch maar het mooiste, wat er op aarde bestond. Tot in een oneindige toekomst bleef je werk bestaan en verre nageslachten hadden nog pleizier er van. Stel je nu eens voor, een ontdekkingsreiziger. Na hem komen er anderen, die nog veel meer ontdekken en dan is de eerste vergeten. Stel je voor, een uitvinder. Heel knap, jazeker, maar ná hem worden honderd andere din-

gen uitgevonden en... nummer één is heelemaal uit de gedachten van de menschen weg. Wie denkt er nog aan James Watt, den uitvinder van de stoom, zooals je op school leerde?... Neen, dán een schrijver! Werd Vondel niet nog altijd geëerd en Hooft en Huygens... neen, groote schrijvers werden nooit vergeten, maar altijd in dankbaarheid en eerbied herdacht!...

Zij wist precies, hoe haar roman worden zou. Dikwijls, als zij 's morgens wakker werd, lag zij gezellig te fantaseeren, allerlei verhalen te bedenken en één was erbij, datwas tamelijk compleet. En dáárvan zou zij haar roman maken.

Zij had eens van Emma op haar verjaardag twee lijstjes gekregen, met fantasie-plaatjes erin: het eene stelde een blond meisje voor, het andere een donker meisje. Bééldige kopjes! bééldig gewoon! Nu, die twee werden de heldinnen van haar roman. De donkere had zij genoemd: Helena, en de blonde Elisabeth, (toen zij nog niet wist, dat zij er een roman van maken zou).

Elisabeth, dat ging natuurlijk niet, omdat zij zèlf zoo heette.

Wel, dan noemde zij de oudste, (dat was de donkere)... Olga. Hè, ja, dat had zij altijd zoo'n mooien naam gevonden. En de blonde zou heeten: Hélène?... of... Thérèse? of... daar had zij het: Else.

Else... dat stond dan óók nog eenigszins in betrekking tot Elisabeth en dat vond zij leuk, want zij hield van haar blondje... ofschoon van haar donkertje óók, hoor... en of!

Die twee zouden haar dan toch maar beroemd maken en haar de reis bezorgen, de schitterende reis, waarvan je tot in je ouderdom nog droomen kon!...

De inhoud van den roman was zóó:

Olga en Else zijn de dochters van een baron en wonen op een kasteel.

Dan is er een jonge man. Een kunstschilder. Die is op reis geweest. En komt thuis bij zijn Oom (die hem heeft opgevoed, en die óók schilder is.)

Daar ziet hij, op een schildersezel, het portret van een meisje staan. Dat is Olga. En dol wordt hij op haar verliefd.

Hij gaat naar het kasteel. En maakt Olga het hof, om haar liefde te winnen. (Else is op kostschool.)

Maar eens op een keer, wandelend door het kasteelpark, vindt hij op het tafeltje van een priëel een dik cahier.

Het is een dagboek.

Het dagboek van Olga.

Hij kan niet nalaten er in te lezen, en...

Hij bemerkt, dat zij van een ander houdt, met wien zij zich weldra zal verloven.

Zeer terneergeslagen trekt hij weg van het kasteel en gaat weer een beetje zwerven.

Dan ziet hij ergens een meisje, een heel mooi meisje, in een bootje zitten. (Het is Else.)

Het bootje slaat om, en hij redt haar met levensgevaar.

Dan hoort hij, dat zij Else is, de zuster van Olga en nog op kostschool.

Dan wordt hij op háár verliefd, nog veel meer dan op Olga; maar zij is nog op kostschool en dus...

En om hem tot geduld aan te manen zingt zij een lied van Bach:

> Wilt gij uw hart mij schenken,
> Zorg dat gij 't heimlijk doet,
> Opdat ons beider denken
> Geen sterveling vermoedt.

Maar, als Else weer thuis is, wacht hij niet langer; hij doet zijn aanzoek en twee huwelijken worden tegelijk op het kasteel voltrokken. Dat is me een feest!...

Met gloeiende wangen had Bep dit verhaal herdacht.

Mooi, mooi, zou het worden, dat wist zij zeker en boeiend, o!

Zij trad op het balkon van haar kamer en breidde haar armen uit in den stillen zomernacht.

En heel haar ziel was vervuld van een geluk, zóó groot, dat zij het wel had willen uitjubelen.

Ik! ik! een schrijfster! dacht zij. *Mijn* naam op aller lippen! Ik beroemd in heel Nederland en ook daarbuiten misschien, als haar boeken werden vertaald. Bep Warnouts, de kraan van de heele familie... tegen wie iedereen óp zou zien... en die benijd zou worden èn vereerd... èn... ja, rijk werd zij natuurlijk óók... *als* zij tenminste een Europeesche vermaardheid kreeg...

En waarom zou dat niet kunnen? Mogelijk ging zij wel schrijven voor de film en àls zij dat deed, - wèl, dan waren haar rijkdommen niet te tellen!

Die goeie, lieve Oom en Tante... hun voorstel was haar een goede spoorslag geweest!

Als *zij* niet waren gekomen met hun plan... dan... och... zou zij misschien nog niet eens aan een roman zijn begonnen.

In géén geval dezen zomer! Er stonden zóóveel afspraakjes en pretjes op het programma, dat de maanden voorbij waren, eer je het wist.

Maar zij zou sterk wezen, zich niet laten afleiden en geen rust hebben, vóór zij haar doel had bereikt en de laatste regel geschreven zou zijn!

De frissche nachtwind verkoelde haar van opwinding hamerende slapen; haar hart klopte onstuimig... en bij zichzelve legde zij de gelofte af, dat zij haar best zou doen, haar uiterste best, totdat haar roman was voltooid!...

Tweede hoofdstuk
Eva in haar werkzaamheid

De familie Warnouts met Eva te Soeren

De zomer was warm en mooi.

Elken dag stond de zon hoog in een wolkeloos blauwen hemel en bleef de temperatuur een aangename hoogte bereiken.

Den heelen dag vertoefde de familie in de buitenlucht; 's morgens al zaten zij hoogst gezellig op het terrasje achter het huis te ontbijten; dan ging Vader met het ‘jonge goedje’ wandelen of fietsen; zij hadden toegang tot de domeinen en genoten van de prachtige landschappen, die ‘de forten’ werden genoemd: hoogten en laagten, met dichte bosschen bezet; of zij bezochten de heuvelachtige streek om Soeren heen, en - hoe dikwijls zij er ook al waren geweest, een kijkje bij den echo-put mocht geen enkel jaar worden verzuimd.

In het kleine houten huisje, om den put gebouwd, schalden hun stemmen zoo vreemd dooreen en het lachen, weerkaatsend in de ontzaglijke diepte, klonk als een woest geschater.

Eva nam aan alle pleiziertjes deel. Zij *vond* alles heerlijk, - maar... genoot zij er wel zooveel van als andere jaren?

In haar was een soort van onbevredigdheid alsof zij...

alsof zij... ja, alsof zij vond, dat zij eigenlijk zoo'n beetje haar tijd ‘verdeed’.

Nu ja, - zes maanden waren haar gegund, en een half jaar is zeker niet kort, maar...

Zij zou meer rust hebben, als zij een vast plan had, om naar toe te werken, om haar gedachten mee bezig te houden; nu had zij telkens het vervelende gevoel, of zij kostbare oogenblikken voorbij liet gaan, die zij veel *beter* had kunnen gebruiken.

Elken morgen aan het ontbijt werden de plannetjes voor dien dag besproken.

- Wat doen we vandaag?
- Willen we eens naar Apeldoorn fietsen?
- Of gaan roeien op 't kanaal? dat hebben we van den zomer nog niet gedaan.
- Of gaan zwemmen in de zwemschool?
- Neen, laten we naar Loenen fietsen naar de watervallen.

En Eva begon altijd enthousiast deel te nemen aan de gezellige verzinsels; maar, als er een besluit genomen was, en zij zich klaar maakte voor den tocht, dan... begon er al iets ontevredens in haar te woelen... bijna, alsof zij iets verbodens deed, iets... wat haar eigenlijk niet toekwam.

Gedurig werd er door haar broertje en broer de opmerking gemaakt, dat Eva zoo ‘stil’ was. Zoo heel anders dan andere jaren, toen zij kon stoeien en ravotten als een jongen met de jongens mee.

Doch de heer en mevrouw Warnouts wisselden dan menigmaal een stillen blik.

Zij begrepen het wel, waar de schoen wrong.

En dat Eva veel in gedachten was, vonden zij heelemaal geen slecht teeken.

Hun broer en schoonzuster bleken uitstekende ‘medi-

cijn-meesters' te zijn geweest, om een zorgeloos, oppervlakkig, nog ál te kinderlijk meisje tot nadenken te brengen, haar geest tot overpeinzen te prikkelen en haar iets te doen voelen van den ernst des levens.

En het recept, dat zij aan de vier nichtjes hadden voorgeschreven, viel óók zeer in hun smaak.

Ten eerste was de eisch niet te hoog en... aan de vervulling ervan was een koninklijke belooning verbonden!

Het duurde niet lang, of, op een goeden avond kwam Eva haar nood bij haar ouders klagen.

De jongens waren al naar bed; zij hadden voor den volgenden dag een tocht naar Deventer beraamd, waar de oudste een vriend had; en Eva wandelde, in den wonderschoonen avond, langzaam met haar Vader en Moeder door den tuin.

De geuren van het groote stamrozenperk, - Vader's trots en glorie, die zèlf alle rozen had geplant en door verschillende grootten te kiezen een rond-oploopend effect had verkregen, - dreven welriekend door de stille lucht.

Blaadjes van de witte Malmaison's kleurden fijn op den donkeren grond en Vader zei zoo iets van: morgen bijtijds wegharken; Eva wist, dat Vader niet van afgevallen blaren hield; de tuin moest altijd zóó keurig in orde zijn als 'een kamer na den grooten schoonmaak', plaagde Eva wel eens; maar andere jaren had zij altijd trouw haar taak van wieden en grassnijden en -rollen, en opbinden en dorre bloemen wegknippen vervuld... maar nu was zij dikwijls lusteloos aan het werk, als was zij er met haar gedachten niet bij.

In den diepen donkeren hemel flonkerden de duizenden sterren met helderen gloed. Eva had daar altijd graag naar

mogen kijken; zij voelde zich dan altijd van zoo'n dankbare, vredige verrukking vervuld, omdat alles om haar heen zoo mooi was, zoo grootsch, zoo machtig... Maar nu had zij nergens oogen voor; de zalige rust der natuur stemde háár niet tot rust... en opeens zuchtte zij en greep een arm van haar Vader en een arm van haar Moeder:

- Nu heb ik toch nog altijd niets gevonden, en de tijd gaat voorbij, gaat voorbij. Zoo meteen zal 't te laat zijn en...

- Stel je gerust, liefje, er zijn van de zes maanden nog nauwelijks drie weken om, troostte haar Moeder.

En haar Vader lachte:

- Je mag best een beetje vacantie hebben, hoor. Dat komt je wel toe.

- Ja, 't zou niets zijn, als ik maar iets *wist*. Als ik iets wist, en óók wist: dan-en-dan kan ik beginnen, - o, dan was 't niets. Dan zou ik van de dagen-hier volop kunnen genieten... Begrijpt u 't niet?

- Jazeker, jazeker, maar... is 't zóó moeilijk iets te vinden?

- Ja, Vader. En u had me bovendien beloofd, méé te zoeken. Stel je vóór, dat Rhoda, Bep en Angeline al aan 't werk zijn!! Ik moet er niet aan denken. En *ik* ben niet alleen nog niet bezig, maar ik *weet* zelfs nog niets!

- En wat doen de anderen?

- Dat weet ik niet. We hebben afgesproken, 't niet aan elkaar te vertellen, om elkaar niet in de wielen te rijden, begrijpt u? 't Zou vervelend wezen, als we van elkaar wisten, dat we hetzelfde hadden gekozen.

- Maar 't zal voor de anderen óók niet zoo gemakkelijk zijn, iets te verzinnen, dacht haar Moeder.

- Dat helpt *mij* niet, zuchtte Eva, en haar mismoedigheid was zóó echt, dat ze zei:

- Laten we hier even op deze bank gaan zitten; en eens rustig met elkaar praten.

Nauwelijks gezeten begon Eva druk haar gedachten te uiten.

- Zoolang we hier zijn heb ik gedacht en gedacht, en niets kunnen vinden. Ik... ik weet niet, of ik met bloemen en planten iets bereiken kan, wat de moeite waard is. Wat kan ik?... Sproeien, grasrollen, snoeien, wieden, stekken... wat is dat allemaal?

- Dat is 'n heeleboel, zonder dat zou onze tuin werkelijk zoo mooi niet staan!

- Hè, Vader, zei Eva, werkelijk verdrietig en ongeduldig, maak nu geen gekheid!... U zoudt me helpen, en op *die* manier brengt u me van den wal in de sloot.

- Nu, stil maar, stil maar, we zullen wel wat vinden.

- Ja, u praat er gemakkelijk over. Ik heb al van alles bedacht. Wilde planten te veredelen, - u weet wel, hoe aardig ons dat met madeliefjes is gelukt: alleen door wat zorg en wat kunstmest en wat water, waren ze in twee jaar tijds ‘duizendschoonen’ geworden! We waren zóó verrast, - weet u nog wel? En óók is 't zoo eigenaardig; als je 'n heel klein knopje van 'n klaproos openmaakt, dan is 't *wit*; neem je 'n wat grooter, dan is de knop *rose*, en is hij heelemaal volgroeid, dan is de bloem *vuurrood*. Nu dacht ik: is er geen mogelijkheid op, om de kleur wit of rose te *houden*?... Maar ja! ik heb geen verstand van die dingen; ik ben nooit op 'n tuinbouwschool geweest: hoe kan ik, zonder de geringste kennis, zoo iets gedaan krijgen? Met enten krijg je óók zulke leuke resultaten: zooals onze rozenstam, die aan den eenen kant roode, aan den anderen kant witte rozen draagt... Nu, - wilde planten veredelen, ik zei al, dat lijkt me 'n heerlijk werk; en er zijn *zulke* mooie wilde planten: u weet wel, 't St. Janskruid bijvoor-

beeld, met de goudgele bloempjes, en de blaadjes, die, als je ze tegen 't licht houdt, doorboord lijken... of de rozeroode kattendoorn, met de witroode zwaarden; of de pimpernel, waarbij de bloemen in groene aren zitten; of de witte watervenkel, u weet wel, die ik laatst uit 'n sloot heb gehaald; en dat we den geribden stengel, die bij de knoppen rood was, zoo grappig vonden, en de snoezige azuurblauwe klokjesgentiaan, - zou met de gentianen niets zijn te doen? 't Is maar, zei ze zuchtend, dat je voor al die dingen zooveel *tijd* noodig hebt, en ik heb maar 'n half jaar... Wat kan je daarmee beginnen in de bloemkweekerij?

- En toch, zei haar Vader, geloof ik, dat je 't dáárin moet zoeken. Zooals je nu ál die planten opnoemde, en ze zóó goed bleek te hebben onthouden, en precies al de namen wist en de kleuren en de kenteekenen, bewees je, dat bloemen en planten je hart hebben.

- Dat is ook zoo! dat is ook zoo! zei Eva ijverig, u weet wel, ik zoek dolgraag planten, en ik ben ook dolgraag bezig in den tuin; maar... wat kan ik met m'n liefde voor bloemen en planten *doen*... niets! niets! Ik zou tenminste niet weten wát, tenzij ik...

- Tenzij je...?

- Tenzij ik een orchideeënkas inrichten mag.

- Jij met je orchideeënkas! lachte haar Moeder.

- 'n Kas is misschien niet zoo'n kwaad idee, zei haar Vader, maar waarom moeten 't met alle geweld *orchideeën* zijn!

- Waarom? Omdat, zei Eva onstuimig, orchideeën iets heel bizonders zijn, en ik met iets bizonders voor den dag komen wil.

- Och, kind, ‘heel bizondere’ bloemen, zei haar Vader. Welke bloem, zeg me, is *niet* bizonder? Is 'n roos niet bizonder? is 'n lelie niet bizonder? of 'n magnolia,

of 'n tulp, of zelfs 'n zoogenaamd eenvoudige geranium, of de lisschen en de varens, die in 't wild groeien? Alles, alles is bizonder... zoo ongelooflijk mooi... zoo onbegrijpelijk-prachtig samengesteld, dat we niet anders kunnen dan er met dankbaarheid en eerbied naar staren.

- Och, ja, dat weet ik wel, zei Eva, die heelemaal niet in een stemming was, om dergelijke beschouwingen rustig aan te hooren, maar door 't publiek worden orchideeën interessanter dan alle andere bizondere bloemen gevonden. Waren orchideeën zoo populair als rozen, dan zouden we er óók niet zooveel om geven, - maar nu dat *niet* zoo is...

- *Ook* niet zooveel om geven? wie geeft er *niet* om rozen? vatte haar Vader vuur (want zijn rozen waren zijn lust en zijn leven). Rozen behooren tot de mooiste, verrukkelijkste bloemen, die er bestaan...

De Moeder zag, dat Eva rood van boosheid werd, maar het deed haar pleizier, dat Eva, ondanks haar opgewondenheid, haar Vader toch geen brutaal antwoord gaf en zich beheerschte; dus kwam zij haar dochtertje te hulp.

- Ja, man, dat is ook zoo, en dat weten we natuurlijk wel. Maar Eva bedoelt, dat spreekt vanzelf, niet iets ten nadeele van rozen te zeggen, als ze de orchideeën prijst. 't Woord orchidee *heeft* 'n aparten klank en niemand kan ontkennen, dat die bloemen betooverend mooi zijn en dat er de prachtigste variëteiten in bestaan.

- Alles goed en wel, maar Eva kan even goed 'n rozenkas als 'n orchideeënkas inrichten. 'n Rozenkas is niet zóó ontzettend kostbaar, en, wat kan ze er een pleizier van hebben! In de grijze oudheid werd de roos al de ‘Koningin der Bloemen’ genoemd, en de rozenteelt en de rozenhandel over de heele wereld hebben ernorme afmetingen aangenomen. Millioenen en millioenen rozen worden er jaarlijks gekweekt; aan de Riviera zijn er uitgestrekte lan-

derijen van honderden hectaren, waar uitsluitend rozen worden geteeld; en ook in Nederland bijvoorbeeld heeft de handel en de teelt van rozen grootsche afmetingen aangenomen. De vraag is steeds toenemende en zooals vanzelf spreekt, moet de productie daaraan tegemoet komen...

- Maar orchideeën... hield Eva voet bij stuk.

Haar Moeder wilde Eva wel helpen, maar... zij vond toch ook veel te zeggen voor wat haar man nu te berde bracht.

Zij was straks begonnen te zeggen:

- Jij, met je orchideeën... En nu wist zij eigenlijk niet, wiens partij ze kiezen moest.

- Als je studie van *rozen* maakt, zei haar Vader, die zich niet zoo gauw van zijn onderwerp liet afbrengen, dan is 'n leven niet lang genoeg om daarvan op de hoogte te komen; en 't is zoo de moeite waard, - o! 't is zoo de moeite waard! Denk nu eens alleen aan de theehybriderozen, wat een variatie je daarin kan krijgen: schitterend rose of karmijnrose met zalmrose genuanceerd, of de roos, die koperkleurige glanzen heeft, of de vurig roode, of de witte met abrikooskleurige randen...

- En toch... zei Eva.

Neen, zij zou nooit zoo ver gaan, om rozen ‘banaal’ te noemen... Maar... maar... ondanks alles wat Vader zei, bleef zij rozen... toch wel heel gewoon vinden... Iedereen kende rozen, elke tuin-eigenaar hield er rozen op na... het kleinste kind wist wat een roos was, en hoe die rook... Maar orchideeën... sprookjesbloemen had zij ze altijd gevonden, en honderden malen was zij voor bloemenwinkels blijven staan, om bewonderend te kijken naar de rankende gele takken, of de witte, als zilver glanzende slingers, die zich zoo sierlijk bogen uit een slanke vaas... of naar de paarse cattleya's (de eenige orchideeën, die zij, voor het

oogenblik bij name kende) met hun fluweelige schakeeringen... en zij vond den naam ‘Venus-schoentje’, zooals zij dien op school geleerd had, wel zeer toepasselijk...

Natuurlijk, rozen *waren* mooi, en zij hield heusch evenveel als Vader van hun prachtig rozenperk, maar...

Eindelijk zei ze, wat kort, want Vader bleef maar doorredeneeren:

- En wat wou u nu eigenlijk? Wou u, dat ik...

- *Ik* wil natuurlijk niets. Jij moet zelf beslissen. 't Is alleen maar: je hebt mij om raad gevraagd.

- En uw raad is...

- Nu, dat heb je nu wel begrepen, zou ik zeggen.

- Dus... ik moet, volgens u, 'n rozenkas...

- Moeten niet, neen.

- Hè, Vader, zei Eva ongeduldig.

- Nu niet boos worden, meisje, zei haar Vader, ik help je naar m'n beste weten.

- Dat weet ik wel, maar...

- 't Gaat hiermee, als met alles in de wereld: de raad is goed, en zal graag worden aangenomen, *mits* hij met m'n eigen verlangens strookt.

- Waarom zou je 't niet doen? vroeg haar Moeder vriendelijk, 'n rozen-kas?

- Omdat... zei Eva. Omdat ik nu eenmaal m'n hart op orchideeën heb gesteld.

- Ten eerste is zoo'n kas veel duurder...

- O, Vader! dát zou *niets* zijn. U geeft mij 'n voorschot, en later betaal ik u dat dubbel en dwars terug.

- En ten tweede eischen Oom en Tante Warnouts heelemaal niet iets heel bizonders. 't Eenvoudigste is hun goed, mits je er iets in bereikt.

- Ja, ik geloof óók, dat *dit* de bedoeling was, zei haar Moeder.

- Goed, laat dat zoo wezen, gaf Eva toe. Maar je maakt meer ‘furore’ met orchideeën, dan met rozen, die nu eenmaal Vader's manie zijn.

- En denk je, dat de kennis van orchideeën je zóó maar aanwaait?... vroeg haar Vader ironisch. Met rozen, wat keuze en verzorging betreft, kan *ik* je tenminste bijstaan.

- Maar er zijn toch wel handboeken, die je op de hoogte brengen, protesteerde Eva.

- Weet je wát, zei haar Moeder bemiddelend. Je begint je zoo'n handboek aan te schaffen, en kijkt, hoe de lectuur je bevalt. Denk je 't áan te durven, dan kunnen we altijd nóg zien, wat we doen als we thuis zijn. Augustus heb je dus nog tijd. Gebruik deze dagen om na te denken en 'n orchideeën-boek te bestudeeren; wat denk je daarvan?

- Dat is goed! zei Eva verlicht. En ook aan haar Vader leek dit de beste methode.

EVA'S ONZEKERHEID

In de dagen, die kwamen, kon men Eva aantreffen met een reuzendeel onder haar arm, waarmee zij overal rondsjouwde.

Den volgenden dag was zij dadelijk naar Apeldoorn gefietst en had aan den boekhandelaar een ‘boek over orchideeën’ gevraagd.

Tot haar teleurstelling had de boekhandelaar niets dergelijks in voorraad, maar hij kon natuurlijk wel iets voor haar laten komen.

- Dan dadelijk! beval Eva, en de dagen duurden haar eindeloos, eer zij het hevig begeerde boek ontving.

Toen zij het pak open maakte, schrikte zij wel eenigszins, want het was een zwaar folio-deel; en in het Duitsch.

Stein's Orchideenbuch heette het, en bevatte een beschrijving met afbeeldingen en cultuur-aanwijzing der aanbevelenswaardigste soorten.

Zij kende natuurlijk heel goed Duitsch; maar... of het Duitsch, dat zij op de H.B.S. had geleerd, haar helpen zou voor het begrijpen van alle technische termen?

Enfin, probeeren maar. En zich niet direct laten afschrikken door de eerste de beste moeilijkheid!

Zij zag, dat de inhoud haar op de hoogte bracht van vrijwel alles wat zij had te weten, en dadelijk na het ontbijt, zette zij zich met haar boek in het priëel en begon te ‘studeeren’.

Gingen zij roeien... haar boek ging mee. Zouden zij gaan picknicken, - Eva's boek behoorde bij de, het eerst mee te nemen bagage. 's Avonds zat zij op een tuinbank, en las en las, totdat de invallende schemering haar verder lezen belette.

Graag had zij ook nog 's avonds in haar bed gelezen, maar het den geheelen dag in de buitenlucht zijn, maakte haar zóó slaperig, dat daar niets van kwam.

Haar Vader en Moeder sloegen haar glimlachend gade. Zij vielen haar niet lastig met vragen en wachtten bedaard tot Eva-zelf zou gaan spreken.

Maar de jongens werden vaak ongeduldig, als Eva, lezende, niet antwoordde op een uitnoodiging tot een spel, en vooral de jongste kon haar dan wel eens driftig het boek uit de hand rukken. Gelukkig was Eva nog niet zóó ver heen, of zij begon te lachen, en mengde zich geanimeerd in de vroolijkheid, waarnaar zij toch eigenlijk verlangde!

Cactussen of orchideeën?

Op een middag werd Eva uit den tuin geroepen, waar

zij in haar hangmat lui lag te schommelen en na te denken.

Zij wist er nu genoeg van, om met Vader en Moeder te spreken, want de lectuur had haar meer dan ooit belust gemaakt; en nu lag zij steekhoudende argumenten te bedenken, waarmee zij haar aldoor aan rozen en nog eens rozen vasthoudenden Vader kon overtuigen.

Maar nu werd zij geroepen: er was bezoek.

Het was meneer van Welderen, een vriend der familie, dien zij voor ettelijke jaren op een excursie hadden ontmoet en die door de wederzijdsche sympathie voor planten en bloemen zich zeer tot de familie had aangetrokken gevoeld.

- Wel, jonge dame, zei de vriendelijke man, ik heb van je grootsch voornemen gehoord.

- En... mag ik op uw steun rekenen? vroeg Eva hoopvol.

- Je plan, om iets te bereiken in bloementeelt, is prachtig.

- Vooral orchideeën, hè? vroeg Eva, in de verwachting een bondgenoot te zullen krijgen, want meneer van Welderen hield vooral van het ‘bizondere’.

- Bijvoorbeeld. Of van rozen, zooals je Vader zegt. Och... wát je neemt komt er minder op aan. Alle, alle bloemen, alle, alle planten zijn interessant. Maar... daar kom ik op een idee. Waarom kies je geen cactussen?

- Cactussen? Daar heb ik nog heelemáál niet aan gedacht.

- Dat is vreemd. De cactus staat op 't oogenblik in 't brandpunt der algemeene belangstelling. En geen wonder: de aantrekkelijkheid van de cactus is groot. Zoowel uit 'n oogpunt van bizonderheid, als om de pracht der bloemen van sommige soorten, die tot de allermooiste der wereld behooren.

- Neen, dat zijn de orchideeën! zei Eva snel. En bovendien: wat heeft men aan cactussen voor de *bloem*? Sommigen gaan alleen 's nachts open, en bloeien maar 'n paar uren...

- Er zijn ook duurzame soorten en in 'n goede collectie heeft men 't heele jaar door bloeiende planten. Geen enkele plant vereischt, wat kweeken aangaat, minder zorg: een warme, droge plaats, met voldoende licht en bescherming tegen stof (want op sommige soorten is het dons, de wolligheid, het zijden haar op de bladeren zóó fijn en teer, dat zij beslist beschutting behoeven), is genoeg.

- En dát is dan ook de reden, dat iedereen, iedereen, iedereen tegenwoordig cactusjes kweekt, zei Eva. Bijna huis aan huis zie je de kleine glazen kasjes voor de ramen, en met Sint Nicolaas zie je ze in de winkels zelfs van marsepein! spotte zij.

- Nu ja, nu ja, zoo'n liefhebberijtje... Maar dat bedoel ik natuurlijk niet. Sommige soorten zijn zoo vreemd en bizonder, dat ze interessant zijn in alle seizoenen. Wat is weidscher dan de groote bloem van de Cereus; wat is magnifieker van pure schoonheid dan de nacht-cactus, Cactus Grandiflorus, met zijn zuiverwitte bloemen, die een honigzoeten geur verspreiden en de vreemde Senilis dan, die geheel bedekt is met lange fijne haren, die neerhangen als de grijze lokken van een ouden man?... En de Epiphyllum, - wat is te vergelijken met haar rijke, rozeroode, satijnige bloemen, die afhangen van de toppen der stengels?

- Ik vind cactussen akelige planten, verdedigde zich Eva. Ik heb er gezien, vol met dorens, die er uitzagen als de pennen van een stekelvarken, en zoo lang en scherp waren als een naald.

- Haha! lachte de heer van Welderen. Beschouw jij

den cactus óók al als een vreemdsoortig monster onder de planten, met van die rare, dikke, vleezige bladen en venijnige stekels? Ga jij eens een echte cactus-kweekerij bekijken, dan zal je verbaasd zijn over de weidsche schoonheid, en zal je 't met me eens wezen, dat de cactus tot de mooiste sierplanten moet worden gerekend.

- Ja, zei de heer Warnouts, ik heb 't altijd van cactussen zoo belangwekkend gevonden, dat je in natuurstaat 'm vindt op een armelijken, drogen, steenachtigen bodem, of op koele hooge rotsen, of in heete, diepe dalen.

- En wat uiterlijk voorkomen betreft, dat is zóó eigenaardig, dat geen enkel ander gewas ermee kan worden vergeleken. En door het zaad van den cactus te verzamelen, kan je mogelijk zeer waardevolle variëteiten doen ontstaan. Dat van de Cereus gelijkt op een roode bes...

- En nu zal *ik* 's wat zeggen, zei Eva. Laat de cactussen mooi en interessant zijn, ik vind 't best. Maar... wat heeft men er voor practisch nut van? Zooals van andere bloemen, bedoel ik, die men als versiering kan gebruiken, waarvan men bouquetten en manden maakt; wij hebben 's eens 'n woestijnplant gehad, weet u wel, Moeder? Die was mooi, ik geef 't toe: 'n groote rose-en-vreemdblauwe bloem kwam uit de bladeren te voorschijn, die óp-piekten als groene, metalen degens. En wat gebeurde er? op een goeden dag lag de heele plant omver, gewoon van den wortel afgeknakt.

- Dan had je zeker te veel water gegeven...

- Of te weinig water, of te veel zon, *of* te weinig zon... ja, ergens zal 't natuurlijk wel aan hebben gelegen. Maar neem nu eens orchideeën; in bouquetten kan geen enkele bloem met de orchidee worden vergeleken, met haar fantastische vormen, en haar typische kleur-combinaties. *U* hebt blijkbaar 'n manie voor cactussen, zooals Vader 'n

manie voor rozen heeft, - waarom mag *ik* dan niet 'n manie voor orchideeën hebben?

Zij begonnen allen te lachen. En meneer van Welderen zei:

- Wat dát betreft: ik heb een ‘manie’ voor álle bloemen. Ik leef met m'n planten als m'n vrienden, en wie kan ontkennen, dat bloemen ‘gevoel’ hebben? 't Kruidjeroermeniet, dat zich samentrekt onder onze aanraking, is alleen *hierin* 'n uitzondering, dat 't proces zooveel vlugger gaat dan bij andere planten, zoodat we 't samentrekken *zien*... maar álle andere gewassen doen 't óok... O, bloemen!... o, planten!... als je er 'n beetje studie van maakt, dan, o, dan... ga je ze zoo langzamerhand beschouwen alsof ze soms méér weten, dan de menschen-zelf! Kondigt niet de Afrikaansche goudsbloem droge of vochtige dagen aan? 't Windklokje zegt ons, wanneer de helft van den dag verloopen is, en de nachtschade herinnert ons aan 't invallen van den avond. De eene bloem wijst de vlucht aan van den tijd; de andere heeft een voorgevoel van den storm, en sluit haar kelk, als *wij* nog maar alleen een wolkenloozen hemel zien. De buiten-bewoners lezen in bloemen en planten 't geheele verloop van den dag: stilte of onweer; droog of nat weder... morgen, middag en avond. En de liefde gaf aan verschillende bloemen haar zeer sprekende beteekenis. Bloemen en vrouwen, - hoe vaak ze ook samen vergeleken zijn, - die vleiende, maar zóó natuurlijke vergelijking is door alle eeuwen heen wáár gebleken.

En daarom, kind, zei hij tot Eva, juich ik je plan, om iets met bloemen te beginnen, zoo van ganscher harte toe...

- Wij óók, zei mevrouw Warnouts, we kunnen gerust zeggen, dat onze heele familie staat in 't teeken van ‘de bloem’. Weet je nog wel, Eva, hoe we asters in potten

hebben gekweekt, en hoe groot en mooi de bloemen toen werden?

- Neen maar! zei Eva. Zoo meteen zal ik nog een aster-kas moeten inrichten!

- En wie weet, welke resultaten je dan nog bereikte! schertste mijnheer van Welderen, misschien wel om van 'n aster 'n orchidee te maken!

De Chineezen, ging hij voort, kennen al de variëteiten, die wij óók kennen. Het bewonderenswaardige, spreekwoordelijk geworden ‘Chineesche geduld’, waar het bloemen betreft, doet hen deze kweeken met de uiterste zorg. Dan scheiden zij de kleuren en de schakeeringen en schikken ze met buitengewone bekwaamheid, zoodat ze zich als lange tapijten uitstrekken in een volmaakte kleurenharmonie.

- Dus zooiets als onze bloemenvelden.

- Ja, maar nooit is een van de bollenkweekers op het idee gekomen, van de verschillende kleuren figuren te maken, zoodat de aarde dan bedekt zou zijn als met een Oostersch tapijt.

- Een aardig idee, zei de heer Warnouts. Maar de bollenkweekers telen de tulpen, de hyacinten en de narcissen niet om de *bloem*, maar om den *bol*.

- En wordt dáár dan zooveel geld mee gemaakt? vroeg Eva ongeloovig.

- O! ja! 'n nieuwe kleur brengt schatten op. De eerste bollen van de gele gladiolen deden in het jaar 1915 tienduizend gulden! En nu zijn gele gladiolen alweer heel gewoon.

- Bijna banaal... zei Eva ondeugend. Maar is die tulpenhandel, waar je altijd van hoort, - Jules Verne vertelt er zoo aardig van in zijn Keraban de stijfhoofdige, - werkelijk zoo erg geweest?

- Dat zou ik denken! Het jaar 1637 werd zelfs het ‘narrenjaar’ genoemd, omdat de menschen toen de krankzinnigste prijzen voor tulpenbollen betaalden. Voor een Semper Augustus werd... zesenveertigduizend gulden gegeven (en dat in dien tijd, toen 't geld zoo heel veel meer waarde had dan tegenwoordig) *en* nog bovendien een koets met twee paarden!

- Om van te watertanden! zei Eva. En hoe was die prachtige tulp dan wel, dat hij zooveel waard was?

- Ik bezit 't zeldzame werk van Dr. Nicolaas Wassenaer, - ik zit er dikwijls in te lezen, omdat 't zoo hoogst merkwaardig is, en als je eens bij ons komt, dan zal ik 't je laten zien, - nu, daarin staat, dat de Semper Augustus wit was met een blauwachtigen grond en met lakroode vegen, tot bovenaan gevlamd ‘noyt zach Blommist schoonder dan dese. Geen tulp is oyt in meerder estime geweest...’

- Hoe aardig, die oude taal, vond Eva.

- Andere tulpen heetten: Het testament Clusius, het testament Coornhert, Molarium van Chassellyn en Het Jufferken van Marlen de Fort...

- Hoe eenig... zei Eva. Wat een typische namen: die klinken toch veel aardiger dan Parkiet- of Papagaai- of Darwin-tulpen... Maar *waarom* betaalden de menschen er zulke ontzaglijke sommen voor!

- De voornaamste oorzaak was de Parijsche mode. De tulp was te Parijs de modebloem, en iedereen, die de middelen ertoe bezat, kocht haar. Op de groote bals en alle feestelijke bijeenkomsten werden geen rozen...

- ...Te banaal, fluisterde Eva, rozen...

- ...of andere bloemen meer gedragen, maar alleen tulpen, en menig ridderlijk cavalier bood zijn dame een bloem aan, die honderd, ja, soms duizend gulden kostte.

Ja, en wat gebeurde er toen? De bloemisten deden al het mogelijke, om de zóózeer begeerde en zóó hoog geschatte bloem aan te kweeken; en iedereen, die maar een handbreed gronds zijn eigendom kon noemen, ging tulpen telen, hopende er schatten mee te verdienen. Velen lieten zelfs hun gewoon ambt of handwerk er voor varen! De bloemenhandel sloeg over in een *windhandel*. In Haarlem werd in drie jaren tijds voor tien millioen gulden aan tulpen verhandeld!

Maar de veel te hoog opgedreven ‘bloemenzucht’ ging even snel achteruit als ze opgekomen was. Dat kón ook niet anders! Er kwamen zóóveel bollen aan de markt, dat de prijzen eindelijk bleven stilstaan en toen snel daalden. Veel menschen waren door den tulpenhandel rijk geworden, maar nog veel, veel meer werden er nu totaal door geruïneerd. Dat is te begrijpen: de verkoopsprijs daalde ver beneden den inkoopsprijs! Er rezen geschillen tusschen koopers en verkoopers; de regeering bemoeide er zich mee en verbood den tulpenhandel!

De Semper Augustus, de ‘koning aller tulpen’, daalde in waarde tot vijftig gulden, - en kort daarna was er niemand meer, die er zelfs *dat* voor gaf!... En nu...

- ...zijn tulpen reuze goedkoop... en als 't buiten nog koud is, brengen ze de lente in ieder huis, zei Eva.

- Maar, ja, ik was over de asters nog niet uitgesproken. Het wekt verbazing dat men bij feesten, voor versiering, zoo weinig gebruik maakt van de aster.

- Te banaal, zei Eva, 'n aster.

- Pas op, jij, ‘banaal’! wie 'n bloem ‘banaal’ noemt, krijgt met *mij* te doen.

- Ik zag eens een reusachtige asterplant, zei Eva, die wel haast anderhalve meter hoog was en een overvloed van purperen bloemen droeg.

- Heusch, je moet asters gaan kweeken, plaagde haar Vader. Daar gaan geen kapitalen in zitten en de aster is een gemakkelijke en dankbare bloem.

- Ja, maar als ik nu toch eenmaal mijn zin op orchideeën gezet heb...

- Kom, zei meneer van Welderen, ik geloof dat ik haar maar haar zin zou geven, Warnouts. Een mensch z'n zin is zijn lust en zijn leven...

- Ja, *wat* hebt u er nu precies tegen, informeerde Eva. Afgescheiden dan uw voorliefde voor rozen.

- O! riep ze, toen de heer Warnouts niet dadelijk antwoordde. Ziet u wel, u moet naar argumenten *zoeken*. Wil *ik* u 's helpen? vroeg ze ijverig. Nu dan, ten eerste:

- U vindt 't aanleggen van zoo'n kas te duur.

Dat is alleen 'n kwestie van 't begin. Later brengt zoo'n kas 't ruimschoots terug aan kapitaal.

- Oók nog in den tegenwoordigen tijd van...

- Toch! toch! zei Eva. Heusch! u hoeft maar overal de goede bloemenwinkels na te gaan, om te zien dat ze *allemaal* orchideeën in voorraad hebben. En de menschen koopen ze, omdat ze wel duur, maar ook ontzaggelijk duur*zaam* zijn.

- Goed, dat is dat, zei ze parmantig, alsof zij haar Vader's bezwaar nu volledig uit den weg had geruimd.

- Ten tweede:

- U denkt, dat 't kweeken en verzorgen boven m'n kracht en m'n kunnen gaat.

Niets is minder waar! De cultuur van orchideeën is heel gemakkelijk, en 't is hier, dat men met weinig kennis juist de mooiste resultaten verkrijgt. O, er is daarover van alles beweerd, door menschen, die er niets van weten! Weet u wel, dat ze een lang vervoer uitstekend doorstaan, ook al blijven ze wekenlang verstoken van water, licht en lucht?

Ze verdragen hitte èn kou ‘met veel gelatenheid en geduld’, en ze hebben een taaie levenskracht, zooals je bij geen andere wilde bloem aantreft. Er zijn tallooze amateur-verzamelaars tegenwoordig, de eene doet het om de schoonheid, een ander om het aparte; 'n ander weer probeert nieuwe soorten te ontdekken, of variaties te kweeken, en 'n vierde maakt er een speculatie van... want ten eerste is de handel in orchideeën zeer belangrijk, en ten tweede stijgen de orchideeën, groeiende, elk jaar in waarde. Denkt u eens aan: 't is pas 'n groote honderd jaar geleden, dat de eerste orchideeën in Europa werden ingevoerd en wat hebben ze sindsdien niet 'n vlucht genomen en hoe hebben ze zich ontwikkeld! De kweekers hebben er de interessantste proeven mee genomen; eerst had je een zilverwitte èn een violette orchidee, nu heb je een combinatie van beiden... De namen blijven je vanzelf in 't geheugen hangen evenals die van andere bloemen en waarom zouden die namen moeilijker zijn dan heliotrope en zinnia of pelargonium en clivia en nasturtium, of aspedistra... die ons allemaal familjaar zijn!

- Daarin heeft ze gelijk, zei mijnheer van Welderen, maar hoe weet ze dat allemaal, waar haalt ze al die wijsheid vandaan?

- Hieruit! zei Eva, en wees op haar orchideeën-boek. Er komt natuurlijk bij, zei ze, dat ik er zoo vreeselijk belang in stel, anders zou ik er niet zooveel van hebben onthouden; op school gaat 't je... *ging* 't je!... óók zoo. Het vak, waarvan je 't meeste hield, bleef ook 't beste in je geheugen.

- En nu Vader's derde argument. Ja, Vader, ik heb alles begrepen, wat u te berde had willen brengen! Dus luister:

- Vroeger werd de orchidee als de bloem voor enkelen

beschouwd, - nú heeft ze overal burgerrecht verkregen. U vindt de orchidee, ja, is 't zoo niet? niet eenvoudig genoeg, misschien wel ‘gekunsteld’ of ‘aanstellerig’. Wat een idee! Een orchidee is een bloem als alle andere, als *alle* andere, hoort u, Vader! Hebt u me zèlf niet altijd vóórgehouden als ik als kind wel eens van ‘onkruid’ sprak, - ‘er *is* geen onkruid’; 't is altijd uw theorie geweest: alle gewassen, zelfs de onaanzienlijkste, zijn nog wonderen, laatst hebben we het er nog over gehad...

- En nu zult u vragen, ging Eva voort, waarom ik dan met alle geweld orchideeën wil hebben?

- Omdat, zei ze, en haar wangen begonnen te gloeien van geestdrift en haar oogen fonkelden, omdat... de orchideeën zoo *mooi* zijn, barstte zij uit, zoo schilderachtig mooi... Orchideeën!... ik wil orchideeën hebben, omdat ik er zoo van houd, omdat ik ze zoo bewonder en ze zoo dolgraag zie, omdat ik er boven alle andere bloemen van houd, van *houd*, van *houd!!*

Mijnheer Warnouts keek zijn vrouw eens aan... zijn vrouw keek hèm eens aan... Beiden voelden, dat het wreed zou zijn, nog langer tegen te streven, nu Eva blijkbaar zóó met hart en ziel méénde, wat zij zei, en haar voorkeur in een zóó welsprekende rede had geuit. En ook de heer van Welderen knikte aanmoedigend.

- Nu, zei mijnheer Warnouts en een glimlach kwam om zijn lippen. Nu, vrouw, wat denk je ervan. Moeten we Eva haar zin maar geven?

- Ik zou 't maar doen, zei Eva's Moeder, goedig en lief.

- Och, ja, geef haar haar zin, zei mijnheer van Welderen, nu ze er zóó naar verlangt!

Met een kreet van verrukking viel Eva haar Vader om den hals, en daarna haar Moeder; zij sprong van blijdschap een voet in de lucht, en ook de heer van Welderen

kreeg een dankbaren kus op zijn zilverwitten schedel gedrukt.

EVA'S IDEAAL VERVULD

De geheele maand Augustus had Eva nog volop genoten van het buiten zijn, doch zoodra zij terug waren uit Soeren had haar goede Vader werk gemaakt van een kas.

Het toeval was hun te hulp gekomen; op de advertentie, die haar Vader had geplaatst, was... één antwoord binnengekomen, maar dat precies aan hun verwachtingen en verlangens beantwoordde.

Een amateur had op een terrein van volkstuintjes een kas gebouwd, maar hij moest de stad verlaten, daar hij naar een andere was overgeplaatst en wist nu met het ding geen raad.

Haar Vader nam de huur van het terrein over en kocht de kas voor een civielen prijs, die met een paar kleine veranderingen ingericht kon worden voor orchideeën.

Moeilijk is de gewaarwording te beschrijven, die Eva beving, toen zij voor de eerste maal ‘haar eigen huis’, zooals zij het noemde in rechtmatigen trots, betrad.

Op lage steenen muren was een houten getimmerte opgetrokken, waarin ramen waren gezet van helder, tamelijk dik glas, waarvan het licht getemperd kon worden door middel van jaloezieën.

Op de glazen schotten rustte het dak, en aan weerszijden van de ‘serre’, zooals Eva haar beknopt verblijf graag wilde noemen, stonden de van latten samengestelde tafels, waarop de potten kwamen te staan, sommigen op standaardjes, voor de neerhangende ranken, andere planten konden ook worden opgehangen in mandjes van latten.

Terwijl haar kas werd ingericht, had Eva eenige lessen

genomen bij een bloemist, die haar met zijn practische ervaring van veel dienst was geweest.

Daar zij al zooveel theoretische kennis had, leerde zij gemakkelijk aan; en doordat deze teelt haar heele hart bezat, begreep en onthield zij alles spoedig.

Haar ‘onderwijzer’ bracht haar alle mogelijke wetenswaardige bizonderheden bij: over de temperatuur, - (sommige tuinlieden, zei hij bijvoorbeeld, denken, dat het goed is om zoo hard mogelijk te stoken... dat is heelemaal niet waar, natuurlijk moet de kas steeds vorstvrij blijven, maar altijd gelijkmatig verwarmd zijn... in de gematigde kas mag de hitte niet hooger zijn dan van 70° tot 80°) over insecten-bestrijding en over de ziekten der orchideeën. Ook had hij goeden raad gegeven over de warmwaterinrichting voor de verwarming en aangeraden het gangpad tusschen de tabletten waarop de potten stonden, met sintels en grint te bestrooien. Over het gieten had hij haar wenken gegeven en er vooral op gewezen, dat de orchideeën van tijd tot tijd *rust* moeten hebben...

- Ongetwijfeld, zei hij, kan men de orchideeën er toe brengen, het heele jaar door op vollen groei te blijven; maar... zoodoende verzwakt men elk jaar hun kracht en ten slotte zouden ze van uitputting sterven.

Haar Vader had den bloemist verzocht de, voor een ‘dilettantje’ als zijn dochter nog maar was, meest geschikte planten te leveren en haar in de eerste weken nog wat bij te staan. En zoo was het gebeurd. Gelukkig was Eva ‘goed van aannemen’, en - éérste voorwaarde voor welslagen! - zij *hield* van haar werk.

- Verveel je je nooit, zoo alleen? vroeg haar Moeder wel eens.

- O! nooit! de tijd vliegt voorbij, ik ben altijd verbaasd als ik zie, dat 't etenstijd is!

Natuurlijk kwam haar Moeder dikwijls kijken en haar hard bezig zijnd dochtertje tegelijk met haar bezoekje een versnapering brengen.

Eva ontving bezoek en versnapering dankbaar, maar méér nog vond zij het prettig, als haar Moeder kwam, omdat zij haar dan veel van haar werkzaamheden toonen en uitleggen kon.

En mevrouw Warnouts, al begreep zij dikwijls niet, wat Eva beweerde en vergat zij het ook dadelijk weer, zij hoorde altijd met de meeste aandacht toe en zat zóó belangstellend te luisteren op een der houten krukjes, dat Eva in de verbeelding kwam: Moeder houdt even veel van mijn vak als ik!

En nooit was Eva gelukkiger dan wanneer haar Vader in de nog lichte Septemberavonden naar de kas kwam gewandeld en dan soms een uitroep van verrassing of van waardeering deed hooren... en het toppunt van welvoldaanheid had zij bereikt, toen haar Vader eens spontaan en eerlijk had gezegd:

- Nu, kind, ik ben maar blij, dat ik je je zin heb gegeven.

- Hebt u er geen spijt van, Vader?

- Heelemaal niet, integendeel. Je doet je best, en je hebt al aardige resultaten bereikt.

Die woorden bewaarde Eva in haar hart als een kostbare schat. Zij was er fier op dezen lof te hebben verdiend, want dit voelde zij wel: dat zij dien lof had *verdiend*.

Tijd, zorg, vermoeienis... alles had zij over gehad voor haar werk en zèlf kon zij met een gerechtigde satisfactie rondkijken in haar kleine en toch zoo véél beteekenende omgeving... en het prijsje van haar Vader was haar dáárom zoo veel waard, omdat zij voelde, dat hij geen leege complimentjes uitsprak, maar het wezenlijk méénde, wat hij zei.

In een jongen, die ook een tuintje bezat, had zij een alleraardigsten, behulpzamen medewerker gevonden.

De jongen was eens uit nieuwsgierigheid bij haar komen neuzen, en was toen niet ‘van haar weg te slaan’. De liefde voor bloemen was heel echt bij dezen eenvoudigen jongen; hij was dan ook bij een bloemist in de leer; maar op alle vrije oogenblikken was hij bij Eva in de kas, en bewees haar allerlei kleine diensten.

Al gauw had hij geleerd, de warmwater-installatie te bedienen en op de vereischte temperatuur te houden. Hij hielp haar met begieten en wist dat hij nooit op de blaren moest gieten, alleen maar op de compost. Hij hielp haar de compost bereiden; met de grootste bereidwilligheid ging hij in de vochtige weilanden het witte mos voor haar zoeken, dat ‘sphagnum’ heet; dan maakte hij het voor haar schoon door het goed uit te spoelen in schoon water en het dan uit te wringen, waardoor het gezuiverd werd van alle larven, stof, insecten, slakken, eieren en wat er nog meer voor ongerechtigheid inzitten mocht. Daarna hakte hij het mos fijn en legde het te drogen tot het in-enin-droog was: dan kan het langen tijd worden bewaard. Hij had ook wel peat willen verzamelen (zooals vezelaarde wordt genoemd: de vergane wortels van varens), maar Eva vond het eenvoudiger die te koopen bij een vertrouwde firma, daar zij het uitzoeken van de nog niet vergane wortelstukjes te veel werk vond; en vreeselijk hadden zij gelachen, toen haar Moeder in de bus het fijne, lichtbruine goedje ontwarend, dat voor ‘tabak’ had gehouden en onthutst had gevraagd:

- Maar Thomas *pruimt* toch niet?

Sphagnum en peat, goed dooreengemengd, vormden den compost, waarin de orchideeën het weelderigst gedijden. Eenige dagen lang werd deze compost in de potten

met den langen gieter overvloedig besproeid en dan weer eenige dagen niet, want Eva wist, dat dit beter was, dan aldoor te blijven gieten, hoewel gematigd.

Thomas beweerde, dat regenwater het beste was, ofschoon Eva had geleerd, dat elk water kan worden gebruikt, als het maar niet al te veel kalk bevatte.

- Juffrouw, u begrijpt toch wel: regenwater is *natuur*water; daar leven toch alle wilde planten en bloemen van.

- Maar in 'n stad is 't regenwater nooit zoo zuiver, Tom. Er zit wel eens roet in, en...

- O, roet hindert niet, Juffrouw.

- Hindert dat niet?

- Nee, m'n baas zegt, in roet zit ammonia en zwavelzuur, en dat is 'n goeie bemesting. Niet te veel natuurlijk, je moet niet expres roet in 't water doen, maar wat er toevallig in zit, dat werkt de vruchtbaarheid eerder in de hand, zegt m'n baas.

Van tijd tot tijd waschte Thomas ook de bladeren schoon met een zacht borsteltje of een sponsje en bleef er nog wat vochtigheid in het hart der bladeren, dan wischte hij dat er zorgvuldig af met een stukje vloeipapier.

En als Eva hem zoo bezig zag en merkte, hoe teer en eerbiedig de harde jongenshanden de planten behandelden, dan dacht zij: eigenaardig, er schijnt een veredelenden invloed uit te gaan van den omgang met planten en bloemen. Deze wilde jongen, die even goed als zijn kornuiten het eerste het beste voorwerp op straat weg-schopt, als ware het een voetbal en dien zij wel eens plukharende had aangetroffen met een kameraad, - die kon schreeuwen en rumoeren dat hooren en zien je verging..., werd tegenover den stillen bloei der gewassen een ander kind. Dan was hij rustig, aandachtig, voorzichtig; dan hoedde hij zich wel voor ruwe bewegingen en uit zijn heele houding

sprak een zachte zorg, een overgegeven toewijding, een blijde genegenheid.

En ikzelf...? vroeg Eva zich af.

In de rust en de eenzaamheid, waarin zij nu dagelijks verkeerde, had Eva veel meer tijd en gelegenheid om over zichzelve te denken dan vroeger.

Zij zag zich nu als het ware verdeeld in twee perioden: die van vóór en *in* haar werkzaamheid.

Daarvóór was zij een oppervlakkig kind geweest, hunkerend naar pretjes en pleiziertjes, die het werk (toen haar schoolwerk) beschouwde als een ‘noodzakelijk kwaad’, dat gedaan worden moest, jazeker, maar waaraan je ook niet meer zorg besteedde, dan strikt noodzakelijk was.

En nu... hoe vreemd... het werk, - en dat haar nog wel zoo weinig vrijheid liet, - *dat werk was haar lief geworden*... zij verlangde ernaar en het gaf haar een voldoening, als zij door het naloopen van allerlei pleiziertjes, hoe gezellig die ook soms waren, nooit had gekend.

Die uitgangetjes en vroolijkheidjes, och, ze waren heel aardig, maar waren ze voorbij, dan waren ze voorbij en het liet niets bij je achter. Maar aan je *werk* bleef je denken met liefde en dankbaarheid.

Natuurlijk was zij niet zóo geworden, dat zij elke afleiding schuwde en star opging in haar taak; o, neen. Maar het leege pleizierzoeken was niet langer de hoofdzaak bij haar. Het werk was nummer één en niet uit plichtsbesef, maar uit diepe, diepe genegenheid.

Trouwe Tom, - dien zij wekelijks een kleinigheid gaf en die dit erkentelijk aannam, ofschoon hij had verklaard, dat hij het best ‘voor niks’ had willen doen, hielp haar ook in het afschuwelijke jachtmaken op insecten en ander ‘roofwild’, zooals Eva's Vader het grappig noemde.

- Daarmee moet je oppassen, Juffrouw, verklaarde de jongen wijs. Slakken, dat zijn reusachtige veelvraten; ze kunnen je in één nacht voor guldens schade doen. En ze houden zich schuil, de goocheme stiekemerds, ze komen alleen 's nachts te voorschijn en verstoppen hun eieren overal tusschen. Maar we zullen ze wel verschalken, de rakkers.

Hij legde groote slablaren op de potten; daar kropen de slakken onder en konden zoo gemakkelijk worden verdelgd.

Mieren lieten zich vangen door een potje stroop, maar het gekste en griezeligste beest vond Eva een soort van mijt, die veel nadeel aanbracht in de kas; de door hem aangetaste bladeren werden slap en grijs, als verwelkt; dit onmogelijke beest was klein en rond, geel en met een oranje vlekje aan weerskanten van den rug. Maar... brrr! Soms was het ook groenachtig van kleur, als het zich met plantensap vol had gezogen!

Maar Tom maakte een ‘lekker drankje’ voor hen klaar met bloem van zwavel, tabak en groene zeep en ‘tracteerde’ ze daarop, waarna ze er ‘niet veel van navertelden’.

Een goede raad was het om tabaksstelen op de warmwaterbuizen te leggen, waardoor een zwakke nicotineverdamping ontstond, waar maar weinig insecten tegen waren bestand.

Tom had ook, geheel uit zichzelf, ‘voor een verrassing’, naamplaatjes voor haar gemaakt; hij had stukjes zink genomen, in den vorm van een etiket en daar met een speciaal goedje de namen op geschreven, zoodat deze er nooit afkonden, en die ook niet roestten.

Elken dag als een goed en oplettend ‘tuinman’, keek

zij alle haar planten na en liep zij rond door de kas met het mes in de hand. Zij wist, dat de ziekten der orchideeën niet talrijk zijn en zich door niets bizonders kenmerken, maar bleek het, dat een blad verlept was, of een wortel of knol bedorven, dan sneed zij die onverbiddelijk af, want zij wist, dat zij in dit opzicht geen 'zachte' heelmeester mocht zijn, wilde het bederf niet de heele plant aantasten en die ten ondergang doemen.

Zag ze een plant, die niet groeien wilde, dan kreeg deze een beter plaatsje, in of uit de zon, in of uit den lichten tocht der ventilatie. En was er een verlept, dan verpotte zij die aanstonds met zorg. Een nieuwe, grootere pot, - als de wortels te groot bleken geworden voor de oude, - werd door haar goed afgeborsteld met zeepzop en ook de scherven voor onderin maakte zij door en door schoon. O, geen moeite was haar te veel - en zij, oppervlakkige, slordige Eva, die thuis niet van opruimen hield en menige zachte berisping van haar Moeder had moeten krijgen over haar nonchalance, was nu zóó netjes en nauwkeurig geworden, dat zij er zelf vaak om moest lachen.

Als zij het 'toilet maakte' van een plant, - dat wil zeggen deze nauwkeurig nakeek, van alle ongerechtigheden zuiverde en alles wat niet deugde afsneed, - reken dan maar, dat het met geduld en overleg gebeurde, hoor! en dat haar behandeling nakijken kon velen!

De 'schijnknollen', die zich bij het groeien van de plant ontwikkelden, - vleezige en sappige verdichtsels van den stengel, - sloeg zij met de grootste aandacht gade; zij moesten in één seizoen rijp worden en zij koesterde dan haar plant, door deze licht en lucht in overvloed te geven. En het aardigste vond zij het, om een plant te vermenigvuldigen; zij sneed dan een stuk af van een plant met schijnknollen, dat een of meer knoppen bevatte en pootte het

afzonderlijk. En verrukt was zij, toen het haar den eersten keer was gelukt, door wat temperatuurverhooging en overvloedig begieten, de nieuwe scheut wortels te doen schieten, zoodat zij begon te groeien.

In haar gematigde kas kweekte zij de meest daarvoor geschikte soorten; het verrukkelijke 'Venusschoentje' met haar overvloedigen bloei; weken achtereen bleven de bloemen frisch en steeds kwamen er nieuwe knoppen te voorschijn.

Deze bij uitstek krachtige plant was haar dan ook speciaal door den bloemist aanbevolen en hiervan kon zij dan ook steeds nieuwe stekken kweeken, die zich kenmerkten door een snellen en overvloedigen bloei.

O, die lieve bloemen, met het aardige lipje, dat aan den vorm van een muiltje deed denken en den naam 'Venusschoentje' verklaarde... O, de mooie, groote purper en rose bloemen met het stralend rose muiltje met de witte binnenvoering... Ook had zij er, bij wie het lipje geel-gezoomd was en anderen met een geel, purper geaderd 'schoentje'. Zij vond er een genot in, de verschillende variëteiten gade te slaan en te bewonderen, - en dikwijls lachte zij zich uit, als het haar aan het hart ging, om bloemen ervan, op bestelling, af te snijden.

Mal kind, noemde zij zichzelve dan en vermaande zich, niet zoo sentimenteel te zijn... en weldra voelde zij zich dan weer getroost, als zich nieuwe bloemen ontwikkelden.

Hield zij veel van de Venusschoentjes, niet minder van de paarse statige wonderbloemen in hun zachte lila kleur met de donkerder fluweelen vlekken op de bladen; zoo fijn en sierlijk waren de bladen met een kartelrandje omzoomd... en zij had eens iemand hooren zeggen:

'De paarse en lila's behooren tot de meest gezochte en populairste orchideeën, die het heele jaar door voort-

durend bloeiende planten leveren; een serre met deze soort is dan ook wel het mooiste, wat een orchideeën-liefhebber zich wenschen kan.'

Eva droeg dan ook alle zorg voor dezen schat, en zij was altijd goed voorzien van die schitterende bloemen.

Eva was alleen in haar kas.

Door de hooge raamplinten gleed het heldere, zonnige morgenlicht naar binnen, hier en daar getemperd door een jaloezie, waar de planten beter wat schaduw verdroegen.

De lucht was frisch en geurig van een zoete, vanilleachtige welriekendheid en op de tabletten en opgehangen aan de zoldering, aan hoog-opschietende, of laag-neerrankende stengels, bloeiden de decoratieve bloemen met hun grillige vormen en hun wonderbaar samen-gevoegde kleuren: zilverwit en rozerood, paars en purper, bruin en geel, met roode vlekjes bespat, of overveegd met lila en zwavelkleurige, of rose en maanblauwe strepen...

Wie hier binnenkwam, kon niet anders dan bevangen worden van verbazing en grenzenlooze bewondering en dankbaarheid om zóó veel schoons, dat de natuur, in overdadigen, onuitputtelijken rijkdom aan de menschenkinderen schonk...

Met teere, voorzichtige hand nam Eva een zieke, wat kwijnende Cyprepedium (= Venusschoentje) uit haar pot. Zij voelde het werkelijk, alsof de plant een levend wezen was, met hetzelfde gevoel als een mensch... Arm, ziek schepseltje, dacht zij, wees maar gerust, je wordt weer beter, hoor... Even moet ik je pijn doen, maar 't is gauw voorbij...

Met een scherp mesje sneed zij alle zieke wortelgedeelten weg tot op het gave vleesch en bond toen de plant op

een met water doordrenkt stuk peat. Met liefderijke vingers streelde zij over de hangende bladeren en fluisterdacht: nu zal je wel gauw weer in orde zijn...

En terwijl zij zoo keek en dacht en onwillekeurig naar het welvolbrachte werk bleef staren, een langen tijd, kwam er een ontroering in haar, als zij in haar jonge, onbezorgde leven nog nooit had gekend.

Het was een mengeling van... diepe erkentelijkheid... en zelfvoldoening... en blijdschap om het vervullen van een geliefde taak... het was een gevoel van rust door het besef nuttig bezig te zijn... van vreugde om het goed besteden van den tijd... het was een dankbare waardeering om het kunnen en mogen ontwikkelen harer beste kwaliteiten... het was... het was: *geluk*.

Ja, het was geluk. Het onzelfzuchtige, reine, zuivere geluk... het geluk, dat met volle teugen mag worden genoten, *omdat* het zoo puur en zoo mooi-menschelijk is: het geluk, dat *in* en *door* het werk ontstaat.

En Eva dacht:

Door Oom en Tante Warnouts ben ik op het denkbeeld van werken gebracht. En om de belooning te verdienen, dáárom alleen ben ik aan werken begonnen!

Maar... als ik den prijs *niet* behaal, - dan zal ik niet klagen of teleurgesteld zijn... want, door het vervullen van mijn taak naar mijn beste krachten, *ben ik al gelukkig genoeg geworden*...

Derde hoofdstuk
Rhoda's werkzaamheid

Rhoda's voorbereidingen

Den volgenden morgen, sterk in haar besluit, ging Rhoda naar haar Vader.

- Vader, ik zou u graag willen spreken over een ernstige zaak.

- En wat...? vroeg haar Vader verstrooid.

Maar Rhoda was nu vast van plan, de algeheele aandacht van haar Vader te hebben en niet maar zoo'n vluchtige, terloopsche belangstelling, als hij meestal slechts voor haar over had.

- Hebt u nú geen tijd, zei ze dus, een beetje kortaf, dan kom ik terug, wanneer u wèl tijd hebt.

Haar Vader schoof zijn papieren op zij; het scheen tot hem door te dringen, dat hij zijn dochter niet zóó nonchalant behandelen mocht. Zij was toch zijn *kind*... en hem toch minstens even veel waard als zijn werk.

Hij keerde zijn bureaustoel in haar richting, en zei:

- Neen, spreek nú maar, kind, ik zal luisteren.

Rhoda, blij met deze toenadering, zei:

- U weet wel, Vader, wat ik u gisteravond heb verteld?

- Ja...?

- Over dat voorstel van Oom en Tante Warnouts: ze willen ons vieren, nichtjes, iets laten uitvoeren en wie dan

de beste resultaten kan toonen, wordt beloond met een Europeesche reis.

- O ja.

- Toen zei u:

Dan mag je je wel eens goed bedenken...

- Ja.

- En dat heb ik nu gedaan, Vader.

- Zoo? En...

- En ik heb iets gevonden.

- Ah. Laat hooren.

Rhoda was van plan geweest, haar mededeelingen in te leiden met een voorafgaanden uitleg: *hoe* zij tot dit voornemen was gekomen; *waarom* zij dacht, er succes mee te hebben... en nog zoo'n paar dingen méer; maar, ja, haar Vader luisterde nu wel, maar natuurlijk had hij het onderhoud liefst zoo gauw mogelijk achter den rug en zij wilde hem niet vervelen met lange, hem onnoodig schijnende uitweidingen.

Dus zei ze, kort en bondig:

- Ik wou 'n modehuis inrichten.

- 'n Modehuis?

- Ja, u weet wel, 'n huis, waar je japonnen en zoo koopen kan.

- Dat idee is nog niet zoo kwaad, - 't is tenminste een door en door vrouwelijk beroep.

Hij was bang, dacht Rhoda, dat ik 't een of andere mannelijke vak wou kiezen, zooals zooveel meisjes tegenwoordig doen en het valt hem, gelukkig, mee.

- Voel je, dat je daar de capaciteiten voor hebt?

- Jazeker, Vader.

- Maar je bent nog zoo jong. Zou jij zooiets alléén aandurven?

- Zoo jong... zei Rhoda en haalde de schouders op. Och, Vader, heel jong ben ik nooit geweest.

Hij zag met verdriet het smartelijk glimlachje om haar mond, wendde zijn hoofd terzij en zei met een zucht:

- Helaas, de omstandigheden lagen er zoo toe, ik kon er niets aan doen.

- Dat weet ik wel, dat weet ik wel, Vader, haastte Rhoda zich te zeggen. Zij wist immers, hoezeer hij treurde, nog altijd, om den dood harer Moeder en hoe hij ook nog altijd gebogen ging onder haar verlies... en het speet haar, dat zij deze gevoelige snaar, al was het onwillens, had aangeroerd.

Maar haar Vader had zich alweer hersteld.

Hij zei:

- Je mag dan *in je gevoel* niet jong zijn, Rhoda, in werkelijkheid ben je het wèl. Ik bedoel: in levenservaring, menschenkennis en al die dingen, die je om een zaak te beginnen zeer zeker noodig hebt. Laat staan, dat je nergens verstand van hebt. Vertrouw niet kinderlijk, te veel op je eigen inzicht en kracht. Bij een zaak komt veel meer kijken, dan waar je nu begrip van hebt...

Dankbaar voor zijn belangstelling, zat Rhoda stil te luisteren. Hij had gelijk, haar Vader, dat zij de moeilijkheden niet te licht tellen moest...

- Kijk eens, 't is geen ding om lichtvaardig eens te ‘probeeren’ en er dan weer mee uit te scheiden. Daarvoor gaat er veel te veel geld zitten in zoo'n onderneming. Als je... eens iemand vinden kon... die je hielp... 'n oudere dame... 'n vrouw van ondervinding...

Rhoda had natuurlijk gedacht, dat zij het best alleen klaar spelen zou, maar nu vond zij voor haar Vader's woorden toch wel heel veel te zeggen.

- Ja... zei ze peinzend, als ik zóó iemand vinden kon,

dat ik niet alleen de verantwoordelijkheid droeg...

- Dát om te beginnen, zei haar Vader. Maar dan zou ik je nóg een raad willen geven.

- Graag, Vader!

- Begin bescheiden. Leg 't niet te grootscheeps aan. 't Blijkt gauw genoeg, of je zaak levensvatbaarheid heeft. *Is* dat zoo, dan ontwikkelt ze zich vanzelf. Maar verminderen, dat is leelijker.

- O, zeker, u hebt gelijk!

- Ik zou dus zeggen: huur een huis van niet te groote afmetingen en sla niet te veel materialen in. Begin voorzichtig te onderzoeken, op hoeveel afname je rekenen kan. En beter is 't iemand te moeten antwoorden:

- Dat of dat is uitverkocht, dan te blijven zitten met onverkoopbare stoffen, die je later voor 'n te laag bedrag opruimen moet.

- Ja! ja! u hebt gelijk!

- En... nu de geldelijke kwestie. Hoe had je die gedacht?

- Wel, zei Rhoda, ik was van plan u te verzoeken, daarvoor mijn moeder's versterf te mogen gebruiken.

- Zoo... ja... had je dat gedacht. Ik had zoo graag dat bedrag als bruidsschat voor je bewaard. Maar... enfin... we zullen zien. 't Hangt er van af, wat je noodig hebt. Misschien dat *ik* je een som voorschieten kan...

- Dat is heel lief van u, maar...

Het zou Rhoda liever zijn, de vrije beschikking te hebben gehad over dat geld, zonder van elke cent aan haar Vader verantwoording schuldig te zijn. Maar...

- Weet je wat, zei haar Vader. Werk eerst je plannen wat uitvoeriger uit en kom dan eens weer met me praten. Dan zullen we zien dat zaakje voor mekaar te krijgen.

- Ik dank u, Vader! zei Rhoda hartelijk en legde even,

spontaan, haar hand op die van haar Vader. Dat zal ik doen. En als ik wéér bij u kom, dan is 't met een uitgewerkt plan.

- Dat is dan afgesproken.

- Ja, en ik heb aan de wenken, die u me hebt gegeven, véél gehad, Vader, zei Rhoda erkentelijk. En ik dank u hartelijk daarvoor!...

En toen zag zij, wat zij zoo hoogst zeldzaam zag, een zacht glimlachje om zijn lippen komen en zij ontroerde daardoor... Hij houdt dan toch wèl van mij... dacht zij, en het is alleen de moeilijke stroefheid van zijn temperament, dat hij het mij zoo schaars maar toonen kan...

Snel sprak zij voort, om haar aandoening meester te worden, want hij noch zij hielden van ‘sentimentaliteiten’ als tranen, omhelzingen en dergelijke in bewogen momenten. Een enkele blik, een enkel woord, even een vriendelijke druk van de hand was hun genoeg.

En vóor Rhoda de kamer verliet, zeer tevreden over het rustige onderhoud, dat haar Vader haar had gegund, legde zij hem nog even de hand op den schouder en zei:

- Ik ben zoo prettig gesterkt en bemoedigd door dit gesprek met u, Vader. En gauw hoop ik u wat meer te kunnen komen vertellen, als ik mag.

- Je mag, zei haar Vader. En wéer zag Rhoda het haar zoo verheugende zachte glimlachje om zijn lippen komen.

Op weg naar het doel

Rhoda, in haar jonge drift, had zich voorgesteld, dat alles nu wel van een leien dakje zou gaan. Maar...

Het was zoo vreemd. Zij voelde zich, alsof zij iemand was, die in een groote vaart een rechten weg afstormen wil naar het begeerde doel, maar die terecht is gekomen in

een doolhof, en telkens maar kleine eindjes loopen kan, - dàn stuit tegen een ondoordringbaren muur en zich dàn weer verder moeizaam een weg moet zoeken.

Ja, zóó, precies zóó, voelde zij zich, het was, vond zij, een uitstekende vergelijking, die zij daarvoor had gevonden!

Wat zij noodig had, was:

Een huis.

Een oudere dame, die haar met alles bijstaan kon, zooals haar Vader haar had aangeraden.

Leveranciers, handelsreizigers, naaisters en winkeljuffrouwen, en...

O, zij moest zich tot haar spijt bekennen, dat zij werkelijk nog wel heel jong was, om zóó lichtvaardig, haar mooie verbeelding als een gemakkelijk tot vervulling te brengen werkelijkheid te zien!

Een huis.

Ten eerste de plaats, waar het moest staan.

Dat moest niet te ver van het middelpunt der stad wezen en ook weer niet te veel *in* het centrum, dus te ver van de buitenbuurten.

Hoe groot moest het zijn?

Hoe zou zij de ruimte verdeelen?

Hoe moest het ingericht zijn?

Wie moest zorgen voor het onderhoud?

Wie bezorgde haar de juiste adressen voor betrouwbare leveranties?

Wie...hoe... De ‘wie's’ en de ‘hoe's’ tolden maar door haar hoofd... en of zij al probeerde, er orde in te brengen, het lukte maar niet.

Het was te véél, waarover zij moest denken.

Als ik maar een begin had, een uitgangspunt... maar alles is zoo verward. 't Is of ik grijp in een chaos... pak ik

't eene, dan dringt zich gauw 't andere aan me op en ontglipt 't eerste me weer.

En de tijd dringt.

Zes maanden is wel niet zoo'n korte tijd, maar... eer ik ingericht ben... en vooral: op dreef... dat zal toch nog wel een poosje duren.

Met de nichtjes wilde zij niet gaan praten, eer zij met een definitief besluit voor den dag komen kon. En tante Warnouts om raad gaan vragen?... Neen! onzin! dat mocht zij niet doen; zij zou dan in het voordeel zijn boven de andere drie, en bovendien, Tante-zelf zou natuurlijk zeggen:

- Neen, kindlief, dát is de bedoeling niet. Jullie moeten zelf je taak vinden en ten uitvoer brengen, zonder ons er van te voren in te kennen. Wij mogen en willen er ons niet mee bemoeien.

Rhoda liep de stad door, de winkels langs en als zij een zaak binnen ging en met benijdende oogen zag, hoe geregeld, bijna mechanisch daar alles toeging, als een goed gesmeerd raderwerk, dan wanhoopte zij er aan, het ooit óók zoo te zullen krijgen... en dacht zij mismoedig: ik ben nog te jong... te jong...

Als zij maar een dame kon vinden, die haar wat op weg helpen kon. Maar zij was haar kring van kennissen al verscheidene malen rond gegaan, doch had niemand ontdekt, die daarvoor in aanmerking komen kon.

Eindelijk, niet meer wetende wat te doen, besloot zij maar een advertentie te plaatsen, op hoop van zegen, want er moest toch een *begin* worden gemaakt. En juist was zij in haar hoofd bezig, met het opstellen van een uitgebreide annonce, toen...

Het was aan den maaltijd, en Juffrouw Korte praatte over een van haar zusters, die met een derde zuster had

samen gewoond; nu was die derde zuster onlangs overleden en...

- M'n zuster Marie klaagt steen en been, dat ze 't nu zoo eenzaam heeft. Zoo stil. O, ze voelt zich ellendig. Nou ja, ze *zit* altijd alleen. Maar 'n ander zou dankbaar zijn, dat ze zonder zorgen is en den heelen lieven, langen dag niets hoeft uit te voeren!

(Haar dienstbaarheid, die zij zeer stipt en in trouwe plichtsbetrachting volbracht, had haar altijd zeer zwaar gewogen, en duidelijk had zij vaak haar jaloezie op haar gelukkiger zusters getoond, die, na hun modezaak voordeelig te hebben verkocht, rustig van hun rente waren gaan leven.)

Nog luisterde Rhoda met de oppervlakkige nonchalance toe, waarmee zij naar al Juf's verhalen luisterde: beleefd, geduldig, maar zonder ooit eenige diepere belangstelling.

- Ja, toen Anna nog leefde, zei ze óók wel eens, dat 't haar, zoo druk als ze 't altijd gewend was geweest, niets meeviel, om op stoel en stoof te zitten. Ze verveelde zich. Nu ja. 't Zal wel wennen, dachten wij. Ze heeft 't nu toch goed. Eten en drinken naar genoegen. 's Middags haar kopje thee. 's Avonds haar patience-spel. Enfin, toen Anna nog leefde, ging 't wel en ze zóu misschien wel zijn gewend. Ze gingen samen uit. Wandelingetjes maken. Boodschappen doen. Of naar 'n concert of zoo. 't Was wat 'n gezellig leven. Ik heb die twee genoeg benijd. Och, och. Maar nu is ze alleen. Ja. En nu is alles anders natuurlijk, dat begrijp ik wel. Maar *ik* vind 't ondankbaar, als je zóóveel voorrechten hebt, om dan nog te klagen.

Opeens was er als een lichtstraal een verhelderend denkbeeld door Rhoda's brein geschoten.

Juffrouw Marie Korte, die zoo eenzaam was, en zich zoo verschrikkelijk verveelde!

Juffrouw Marie Korte, die vroeger een modehuis had gehad!

Juffrouw Marie Korte, die natuurlijk blij zou zijn, als zij wat bezigheid vond!

O! o! hoe was het mogelijk! daar was zij nu aan 't zoeken geweest als een wanhopige... en al dien tijd had zij vlak bij zich, vlak bij zich gehad, wat zij verlangde!...

Maar zoo ging het wel eens meer en op die manier verspeelde je een heeleboel tijd.

Ja, nu herinnerde zij zich, dat de Juffrouw wel eens meer gepraat had over de ‘eenzaamheid en de verveling van zuster Marie...’ maar zij had het zich ontgeven en... zij moest het zich met een innerlijken lach bekennen: zij luisterde altijd maar met een half oor, als Juffrouw Korte aan het babbelen was.

Nú zei ze:

- Ja, 't is ook wel zielig voor uw zuster, om zoo alleen te zijn achtergebleven... vooral omdat ze niets om handen heeft.

- Nou, dat... begon Juffrouw Korte en daar Rhoda precies wist, wat er nu volgen zou, namelijk:

...dat is eerder een voordeel dan een nadeel... vond zij het niet zoo heel erg, de Juffrouw in de rede te vallen en te zeggen:

- Ik zal haar eens gaan opzoeken.

- Dat is lief van je; dat zal ze aardig vinden; bezoek is nu nog haar eenige afleiding. En Marie heeft je altijd graag gemogen.

Dat wist Rhoda wel. Want Juffrouw Korte had haar, toen ze nog een kind was, dikwijls meegenomen naar haar zusters, die toen nog hun zaak hadden en zij werd dan erg verwend, met koekjes en glaasjes limonade en altijd lieten ze, door den loopjongen flikjes voor haar halen.

Zij had het er altijd prettig gevonden en snuffelde overal rond, in den winkel, in de paskamertjes en in het magazijn, waar het zoo eigenaardig naar de daar bewaarde stoffen rook, die zoo keurig, in platte rollen op de planken lagen gerijd. En zij had dikwijls kleine lapjes mee naar huis gekregen voor haar poppen; dat vond ze verrukkelijk; er waren soms stukjes satijn en crêpe de Chine bij en zulk mooi fluweel...

Neen, aan de zaak van de dames Korte had zij de liefste herinneringen en ook *zij* had de zusters altijd graag gemogen.

Zeer opgewekt en in haar schik begaf zij zich naar het huis, dat door Juffrouw Marie Korte werd bewoond.

- Zoo, kindlief, daar doe je goed aan, dat je de eenzame vrouw eens komt opzoeken, was de hartelijke ontvangst.

Eerst luisterde Rhoda een poosje geduldig naar het klagen van Juffrouw Marie, die werkelijk een groot verdriet had en haar verlatenheid zeer slecht verdroeg.

- Ik heb 't vroeger al zoo dikwijls gezegd tegen m'n zuster:

- We hadden niet zoo gauw moeten uitscheiden. Hoe oud waren we. Nog geen zestig! Dat is toch veel te vroeg, om dan maar den heelen dag met je handen over elkaar te zitten. Maar ja, als je niet weet, wat 't is, lijkt 't je heerlijk, vrij te zijn, niet altijd gebonden aan je zaak... en toen we een mooie offerte kregen, om alles over te doen, och, toen hebben we 't maar gedaan.

Enfin, toen we met ons beiden waren, voelde je 't gemis niet zoo. Neen, hè, dat begrijp je. We hadden aanspraak aan elkaar, gingen samen uit... maar nu ik alleen ben... och, och, wat vallen de dagen me lang.

- Ja, zei Rhoda, dat is te begrijpen...

- En als ik me nu oud voelde of moe, maar, och heden, ik ben zoo flink en gezond als wat. Wat doe ik met al mijn kracht en energie? waar kan ik die op richten? Ik heb er al over gedacht, m'n andere zuster bij me in huis te nemen; die zou 't vast wel graag willen; maar ten eerste beroof ik jou en je Vader dan van 'n trouwe, zorgzame hulp en ten tweede... och, met háár kan ik zoo geen herinneringen ophalen over den tijd van mijn werkzaamheid, als met Anna.

- Wel! zei Rhoda. Dan weet *ik* misschien wel iets voor u, Juffrouw Marie, - zoodat u ons niet van ons Jufje behoeft te berooven, die, tusschen twee haakjes, ook nog lang niet oud genoeg is, om te gaan rentenieren, lachte zij.

- En dat is, kindlief? vroeg Juffrouw Marie gretig.

- U zou *mij* misschien kunnen helpen. U zou er *mij* een enormen dienst mee doen en tegelijk bezigheid hebben, die u waarschijnlijk niet onaangenaam zou zijn.

- Jou helpen... maar met alle liefde!... En wát kan ik dan doen, om je te helpen, Rhoda'tje? Wat kan ik voor je doen?

- Wel, zei Rhoda, laat ik dan met 't begin beginnen.

En nu begon zij te vertellen van Oom en Tante Warnouts' voorstel. En dat zij graag den prijs zou willen winnen. En dat zij toen was gaan nadenken. En er met haar Vader over had gesproken, die haar voornemen goedkeurde, om een modehuis in te richten, doch dat *hij* haar den raad had gegeven, om als hulp een oudere dame met kennis en levenservaring, als compagnon te zoeken, en wie had zij beter kunnen kiezen, dan...

- Mij! riep Juffrouw Marie opgetogen. Kind! kind! wat maak je me gelukkig! O! ja! zielsgraag wil ik je helpen, om je prachtige plan te doen slagen. Vertel nog wat meer.

En Rhoda vertelde. Hoe zij zich de uitvoering van het plan had voorgesteld. Een klein huis in een geschikte

buurt... zoo en zoo de verdeeling... dat en dat verkoopen... en dan zelf toiletten ontwerpen... eenvoudige modellen, maar voor elke cliënte iets bizonders, iets speciaals...

En Juffrouw Marie kwam er zóó in, dat zij allerlei plannen maakte, alsof het 'Modehuis Rhoda' al goed en wel gevestigd was... en zij eindigden met allebei hartelijk te lachen over hun voortvarendheid.

Juffrouw Marie voelde zich, zooals ze zei 'met handen omgekeerd'. Zij kreeg nu weer lust in het leven, en, natuurlijk, zij zou Rhoda in alles bijstaan met haar rijke ervaring.

- O, ik weet alles nog wel, de beste adressen, de hoeveelheden, die je in moet slaan en de hulpkrachten zal *ik* wel voor je keuren, hoor! Ik weet precies, aan welke eischen ze moeten voldoen; dat kan je gerust aan *mij* overlaten!

En toen Juffrouw Marie hartelijk zei:

- Maar nú wordt 't aanpakken, meid!... durf je 't aan?... antwoordde Rhoda dankbaar:

- Ja, met ú zal ik alles kunnen, durf ik alles aan!...

In de volgende dagen kreeg Rhoda het meer dan druk.

Juffrouw Marie was met haar Vader komen spreken en had met dezen de financiën geregeld, zoodat Rhoda, gelukkig! zich daarmee niet behoefde te bemoeien.

Een huis was gezocht... en gevonden!

Een heel geschikt huis, met een flinke suite en serre beneden en boven één verdieping, die voor magazijn en naaikamers werd ingericht.

En nu het huis er eenmaal was, ging alles met 'stoom'.

Rhoda stond er soms een beetje verbijsterd van.

Alles wilde zij zelf doen en alles tegelijk doen. Er was nu zoo'n drift en voortvarendheid in haar, dat zij maar

liefst onmiddellijk haar ‘Huis’ had geopend en was begonnen.

Maar, wat kwam daar veel bij kijken! Rhoda werd er ongeduldig van. En vooral ook omdat haar zooveel uit de hand werd genomen. Net of ze een onmondig kind was. Ze had toch óók haar verstand? En jong was ze nooit geweest!

Juffrouw Marie kalmeerde Rhoda zoo goed ze kon.

- 't Zijn je zenuwen, kindlief, zei ze, niets dan je zenuwen. Heb nu nog maar een klein poosje geduld, dan komt alles best voor elkaar.

Maar ‘geduld’ had Rhoda nu juist maar een bitter klein beetje. Al die voorbereidselen vond zij rond-uit gezegd, vervelend.

Als Juffrouw Marie met haar boodschappen deed, dan at Rhoda zich soms op, als de Juffrouw eindeloos zat te discussieeren over tapijtjes in de beide paskamertjes.

- Neen, meneer, 't is nog niet dát. Laat u me nog eens wat anders zien, hè.

- Maar, Juffrouw, waaròm is dat nu niet goed! was ze eens uitgevallen. Laten we toch beslissen, we verdoen zóóveel tijd.

- Niet meer tijd dan noodig is, kindlief.

- Ik vind dat roode tapijtje juist zoo aardig...

- Als tapijtje *is* 't ook aardig.

- Nu dan? waarom wilt u dan liever iets ‘anders’ hebben?

- Omdat, Rhoda, we rekening hebben te houden met de practijk. 't Is voor onze *pas*-kamertjes, nietwaar? Wel, de dames dragen daar dus japonnen van alle mogelijke kleuren, en moeten daarvoor een zooveel mogelijk *neutralen* achtergrond hebben, opdat de tinten van hun toiletten beter zullen uitkomen.

Och, hé, aan al die dingen zou Rhoda nooit hebben gedacht. *Zij* zou hebben genomen, wat haar 't beste beviel. Maar de Juffrouw had natuurlijk gelijk!

- Dat komt, omdat je nog maar zoo'n ‘blaagje’ bent, plaagde de Juffrouw, en Rhoda trok een lip. Want als je je al zóólang volwassen hebt gevoeld, dan is 't een heel ding, als je minderwaardigheid je zoo maar pardoes onder den neus wordt geduwd!

Rhoda deed al haar best om wat inschikkelijker en rustiger te worden en daar zij in den grond een verstandig meisje was en nooit een heethoofd was geweest, die handelde naar eerste aandriften, maar gewend was, over alles lang en breed na te denken, lukte het haar langzamerhand.

Het was natuurlijk de zenuwachtigheid, om zulk een onderneming te beginnen, die haar had bevangen; het besef, een levensdoel te hebben, maakte al haar krachten in haar wakker en... die wou ze dan ook maar liefst zoo gauw mogelijk te weer stellen!

Toch moest zij bekennen, dat alles gauw en goed van stapel liep... En als zij eerst had gevreesd, dat men niet vorderde, dan werd zij soms opeens verrast door prachtige resultaten.

Wat eerst een onoverkomelijke chaos had geleken, daar kwam soms vanzelf orde, ‘teekening’ in.

Toen haar Vader eens had gezegd, nadat hij het een en ander van haar had gehoord, - (want nu haar Vader zich zoo vriendelijk belangstellend toonde, hield zij hem graag op de hoogte):

- Ik geloof, 't gaat bij jullie met stoom... was zij begonnen te lachen en had gezegd:
- Ik geloof 't werkelijk óók!

Als Rhoda met haar Vader praatte over de dingen, die

haar nu zoozeer ter harte gingen, maar die voor hèm natuurlijk de onbelangrijkste kleinigheden beteekenden, waarover zij hem vroeger nooit had durven lastig vallen en zij hem nu zoo geduldig en met aandacht zag luisteren, dan dacht zij wel eens:

Heb ik me ook te véél van hem terug gehouden, vroeger? Sloot ik me óók te veel op in mezelf?... Ik ben trotsch en als iemand me niet een beetje tegemoet komt.... dan trek ik me terug in mezelf, - en... *lijd* er wel onder, maar... zèlf den eersten stap te doen, - neen, daar komt niets van in.

Maar... als zij deze natuur eens van haar Vader had geërfd? Als hij eens precies zoo'n zelfde temperament bezat?... Als het ook hèm eens moeilijk viel zich te uiten... als ook *hij* wachtte op een toenadering van den anderen kant en zich, als die uitbleef, opsloot in zichzelf?... Terwijl hij ondertusschen... misschien *hoopte*... misschien *verlangde*... naar een bewijs van belangstelling, een bewijs van genegenheid?...

Het *kon* toch, dat het zoo was...

Neen! zij wist wel zéker, dat het zoo was. Maar, als schoolmeisje, heb je zooveel andere dingen aan je hoofd, en... als je nog zóó jong bent dan... denk je het meest aan jezelf!.....

Maar nu was zij van school af, nu was haar hoofd vrij van de honderderlei taken, die zij anders dagelijks had te betrachten... en nu had zij iets ernstigs, iets gewichtigs om met haar Vader te bespreken... en... zij had bij hem de vriendelijkste belangstelling ontmoet!

Was dat niet heerlijk? Was dat niet iets, om innig dankbaar voor te zijn?

En met erkentelijkheid dacht zij aan de goede, verstandige Oom en Tante Warnouts.

Niet alleen hadden die lieve twee haar een doel gegeven in haar leege onbelangrijke leven, maar ook hadden zij, zonder het te weten, een vereeniging tot stand gebracht tusschen haar Vader en haar.

En zij dacht, met de wijsheid, die haar eigen was geworden in haar vele uren van eenzaam gepeins:

Zou *dat* nu zijn, wat men noemt: *de zegen van het werk?*

De zegen, die niet alleen een einde maakt aan luiheid en ledigheid en egoïsme... maar je óók onttrekt aan ijdele in-zichzelf-verzonkenheid, en een verbroedering teweeg brengt tusschen jezelf en die je het naaste staan?

En zij voelde: Ja! van werken komt heil.

En zij herdacht het lied van Xavier Privas, dat de Fransche leerares eens met hen behandeld had, en dat zóó begon:

> Si tu veux être libre et fort! - Travaille![1)]

Sterk en vrij, dat wilde zij zijn, - en dan hoopte zij het goede.

Het was gewoonte geworden, dat Rhoda, als zij haar Vader, 's morgens voor twaalven, een kopje koffie bracht, een poosje bij hem bleef praten, om hem verslag uit te brengen over het verloop van den vorigen dag.

En beiden waardeerden die gezellige oogenblikken zéér.

Vroeger was hun omgang zoo stroef, zoo koel, zoo afgemeten geweest, als waren zij twee vreemden, die, omdat zij nu eenmaal in hetzelfde huis waren terecht gekomen, elkaar verdroegen, - ja, elkander zelfs beleefd behandelden.

Nu... was het zoo heerlijk anders geworden.

Sommige vragen van haar Vader toonden Rhoda, dat hij alles wat ze hem vertelde, goed had onthouden en dat gaf haar lust, om hem zelfs kleine en onbeduidende dingen mede te deelen.

En *dat* was het, wat hun gesprekken zoo prettig en zoo aantrekkelijk maakte. Niet alleen hem berichten brengen over de groote lijnen, die hij natuurlijk *moest* weten, maar knus babbelen over allerlei onbelangrijkheidjes, die er niet veel op aankwamen, maar die de conversatie kruidden en soms het glimlachje om haar Vaders lippen brachten, het glimlachje, dat zij zoo liefhad...

Eens zei Rhoda, met een invallende gedachte:

- Weet u, wat me van u zoo is meegevallen, Vader?

- Neen? vroeg hij.

- Wel, dat u me dadelijk, zoodra ik over een ‘modehuis’ sprak, me mijn zin hebt gegeven.

- Waarom verwondert je dat?

- Wel... ik dacht, dat u ‘mode’ zoo iets futiels, misschien wel frivool zou vinden... zoo iets beneden uw waardigheid.

- Toch niet, kind. De meeste menschen, dat wil ik toegeven, beschóuwen de mode zoo. Mij dunkt, dat is verkeerd. De ‘mode’ geeft ons 'n historisch overzicht van de menschelijke geschiedenis, zoo uitgebreid en zoo duidelijk, dat, als je de afbeeldingen er van ziet, je haast geen geschiedenisboek noodig hebt. Dat is nu natuurlijk wel overdreven, maar je kan uit de kleeding der menschen gemakkelijk opmaken, welk tijdperk in de Algemeene Historie prachtlievend is geweest, en welk eenvoudig; welk vreedzaam en welk vechtlustig... welk idyllisch en welk revolutionnair...

Kleederen zijn bovendien een betrouwbaar hulpmiddel

om 't karakter van een persoon, of zelfs van een geheele natie te leeren kennen. De *kleur* speelt hierbij een groote rol. Dat begrijp je zelf wel, hè? Iemand, die droevig gestemd is, zal bij voorkeur gedempte, donkere kleeren dragen; zwart, bruin, grijs; een opgewekte natuur kiest rozerood; een vreedzaam temperament blauw in alle schakeeringen; groen is de kleur der hoopvol gestemden; violet is de kleur der berusting...

Rhoda genoot, wanneer haar Vader zoo met haar sprak. Ook was zij zeer verheugd, dat haar Vader zoo blijkbaar instemde met haar loopbaan-keuze... en de redenen, die hij daaromtrent ontvouwde, vond zij hoogst interessant.

- Daarom, zei haar Vader, kunnen we kleeding gerustbeschouwen als een van de belangrijkste onderwerpen ter bespreking. *L'habit fait l'homme*, of, op zijn Hollandsch: de kleeren maken den man, is van een groote waarheid. Het uiterlijk vóorkomen van den mensch doet alles toe of af aan den indruk, dien hij maakt. En hoeveel boeken er over costuumkunde zijn geschreven, dat getal is met je stoutste verbeelding niet te benaderen.

Ik zal er je eens wat van cadeau geven, zei hij. Er zijn wel populaire uitgaven, die je van veel dienst kunnen zijn.

- Dat is lief van u, zei Rhoda dankbaar.

- Maar... zei haar Vader lachend, al geef ik je ook een paar boeken met de beschrijving van de prachtigste stoffen en de kostbaarste costuums, daarmee heb ik *niet* de bedoeling, dat je ze in je modehuis in practische toepassing brengt, weet dat wel. Eenvoud, meisje, eenvoud! moet je eerste en tweede en derde voorwaarde zijn! Eenvoud... niet alleen, omdat het goed is, met bescheidenheid te beginnen, maar vooral ook en dat moet je nooit vergeten, omdat eenvoud het kenmerk is van het ware schoon.

Rhoda knikte instemmend; maar zij had een kleur ge-

kregen. Zeker, zeker, eenvoud! Zij was het er volkomen mee eens! Wie zou het niet met dit uitstekende principe, tenminste... in theorie! Eenvoud! eenvoud! zij hoorde niets anders van haar Vader! en ook Juffrouw Marie deed niets anders dan tamboureeren op: eenvoud! eenvoud!

Maar... in haar heimelijkste fantasie... had Rhoda zich wel andere illusies gemaakt! Wanneer die prikkelige ongedurigheid zou zijn gestild en zij ein-de-lijk (en toch verzekerde Juffrouw Marie haar, dat alles ging met stoom) haar eigen zaak zou hebben, dan... wel, dan begon zij natuurlijk heel sober en bescheiden en dan was eenvoud, eenvoud, het parool.

Maar...

Was de affaire eenmaal op gang, - dan...

...zou het misschien best kunnen gebeuren, dat de zaak werd uitgebreid en dat zij dan... modetentoonstellingen hield, met meisjes die japonnen droegen van door háár uitgezochte stoffen, door háár gekozen kleuren, en naar door háár ontworpen modellen.

Dan zag zij in haar verrukte verbeelding, de pracht als uit de sprookjes der Duizend-en-één-nacht, of uit de sprookjes van Moeder de Gans van Prinses Ezelsvel, die gekleed was in een gewaad van geweven manestralen, of in de wisselende kleuren van den regenboog... Schoonheid in overdaad had zij zich gedacht, - maar... zij voelde wel, hoe ‘jong’ al deze zalige verwachtingen waren... en... hoe dwaas.

Eenvoud, eenvoud, predikte haar Vader. (Had hij er iets van geraden, wat zijn dochter zich had voorgesteld?)

Eenvoud, eenvoud, pleitte Juffrouw Marie.

En... eigenlijk... voelde Rhoda wel, diep-in, de waarheid van het mooie woord:

Eenvoud is het kenmerk van het ware schoon.

Geïnstalleerd

Rhoda was geïnstalleerd!...

Zij beefde van verwachting, den heelen morgen, dat 's middags haar ‘Huis’ zou worden geopend.

Haar Vader had haar bloemen laten sturen, die feestelijk kleurden in de ontvangkamers. Op rieten paspoppen waren de eerste, door Rhoda-zèlf ontworpen modelletjes ten toon gesteld: aardige, eenvoudige jurkjes van donkergroene kunstzijde, met een enkel toetsje rood opgefleurd; marineblauw met lijntjes van lichter blauw; bedrukte mousseline zonder eenige garneering. En wollen jumpers, en simpele blousjes: een nieuwe *façon*, door haar zelve bedacht: van voren óverblousend op de taille en van achteren een los-hangend cape-manteltje vormende.

En hier en daar waren ceintuurs neergelegd met eenvoudige motiefjes versierd, of van gevlochten metaaldraad, of van verschillende kleuren dooreen gestrengelde reepjes leer. En aardige kettingen van Venetiaansche kralen, rose en blauw, met verguld opgewerkt, of van ondoorzichtige, groene jade, of van helder bergkristal; wit, rozerood of waterblauw. En gespen... de namaak-antieke ‘stuivertjes-gespen’ of de glinsterende van marcassiet, of de fijnbewerkte van filigrain. En Corsage-bouquetjes van leer, van fluweel of van... gesponnen glas.

Al die kleine details deden aardig, hier en daar verspreid. En met de bloemen vormden zij een aantrekkelijk ‘ensemble’. En wat waren al die kleinigheden goedkoop geweest, verrassend goedkoop!...

Kanten kraagjes, of andere, van tulle, met een kleurig randje... kleine zijden vestjes... *scarves* in vele kleuren zij of wol... al die dingen kreeg je tegenwoordig haast ‘te geef’ en ze maakten het eenvoudigste jurkje opeens zóó

aardig. Ze gaven er iets fleurigs aan, iets jongs... En zelfs Vader, die den vorigen dag was gekomen en dien zij trotsch door haar keurig klein domein had rondgeleid, had goedkeurend geknikt en gezegd:

- Heel goed... heel goed... smaakvol en toch niet overladen.

- Is 't 'eenvoudig' genoeg, Vader? vroeg zij ondeugend.

- Ja, hoor. Want 'eenvoud' hoeft geen schrielheid, geen schraalheid te zijn. Je smaak heeft je hier tot een betrouwbaren gids gediend.

Haar goede Vader had ook in verschillende plaatselijke bladen een advertentie doen opnemen, die in overleg met Juffrouw Marie en Rhoda, aldus was opgesteld.

MODEHUIS RHODA
DONDERDAGMIDDAG
drie uur
O P E N I N G .

Attentie!

Er wordt de aandacht van het publiek op gevestigd, dat hier uitsluitend Hollandsch werk en Hollandsch fabrikaat wordt geleverd!...

Rhoda geloofde, dat een schilderes of een tooneelspeelster niet blijder kon zijn met een prachtige recensie in een courant, dan *zij* met haar advertentie.

Ontelbare malen had zij die in alle bladen overgelezen en zij wist zeker, dat zij deze kostbare couranten haar leven lang zou bewaren!...

MODEHUIS RHODA

Eenig! eenig! vond zij het, dat zoo met groote letters midden in een bladzij, van de courant te zien staan! Verrukkelijk gewoon. En wat zouden Oom en Tante Warnouts en de nichtjes verbaasd wezen. Oom en Tante, hoe nieuwsgierig ze ook waarschijnlijk zouden zijn, zouden niet komen; omdat ze, wegens de rechtvaardigheid tegenover de andere drie zich nog geen oordeel wilden vormen; maar de meisjes zouden mogelijk wel een kijkje nemen.

Eva, dat wist zij, had een bloemenkas ingericht; heel aardig, maar...

Angeline was in de zaak van haar broer gegaan. Oók heel geschikt, maar...

En Bep was erg geheimzinnig en verried niets van haar plannen.

In het begin kon zij je soms zoo triomfantelijk aankijken, alsof zij den prijs al in haar zak had... maar in den laatsten tijd was zij dikwijls wrevelig en kortaf... Zij twijfelde dus aan haar slagen...

Maar zij, Rhoda, twijfelde niet. Stond daar niet reeds het resultaat met vette letters in de courant:

MODEHUIS RHODA
O P E N I N G ...

In alle bescheidenheid gezegd, geloofde zij wel, dat *zij* de meeste kans had op den prijs. Het Huis, dat zij opgericht had, stond daar als een ‘daad’ en geen der anderen kon daar tegen op. En had zij niet aldoor gedacht:

- Aan niemand is zoo'n reis beter besteed dan aan mij?

Ofschoon... zij nu lang niet meer zoo eenzaam was, als zij feitelijk haar heele leven was geweest... nu er tusschen haar Vader en haar (o, óók al weer door dit heerlijke Huis) zoo'n prettige verstandhouding heerschte.

Als Oom en Tante er niet den stoot aan hadden gegeven, dat haar energie zich ergens op zette, dan... och, dan waren haar Vader en zij naast elkander blijven voortleven in vreedzaam-eendrachtige, maar doodelijk-koude onverschilligheid.

En dankbaar dacht zij:

Ik zei in me zelf: de andere drie meisjes hebben allen een prettig thuis... maar nu heb *ik* dat óók! *een prettig thuis!...*

Och, neen, wat *dat* betreft, zou zij niet meer verschrikkelijk jaloersch zijn, als een der andere kinderen den prijs won. Maar... zij bleef gelooven, dat *zij* wel de meeste kans er voor had.

Het was drie uur.

- Juffrouw Marie! riep Rhoda, 't is drie uur!

- Ja, kindlief, ik ben al bezig de gordijnen op te halen. Rhoda nam nóg eens de courant:

DONDERDAGMIDDAG
drie uur
O P E N I N G ...

Vijf minuten verliepen, tien minuten...

- Juffrouw Marie! riep Rhoda, koortsachtig opgewonden. Er is nog niemand! er komt niemand... en 't is nu al 'n kwartier... o!...

Maar daar hoorde zij den hartelijken lach van Juffrouw Marie:

- Malle meid! nu komt 't er op aan, te toonen, dat je geduld hebt.

- Geduld! Maar stellen ze er dan geen belang in! 't Is toch zoo'n aardige naam:

MODEHUIS RHODA
en er staat toch met duidelijke letters:
O P E N I N G ...

Had u soms Rhoda-huis aardiger gevonden?... Trekt dat dan niet: Hollandsch werk en Hollandsch fabrikaat! O! o! wat moet ik toch doen!!

- In de eerste plaats niet zoo jammeren, vermaande Juffrouw Marie een beetje streng. De voordeur staat open, en *als* er iemand binnenkomt, en ze hooren je zoo wanhopig?...

Rhoda geneerde zich over haar ‘jammeren’. Maar ja, 't was dan ook wel om tureluursch te worden; nu doe je zóó je best en alles ziet er zóó lief uit en... Ah! daar was iemand. De eerste klant!!

Rhoda voelde zich, in dit oogenblik in staat, een jubellied aan te heffen op ‘de eerste klant’.

Binnen kwam een vriendelijke dame, die zei:

- Ik woon hier in de buurt en ik kom eens kijken...

- Dat is ons een eer en een genoegen, mevrouw, antwoordde Juffrouw Marie beleefd.

- Dat ‘Hollandsch fabrikaat’ trok me aan. Laat u eens zien... Die zijden zakdoekjes... heel aardig... voor in een tasch, of in een mof.

- En zulke fleurige dessins, vindt u niet? prees Juffrouw Marie. En ziet u eens, de prijzen. Die vallen mee, niet?

- Wat hebt u daar aardige knoopen.

- Van kristal, mevrouw. 't Allernieuwste en ze zijn heel soliede, heusch...

Juffrouw Marie hield de bezoekster verschillende staalkaarten knoopen vóor. De mevrouw bekeek ze allen met

veel aandacht en toen wilde ze nog eens ‘verder zien’.

Wanneer koopt ze nu wat? dacht Rhoda ongeduldig, die er een beetje verveeld bij stond en er zich over verbaasde, dat Juffrouw Marie aldoor zoo vriendelijk bleef.

De dame had voor alles belangstelling.

De geheele voorraad blouses en jumpers was weldra uit de laden en kasten tevoorschijn gekomen. De nette kamers zagen er nu niet meer zóó gezellig en keurig uit... en met donkeren blik stond Rhoda toe te zien, hoe de mevrouw het eene kraagje na het andere paste en dan weer weg-lei.

- O, dat is machinale kant, die is zoo goedkoop, hè? En dat is...
- Doorgestopte tulle. Ook heel lief, mevrouw.
- En duurzaam?
- O, ja, mevrouw, zéér.
- Hoeveel kosten deze zwart-en-witte shawls. Zwart en wit is erg in de mode, niet?
- Ja, mevrouw. U kunt ze hebben in alle prijzen. Dit vierkante model is...

Rhoda verbeet zich. Wanneer kocht ze nu iets, dat mensch?...

Het ‘mensch’ kocht *niets*.

Ze was niet tevreden, éér haar al het hebben en houden van Huize Rhoda was getoond. Ze vroeg nog zelfs:

- En hebt u boven nog wat?
- Ja, mevrouw. De ateliers en de paskamers. Wilt u ze zien?
- 'n Andermaal, 'n andermaal, lachte de dame lief. Want ik kom stellig eens terug!
- Ja! die moet stellig eens terug komen! barstte Rhoda uit, toen Juffrouw Marie weer binnen trad, nadat zij de dame vriendelijk buigend en groetend, uitgeleide had ge-

daan. Hoe u zoo geduldig kon blijven, Juffrouw Marie, dat verwondert me. *Ik* stond te stampvoeten, ziedaar!

Hoofdschuddend keek de oudere vrouw het driftige jonge meisje aan.

- Hier heb je nu al dadelijk een goed lesje gehad, kindlief! Een heel goede en een heel nuttige les!

- Les!... smaalde Rhoda. Komen er méér zulke ‘klanten’? Dan kunnen we onze zaak dadelijk wel weer opdoeken!

- Er zullen zeer zeker méér zulke klanten komen, dat is zoo in iedere zaak. Maar juist *die* moet je met 't uiterste geduld behandelen; *dat* zijn degenen, die den goeden roep van je zaak bij hun kennissen verder brengen... Wanneer me één ongeduldig gebaar, of gemelijk woord was ontsnapt, dan was deze dame uit haar humeur weg-gegaan en ze had aan al haar vriendinnen en kennissen gezegd:

- Ga *niet* naar 't Modehuis Rhoda. Je wordt daar zóó naar bediend en 't zijn er *zulke* akelige menschen!

- Maar dat zou dan toch schandelijk onrechtvaardig zijn.

- Zeker! maar juist met de onrechtvaardigheid en de onbillijkheid en de lastigheid van sommige bezoeksters moet je rekening houden. De billijke, rechtvaardige, gemakkelijke klanten, dáár heb je natuurlijk geen moeite mee. Met de anderen moet je oppassen. Die kunnen je méér kwaad doen dan de beteren goed. In 'n ‘zaak’ is 't ‘zaak’ voorzichtig te zijn!

- Nu, eer ik zoo ver ben, dat ik zoo iemand nog vriendelijk uitlaat! zei Rhoda.

- Dan moet je 't leeren. Wie dat niet kan, is niet geschikt voor...

- En wat een rommel! viel Rhoda Juffrouw Marie in de rede, omdat zij het vervolg van den zin niet wou hooren.

- Die ‘rommel’ was niet noodig.

- Niet noodig? u moest toch alles uithalen?

- Ja. Maar die rommel zou toch niet noodig zijn geweest, zei Juffrouw Marie met een fijn lachje, als...

- Als...?

- Als jij ondertusschen wat had opgeruimd. Je stond er toch maar bij.

Rhoda keek Juffrouw Marie getroffen aan.

- U hebt gelijk! u hebt gelijk! riep ze spontaan. Want Rhoda was een eerlijk kind, en niet koppig ook.

En aanstonds begon zij de verschillende artikelen weer in de doozen en laden te bergen en Juffrouw Marie, die haar expres niet hielp, maar een oogje in het zeil bleef houden, zag tot haar genoegen, dat Rhoda het keurig deed.

- Ziezoo! zei Rhoda tevreden, nu is 't hier opgeruimd en ik ben óók weer opgeruimd.

En zij deed haar best dat te blijven, toen, in den loop van den middag, nog verschillende andere dames binnen liepen, die bijna allen kijksters, maar geen koopsters bleken!

‘Honderden malen’, (zooals Rhoda bij zichzelve dacht) moest zij dezelfde dasjes en fichu's en colliers te voorschijn halen en weer opbergen en eindelijk, toen er even pauze was, zei ze:

- Juffrouw Marie, ik stel voor, om al onze bezittingen te etaleeren en tafels te maken als in een warenhuis, dan zijn we ineens van al 't gezanik af.

- En denk je, dat alles na een poos er dan nog frisch en appetijtelijk uit zou zien?

- Nou, dan in glazen vitrines, als in een museum!... 't heeft er tóch veel van, of we hier een museum houden!

- Hoe dat?

- Wel, ze schijnen hier alleen te komen om te *kijken*. Als 't zoo blijft, dan laat ik een bord maken voor de deur:

Museum
voor moderne kleed-benoodigdheden

- Flauw kind, glimlachte Juffrouw Marie. Leer van *mij*, dat, als je een zaak wilt drijven, je je houden moet aan de volgende leerstellingen. En als je ze niet onthouden kan, dan laat ik er voor jou óók 'n bord van maken, hoor!

- Ik ken die geboden best, blufte Rhoda. Geduld, liefheid, en...

- Ja, geduld! maar niet 'n paar minuten of 'n kwartier. Geduld, den heelen, langen dag en met iedereen evenzeer. Dán mag je voor geen enkele klant voorkeur betoonen, en ze allemaal even...

- ...correct behandelen.

- Ja, correct natuurlijk, in elk geval, maar even voorkomend en even vriendelijk. Wordt er niet gekocht, dan blijf je toch glimlachen...

- Als 'n speler, die verliest, maar zich toch goed houden wil!

- Ja, zoo ongeveer. En dan; gaan de zaken eens een tijdje minder goed, toch moed blijven houden en hoop, dus niet dadelijk bij de pakken neerzitten.

- Ja, lieve Juf, zei Rhoda gehoorzaam. We zullen uw bevelen trouw opvolgen. Maar voor *mijn* part gaan de zaken zóó, dat ik 's avonds in m'n bed tol van moeheid.

- Ik help 't je wenschen, zei de Juffrouw hartelijk. Maar de overgroote drukte in *onzen* winkel was juist de oorzaak, dat Anna en ik hem hebben overgedaan. Daarom, laten we tevreden zijn als de zaak een *beetje* marcheert, en vooral; laat 't niet aan *ons* te wijten zijn, als dat niet 't geval is.

- Nee, Juf, zei Rhoda half nederig, half spottend, maar

toen zei ze, want ze voelde wel den ernst in Juffrouw Marie's woorden:

- Ik zal mijn best wel doen, hoor, heusch. Want... 't is de wáárheid: ik houd nú al van m'n zaak en zal er alles voor doen, wat ik kan.

- Wel, dat is 'n eerste vereischte, zei Juffrouw Marie. Maar kijk, daar komen alwéér bezoeksters.

Gelukkig! alweer bezoeksters! en Rhoda, die al moe was van het vergeefsche 'bedienen', voelde zich weer ópveeren in een haar electriseerende verwachting.

Bezoeksters! wel vier, vijf, zes tegelijk... En het waren...

- Neen, maar, *dat* is lief, dat is allemenschelijk aardig! riep Rhoda, toen zij Eva, met haar Moeder, en Angeline met haar Moeder, en Bep met haar Moeder zag binnenkomen.

In een oogenblik waren de kamers vol van een druk en vroolijk gerucht. Allen spraken door elkaar en vroegen, en wilden alles tegelijk zien, en Rhoda antwoordde zoo goed zij kon, rechts en links, aldoor lachend en blij, want zij was opgetogen over de vriendelijkheid harer familie.

En haar vreugde steeg ten top, toen zij verklaarden, dat zij allen van plan waren, iets te koopen, al was 't ook nog maar zoo'n kleinigheid.

Met de grootste bereidwilligheid haalde Rhoda alles opnieuw voor den dag en zei, dat ze korting gaf, de waren tegen inkoopsprijs leverde aan haar familie..., er werd gelachen en geschertst en het een en ander uitgezocht, en Rhoda plagend gevraagd, of het ook mocht worden geruild... en Rhoda vond alles goed; ze had nu 'handgeld' en was daar dolgelukkig mee. Door het heele huis klonken de opgewekte stemmen... en Rhoda verklaarde in volle oprechtheid:

- Dit is de gelukkigste dag van mijn leven!

En verbeeld je, Eva had een tak orchideeën meegebracht, die kreeg natuurlijk een eereplaats; de Moeder van Bep kocht zelfs voor kleine Pam een truitje en vroeg, als het niet paste, of ze dan een grootere maat krijgen kon, en Rhoda antwoordde professioneel:

- Zeker, dame; vijftig cents stijging per maat, dame. En allen proestten het uit, joelden en joolden en Rhoda zei: Ik heb nog nooit zoo'n prettigen middag beleefd.

- En wij ook niet! wij ook niet! riepen de meisjes in koor.

Rhoda directrice

Rhoda's zaak was nu geopend.

Druk was het er niet; maar degenen, die kochten in het Huis Rhoda, gaven blijk van hun tevredenheid en *dat* was de vaste basis, zei Juffrouw Marie, waarop je voortbouwen kon.

Elken morgen om negen uur begaf Rhoda zich naar haar zaak.

En elken morgen was het haar weer een voldoening, dat zij een vasten werk-kring had.

O! dacht zij dikwijls. Wat had ik moeten beginnen, als Oom en Tante Warnouts me niet een duw in de goede richting gegeven hadden.

Eerlijk moet ik bekennen, dat ik uit mijzelf niet op zoo'n prachtig idee zou zijn gekomen. Maar stel je voor, dat ik, na mijn schooltijd, altijd thuis zou hebben gezeten en niets, volstrekt niets had!

Zij huiverde bij het denkbeeld alleen. En nu! zij was tevreden, zij voelde zich 's avonds na een welbesteden dag, voldaan... en... haar zwaarmoedigheid, een gevolg

van haar eenzaam huiselijk leven, was geheel verdwenen.

Zij had tegenwoordig altijd een vriendelijk, ontspannen gezicht; haar humeur liet niets te wenschen over en was zij vroeger nog wel eens langzaam en traag, - nu niets meer daarvan. Integendeel, zij merkte precies het tegenovergestelde aan zichzelf, - was het niet grappig? Zij was vlug en opgewekt, levendig in haar doen en spreken, en... daardoor aangenamer in den omgang dan vroeger.

Van loomheid, onverschilligheid geen sprake meer. Alles van haar zaak, zelfs de kleinste kleinigheid, interesseerde haar en niets liet zij over haar kant gaan. Als zij 's middags om zes uur haar Huis verliet, dan was alles keurig opgeruimd, en op het atelier lag het werk voor den volgenden dag netjes klaargelegd. De beide naaistertjes hadden elk hun taak; ook *zij* had haar taak en Juffrouw Marie had het algemeene toezicht; zij bleef nog een poosje de leiding houden en Rhoda onderwierp zich met blijdschap aan haar beter inzicht en kennis.

Er waren natuurlijk heele tijden, dat er geen klant verscheen.

Die oogenblikken maakte Rhoda zich ten nutte, om de boeken te lezen, die zij van haar Vader gekregen had; zij beschouwde ze als studie-werken en kwam er heel veel door te weten, wat haar nog onbekend was.

Gezellig vond zij het dan, om er een en ander van aan Juffrouw Marie te vertellen en deze luisterde graag.

- U hebt, zei Rhoda, natuurlijk wel eens zijrupsen gezien. Eva en haar broertje hielden ze; ik vond die kleine, glasachtig-witte wormen griezelige beesten, maar Eva verzorgde ze goed met moerbeiblaren; ik weet nog eens, hoe Eva's Vader zei en wat ik niet begreep:

- Tijd en geduld maken een moerbeiblad tot glanzend satijn.

Nu begrijp ik 't wèl, natuurlijk; de zijrups eet 't moerbeiblad, spint zij, - enzoovoort. Enfin, die coconnetjes van geelwitte of goudgele zijde vond ik wel aardig, vooral als Eva den draad er afwond, die soms meters lang was.

Maar kijkt u nu 's hier in dit boek. Eva's zijwormen werden kleine, onaanzienlijke witte vlinders, maar zie: hier hebt u Chineesche vlinders, zeer groot en rijk gekleurd en buitengewoon lange zijrupsen; ziet u eens, wat een verschillende kleuren van cocons: deze lichtgrijscrème tint heet *grège*, dat is dus de kleur van zij in den natuurstaat en niet zooals ik in een krant las: een samentrekking van beige en grijs: een grappige vergissing, hè?

- Nu ga ik u even voorlezen; ik vind 't zoo leuk, om al die dingen te weten.

- Ik ook, zei Juffrouw Marie; heel leuk.

- Degene, die het eerst op het denkbeeld kwam, om van de zijden draad een stof te weven, was Si Ling Chi, een Keizerin, die omstreeks 2600 jaar v.C. in China leefde. Zij wordt nog steeds als de beschermheilige van de zijde beschouwd en in China viert men nog jaarlijks het feest van Si Ling Chi.

Aristoteles vertelt, hoe Pamphilia te Cos een zijden kleed heeft geweven, zóó fijn, dat het werd genoemd: ‘geweven wind’.

- Aardig, heel aardig, zei Juffrouw Marie: ‘geweven wind’.

Eertijds was de zijde te Rome haar gewicht in goud waard, en werd alleen door de aanzienlijksten gedragen. In de 13e eeuw waren Genua en Venetië wereldberoemd;

later werd Como een der grootste wereldmarkten. Langzamerhand verspreidde zich de zijdeteelt over geheel Europa en langen tijd heeft de stad Lyon zich gehandhaafd als de leverancierster van de beste zijde. In sommige streken van Oostenrijk, - de zijde-industrie wordt daar van staatswege bevorderd en beschermd, - kweeken vele boeren de zijderupsen als 'bijverdienste', zooals hier te lande de bijenteelt wordt beoefend.

Het land, dat de meeste zijde aan de markt brengt, is China; ongeveer een derde van alle zijde, die op de wereld wordt verwerkt. Dan volgen Japan, Frankrijk, Zwitserland, Italië, Oostenrijk en Spanje. De voornaamste 'zijdesteden' van Europa zijn Lyon, Crefeld en Zürich. Daar zijn ook scholen, waarin onderricht in het weven gegeven wordt.

- En wat is het verschil tusschen zijde en satijn? vroeg Juffrouw Marie.

- De glans van satijn wordt teweeg gebracht, doordat de scheringdraden, die het schitterendst zijn, het meest aan de oppervlakte liggen.

- Fluweel maken vereischt veel zorg en de beste werksters worden er aan gezet. Franje wordt dubbel geweven en later doorgeknipt; lint wordt bijna altijd machinaal vervaardigd.

Van de zoogenaamde 'wilde' zij, afkomstig van in het wild levende rupsen, worden zijden veters, galons en al dergelijke garnituren gemaakt.

Omstreeks April begint de zijdeteelt-campagne, en het is ongelooflijk wat er nog allemaal komt kijken bij de verzorging: de kwaliteit van het voedsel, de warmte-graad, enzoovoort, enzoovoort.

- Ja, zei Juffrouw Marie, zijde is een materiaal, dat haast bij elk vrouwelijk kleedingstuk op de een of andere

wijze te pas komt; elk jaar worden er nieuwe variaties op de markt gebracht en ze hebben zulke prachtige namen...

- Ik weet 't, lachte Rhoda, en haalde eenige modeplaten te voorschijn: En dan al die leuke kunstzijdjes, dat is toch maar een merkwaardige uitvinding, niet? Ze wordt, geloof ik gemaakt van cellulose.

- O, maar altijd had je namaaksels, vertelde Juffrouw Marie. Daar had je de zoogenaamde ‘hout-zijde’, die scheurde bij de strepen dadelijk af...

- Neen, dan bij *ons* geen houtzijde, *wij* zijn Hollandsch-degelijk, hè?

- 't Is typisch, peinsde Juffrouw Marie, dat de menschen hoe langer hoe minder eenvoudig worden. Vroeger waren ze tevreden met zijde. Nu gaan ze die zijde nog versieren met borduursel of schilderwerk en weven er gouden of zilveren draden door... Och, maar zoo is 't met alles gegaan. Toen *ik* jong was, werden er op partijtjes onveranderlijk broodjes met kaas of rookvleesch of koud gehakt gegeven. Nu moet 't tong of paté wezen. *Mijn* Moeder tracteerde op soezen; in dien tijd had je zelfs expres ‘soezenmanden’ ervoor, en nu? 'n Leege soes mag 't al lang niet meer zijn. Ze moeten gevuld wezen met gelei of gele room, of...

- ...slagroom liefst! riep Rhoda, lachend. Maar, Jufje, als ik bij ú op een partijtje kom, tracteer me dan gerust op *leege* soezen en op broodjes met kaas, rookvleesch of gehakt. Ik krijg er nú al trek in, zei ze, met gezonden eetlust en beiden moesten hartelijk lachen, omdat zij zoo van het onderwerp ‘zijde en satijn’ naar broodjes met kaas of rookvleesch, leege of gevulde soezen waren afgedwaald. Maar alle twee mochten zij het wel graag, zoo'n grapje!

Juffrouw Marie kon overigens tóch aardig vertellen.

Ze spraken er toevallig over, dat de waaiers weer in de mode kwamen, vooral waaiers van veeren, maar ook gazen en eenvoudige zijden en Rhoda had voorgesteld, eenige kleine exemplaren te nemen; dat stond zoo aardig in de uitstalkasten en ze waren niet duur.

Juffrouw Marie vond dat heel goed en opeens zei ze:

- Daar herinner ik me wat; ik heb nog 'n antieken waaier, beschilderd op kippenvel.
- Op kippenvel? schaterde Rhoda.
- Ja, maar 't is natuurlijk geen echt kippenvel.
- Wat dan?
- Dat weet ik niet. Ik zal 'm eens mee brengen.

Juffrouw Marie bracht den waaier mee; die had spijlen van ivoor met zilver ingelegd, maar door den tijd was het zilver geheel zwart geworden.

De waaier zelf was van een soort dun leer of perkament en Rhoda vond hem zóó curieus, dat ze zei:

- We zetten hem tegen den achterwand van onze groote étalage-kast. U zal zien, we krijgen klanten er door.

Inderdaad kwamen er wel eens dames binnen, om den waaier van ‘kippenvel’ te zien en Rhoda vroeg:

- Hebt u niet nog méér curiositeiten? ik ga eens met u mee snuffelen... en stel je voor, toen vond zij, zóó maar in hoedendoozen weg-gepakt, nog beeldige miniatuurtjes van Juffrouw Marie's grootouders, en echte Empirekopjes, wit met goud, - wel heel eenvoudig, maar echt; terwijl Juffrouw Marie moderne galanterie, fabriekswerk gebruikte, wat ze veel mooier vond!!

En ook een lap goudgele zij vond Rhoda, zóó prachtig diep en dof van kleur, dat ze er opgetogen van was. Toen begon Juffrouw Marie te lachen:

- En weet je, wat dat is? Dat is *oranje* zij geweest en

door m'n grootmoeder gedragen in het jaar 1849 met de troonsbestijging van Koning Willem III.

- Is dit *oranje* geweest? vroeg Rhoda. Hoe *prachtig* is de kleur nu... Schitterend, schitterend. Mag ik de lap ergens etaleeren? Zóó'n kleur zie je nergens anders.

Het mocht en ook liet Juffrouw Marie voor de aardigheid meenemen een toiletje, dat haar grootmoeder in haar bruidsdagen gedragen had.

Het was een snoezig tuniekje van gebloemd neteldoek over een gefronsd jurkje met lange mouwen van wilgengroen satijn. Dat wil zeggen: het satijn had nú die verrukkelijke zachte wilgengroene kleur gekregen... maar wie weet, welke tint het vroeger had gehad!

Ook dit ‘authentieke’ toiletje werd, netjes uitgelegd, ten toon gesteld en velen kwamen het bekijken... en één dame liet het voor haar dochtertje copieeren voor een gecostumeerd bal!

Dat was een triomf!

Rhoda juichte, en ook Juffrouw Marie was zeer verblijd, want zóó overweldigend gingen de zaken nu niet, dat men een buitenkansje best gebruiken kon!

En toen het bleek, dat het jonge meisje met haar ‘hoogst origineel costuum’ een prijs had gewonnen, kende Rhoda's vreugde geen grenzen.

Zij wilde dit goede resultaat in de couranten vermeld zien; maar de couranten weigerden het bericht ‘zóó maar’ op te nemen; zij moest er een advertentie van maken, hetgeen gebeurde... maar dit was een zoo kostbare geschiedenis, dat bijna al het voordeel dezer buitenkans verloren ging... wat Juffrouw Marie betreurde, maar Rhoda luchtig deed roepen:

- Door schade en schande wordt men wijs! Nu weten

de menschen tenminste allemaal, dat ze bij ons moeten komen om iets bizonders!

Een dergelijke overweging was Rhoda méér waard dan een financiëel succes; Juffrouw Marie vond dit verkeerd, en probeerde Rhoda andere principes in te prenten, maar Rhoda, met de luchtigheid der jeugd, praatte maar gauw over haar bezwaren heen.

Kwamen er geen klanten, - wel, dan had zij tijd haar interessante costuumwerken te bestudeeren, waar zij allerlei wetenswaardigs uit haalde... en ja... óók iets over de waaiers van kippenvel:

Zie je, zij had het wel gedacht! Van ‘kippenvel’ was geen sprake! En perkament was het óók niet. Het was eenvoudig... *peau de suède*, op een bizondere wijze geprepareerd.

- Juffrouw Marie! luister nu! riep Rhoda, tot de Juffrouw, die juist naar boven wou gaan om de naaisters een opdracht te geven.

- Neen, Rhoda, ik heb nu heusch geen tijd.

- Toe, 't is maar even, hier staan zulke gekke dingen: hebt u wel eens van ‘cabriolet-waaiers’ gehoord? Dat zijn waaiers, waarbij 't blad in 't midden, overlangs open is, zoodat daar weer de spijlen komen te zien. En waarom ze ‘cabriolet’ waaiers heetten? Omdat er een cabriolet op geschilderd was, - weet u niet? dat was 'n rijtuigje op twee hooge wielen, dat in de tweede helft van de achttiende eeuw zoo verschrikkelijk in de mode was; 'n Engelschman bracht dat rijtuigje in Frankrijk en 't idee sloeg kolossaal in: alles moest met afbeeldingen van cabriolet versierd wezen... nee, hóór u nou toch: de mannen lieten cabriolets op hun snuifdoozen graveeren en op hun vesten schilderen en op hun kousen borduren! Is 't niet om te gieren? Nee, luister nu: de vrouwen lieten

in hun hooge kapsels, - u weet wel, ze droegen toen zulke ellenhooge kapsels, - en op school lazen we 't verhaal van mevrouw Bosboom-Toussaint ‘Een nacht in een armstoel’, omdat die mevrouw wegens haar kunstig kapsel niet naar bed kon!... ze lieten in hun hooge kapsels 'n volledige cabriolet aanbrengen!!...

- Rhoda, ik wou je graag wat ernstiger hebben, zei Juffrouw Marie, heusch een beetje streng.

Maar Rhoda was in een speelsche bui, en lachte:

- Juf Marie, we *moeten* al die dingen weten, om op de hoogte te blijven van ons vak. De waaier weerspiegelde altijd de mode van het oogenblik en dus is 't noodzakelijk, dat we daarvan op de hoogte zijn.

- Dat is goed voor *later*, als we eerst wat ingeburgerd zijn; nú moeten we alle krachten inspannen, om er bovenop te komen... en vooral om er bovenop te *blijven*.

- Maar doe ik dat dan niet? vroeg Rhoda onnoozel. Ik doe toch *al* m'n best! U weet, verleden week kwam mevrouw Vere vragen, of ze nu een corset mocht dragen, of niet; al haar japonnen vielen veel beter mèt een corset. Nu... toen ben ik de lezing gaan hooren van Dr. Doyen, over het corset, en die beroemde dokter zegt:

- Alle vrouwen moeten een corset dragen, *maar* een goed passend corset.

De lezing was reuze-interessant. De vraag: mag een vrouw een corset dragen of niet, is al sinds honderden jaren aan de orde van den dag. Kunstenaars, dokters... zelfs koningen en keizers, - (Lodewijk XVIII en Napoleon I waren er felle tegenstanders van) hebben er zich mee bemoeid. En Dr. Doyen heeft er een speciale studie van gemaakt. Weet u, wat hij heeft gedaan?

- Neen kind, en ik heb ook nu geen tijd...

- Komkom, die paar minuten... wees niet zoo overdreven, Juffrouw Marietje... Luister:

Die dokter is alle schilderijen-museums langs gegaan en eindelijk riep hij:

- Maar al die vrouwen van vroeger zijn even slecht gevormd! Allemaal ronde ruggen, afhangende schouders, ingevallen borst... En toen had hij het gevonden en hij riep:

- Dat komt hiervan: ze hebben nooit een corset gedragen!

- En nu zult u de Grieksche en Romeinsche vrouwen willen aanhalen, die zulke prachtige figuren hadden, - maar wil *ik* u dan eens wat zeggen? die droegen wel degelijk corsetten, ja, niet precies *onze* modellen natuurlijk, maar toch 'n soort van corset: heupbanden, boezembanden en al dergelijke dingen méér. Nu, wat zegt u ervan? riep ze triomfantelijk.

- Ik zeg niets, ik vind 't best, zei Juffrouw Marie een beetje droog. Ik heb óók altijd gevonden, dat 't niet mooi staat, als 'n vrouw geen corset draagt. Maar nu moet ik naar boven; jij hebt toch zeker óók wel wat te doen, Rhoda.

- Ik, Juffrouw Marie, neen, zei Rhoda. Ik ga nog wat snuffelen in m'n boeken en als u terug komt, vertel ik u weer.

- 't Zal me een waar genoegen zijn, zei Juffrouw Marie, maar op zóó'n ironischen toon, dat Rhoda verbaasd opkeek.

Een stemming, dacht zij, zooals iedereen wel eens heeft.

En welgemoed keerde zij terug tot haar boeken.

Al sinds eenigen tijd had Rhoda meenen te bemerken, dat Juffrouw Marie minder vriendelijk was.

Telkens zei ze tegen zichzelf: Och, verbeelding. Maar neen, zij vergiste zich niet:

Juffrouw Marie *was* stiller en... ook minder voorkomend.

Rhoda had haar al een paar maal onderzoekend aangekeken, maar Juffrouw Marie's gezicht bleef strak.

Eens op een morgen zaten zij bij elkaar; Juffrouw Marie met een werk, waar haast bij was en Rhoda met een boek.

- Weet u wat ik hier lees, Juffrouw Marie?

- Neen, klonk het weinig belangstellende antwoord.

- Wist u, dat de vingerhoed van *Hollandschen* oorsprong was?

- Neen, dat wist ik niet.

- Nu, omstreeks 1695 zijn ze 't eerst gebruikt; ze waren toen, stel u voor, van ijzer of koper, en heel zwaar, en... Maar luistert u niet?

- Zeker wel, zei Juffrouw Marie strak. Maar dit moet af.

- Wil *ik* 't doen?

- O, neen, Rhoda.

Nu herinnerde Rhoda zich opeens, dat Juffrouw Marie telkens, op een achteloos vragen van haar: Wil *ik* 't doen? aldoor afwijzend had beschikt. Nu, dan drong zij niet aan, want zij vond het vrij wat gezelliger, in haar boeken te neuzen, of eens uit te gaan, of een praatje te maken met een klant.

En daarom vroeg ze, expres, om er achter te komen, wat Juffrouw Marie tegenwoordig mankeerde:

- Kom, laat ik u maar even helpen.

- Neen, kind, dank je.

- Ik... begon Rhoda nog, maar schrikte, toen zij de zeer stroeve gelaatsuitdrukking zag van Juffrouw Marie.

De schrik sloeg haar eensklaps om het hart. Juffrouw Marie zou er toch niet genoeg van krijgen?

Het was niet eens haar eigen zaak, maar Rhoda moest bekennen, dat Juffrouw Marie alles behartigd had met de trouwste en nauwkeurigste zorg.

Altijd was zij 's morgens al aanwezig als Rhoda kwam, had het werk reeds uitgedeeld, keek de kamers na, of er goed geveegd was, en goed stof afgenomen, en had een paar aardige jurken uitgelegd.

Als Rhoda kwam, dan drentelde deze haar huis eens door, stond voor de ramen te turen, schikte een etalage-kast eens op een andere manier en ging dan al gauw in een gemakkelijk stoeltje zitten lezen.

Had zij soms te veel aan Juffrouw Marie overgelaten en wilde die nu weer liever terug naar haar eigen woning? En wat moest *zij* dan beginnen, zonder de degelijke hulp, de soliede kennis, de prettige zekerheid van Juffrouw Marie?

Zij werd er zenuwachtig van, en riep spontaan:

- Wat is er, wat hebt u in den laatsten tijd, Juffrouw Marie?
- Ik? niets, kind, niets.
- Jawel, drong Rhoda aan, u is heel anders dan eerst.
- Hóe, ‘anders’?
- Wel... als ik u iets voorlees of vertel, dan luistert u nauwelijks, en...
- En je begrijpt niet, hoe dat komt, Rhoda?
- Nee, Juf Marie!
- Omdat ik al die dingen, die je me voorleest of vertelt, heel goed vind, heel aardig, als we hier bijvoorbeeld 'n dameskransje hielden, begrijp je?
- Neen...? aarzelde Rhoda, die *begon* te begrijpen.
- Als we hier 'n kransje hielden, och, kind, dan was

't niets of Je babbelde of las. Maar... we zitten hier niet voor ons vermaak. We hebben 'n zaak, die...

- Maar 't is nooit druk, verdedigde zich Rhoda, waarom mag ik dan niet lezen?

- Wat een vraag, Rhoda, voor 'n meisje van jouw leeftijd, voor de Directrice van het Rhoda-huis!

Rhoda kreeg een kleur. Zij begon al *beter* te begrijpen...

- 't Is nooit druk... en daar leg jij je maar bij neer. 't Is nooit druk... juist *daarom* moeten we aanpakken, dubbel ons best doen en al onze krachten inspannen...

- En... zei Rhoda berouwvol en gelukkig tot inkeer gekomen, ik liet ú maar alles doen!

- Dat zou niets zijn, o, heden, neen. Ik ben dolgraag bezig en hier, in deze omgeving leef ik weer óp. Maar... jij beseft den ernst des levens nog niet.

- O, Juffrouw Marie, zei Rhoda beschaamd.

- Jij laat alles maar over je kant gaan. 't Huis is gehuurd en ingericht, - wel, nu vind je 't al lang goed. Als de klanten niet komen... je haalt je schouders er over op en berust in dat feit. Dan ga je wat lezen, of wat wandelen... of je praat erover, om een radio aan te schaffen, omdat 't hier ‘altijd zoo stil is’. Ja 't *is* hier stil, maar... denk je er ooit over, hoe we nieuwe cliënten kunnen lokken? hoe we de zaak hoe langer hoe aantrekkelijker kunnen maken? hoe we haar vooruit en omhoog kunnen stuwen?...

Rhoda's wangen waren nu zóó rood van verlegenheid, dat het haar was, of ze reusachtig opzwollen en zij er niet overheen kijken kon...

Juffrouw Marie ging voort:

- Op de aansporing van je Oom en Tante ben je iets begonnen. Je zit nu in 'n zaak en vindt dat voldoende. Je hebt 'n soort gevoel, of je iets uitvoert en daarmee ben je tevreden. Maar...

O, Juffrouw Marie had gelijk. En Rhoda's wangen brandden als vuur en zij schaamde zich, schäámde zich...

- Als ik 't goed heb begrepen, dan is *dit* niet de bedoeling van je Oom en Tante Warnouts geweest. Niet dat je voor 't uiterlijk schijnbaar wat omhanden hebt, maar... ze hebben je innerlijke krachten willen oproepen en je willen doen voelen, hoeveel gelukkiger je wordt door werkzaamheden dan door nutteloos ledig te zitten...

- En ik... ondanks m'n zaak, ik deed tóch niet veel anders dan nutteloos ledig zitten... O, Juffrouw Marie, ik schaam me zoo!

- Dan zijn we op den goeden weg, zei Juffrouw Marie, en had nu weer haar hartelijk, moederlijk glimlachje, waar Rhoda zoo veel van hield.

- Ik ben niet lui, ik ben niet onverschillig, alleen maar nonchalant en onnadenkend geweest. Niet dat dit al niet heel erg is, zei ze vol berouw... Heusch, ik wil heel, heel graag wat gaan doen, want... want eigenlijk verveelde ik me dikwijls! plompte zij er uit, waarom zij beiden hartelijk moesten lachen en welke eerlijke bekentenis een prettige ontspanning bracht.

- Maar weet u, wat 't is, zei ze vertrouwelijk. Als er iemand is, die alles voor je doet... nu, dan vind je dat wel gemakkelijk, zei Rhoda eerlijk. En als 't dan iemand is, die zóó veel verstand overal van heeft... dan laat je 't dubbel graag over.

- Niet zoo vleien, ondeugd, zei Juffrouw Marie, nu weer heelemaal in haar humeur, want ze had al zoo lang verlangd, met Rhoda eens flink uit te praten. Maar je voelt natuurlijk wel, dat 't niet goed is, *om* alles over te laten, vooral niet, als je de...

- ...Directrice bent! zei Rhoda. Och, lieverd, ik geneer me zoo. Vader zei: Je bent te jong, om alleen iets

te beginnen... en 't blijkt wel, dat hij gelijk heeft gehad. Maar! zei ze ijverig, van nu af aan ga ik m'n leven beteren, en word zoo vlijtig als 'n bij en 'n mier tegelijk.

- Best, best, zei Juffrouw Marie. Dat moet ook, zei ze toen ernstiger. Want 't is hoog noodig, kind.

- Hoog noodig? vroeg Rhoda met een benepen gezicht. Is 't zóó erg?

- Zóó erg... we staan nog niet voor 'n failliet, lachte Juffrouw Marie. Maar aanpakken moeten we. We zijn in deze weken *niets* vooruit gegaan.

- En... en... weet u iets, wat *ik* kan doen?

- Natuurlijk, kind. Kijk eens: we hebben twee hulpen. Ga jij daar nu eens bijzitten en verdeel het werk onderling zoo dat je ook bezigheden hebt, maar...

- Maar...? vroeg Rhoda vol belangstelling.

- Maar wil je daarvoor geschikt zijn, dan moet je ook zelf flink aanpakken.

- O! maar dat wil ik wel!

- Goed, zei Juffrouw Marie. Laten we dan daartoe besluiten.

- U zegt maar, wat ik moet doen, en u zal tevreden over me wezen!

Juffrouw Marie knikte haar nú al tevreden toe, want zij wist: in Rhoda zat een goeden aard en ze was nog wat jong en onervaren, wat oppervlakkig en gedachteloos... maar ze meende het echt en lui was ze allerminst. Ze had alleen wat leiding noodig... nu, die was Juffrouw Marie van harte graag bereid haar te geven!

In plaats van werkeloos door de benedenkamers te drentelen en zich een beetje te vervelen!... zat Rhoda nu den heelen dag op het atelier... en... zich óók vervelend, want dikwijls werkeloos.

Het was zoo vreemd in een zaak: nu eens moest iets haast-je-rep-je af, dan weer waren er heele tijden, dat je geen bestellingen had en dus niets hoefde uit te voeren.

Om zich te verzetten prutste Rhoda dan allerlei aardige ‘nietsjes’ in elkaar: van overgeschoten restantjes maakte zij nog aardige kraagjes en manchetjes, tulle strookjes, en ‘harlekijn-bouffantes’, een naam en een soort, dat zij zèlf verzonnen had, - bouffantes, die bestonden uit honderderlei kleine, kleurige stukjes, die een poosje werkelijk aftrek vonden.

- U weet wel, zei Rhoda, dat Harlekijn naar een feest moest en geen pak had en dat toen al zijn vrienden hem een klein stukje van het hunne afstonden, waaruit een allerbontst geheel werd samengesteld, - nu, daarom noem ik deze dingen ‘harlekijns’.

Zij maakte ook taschjes op deze wijze en het kon niet worden ontkend, zij deed haar best; ja, de zaak marcheerde wel, maar helaas, nog niet ‘in den looppas’, zooals Rhoda met treurigen humor opmerkte, ‘'t heeft er nu méér van, of ze den pas markeert!’

Dat vond Juffrouw Marie óók; ze zei:

- We moeten iets verzinnen, wat andere zaken niet hebben, iets aparts, waarvoor ze alleen bij *ons* moeten zijn.

- Zooals met de harlekijn-dassen, zei Rhoda, weer met treurigen humor. Wat zou u ervan denken, Juffrouw Marie, als... als we eens kleine tentoonsteilinkjes hielden, van dit of dat... Ik wil er wel alles voor doen!

- Dat lijkt me geen kwaad idee.

In de tijden, dat Rhoda boven zat op het atelier, waar het kaal en ongezellig was en waar de weinig spraakzame, al wat oudere naaisters haar werk afratelden op de machine ‘en verder geen nieuws’, had Rhoda tijd om allerlei schema's uit te denken.

Zou zij, met haar machine, borduursels maken op blouses?

Of in kruissteek het Bulgaarsche of Rumeensche borduurwerk imiteeren?

Of zou zij parfums etaleeren en waaiers en...

Och neen, als men de eenvoudige dingen niet bij haar kocht, dan zou men de duurdere artikelen zeker niet nemen!

Kon zij niet... kon zij niet...

Zeker! zij kon *dit*, en zij kon *dat*. En zij probéérde het ook. Te harer eere moest haar worden nagegeven, dat niets haar te veel moeite was.

Zij stelde voor: een afdeeling hoeden te beginnen. Zij had smaak, en frutselde gauw genoeg een toque, een mutsje, een baret in elkaar.

Ja, zij deed het. En maakte zelfs origineele modellen, die in 't geheel niet waren gegarneerd, zelfs niet met een roset, een bloem, of een struisveerkopje, maar die hun ‘chic’ ontleenden aan het aardige model.

En zij verzon, om de hoedjes, die ‘schuinslinks’ of ‘schuinsrechts’ of geheel aan het achterhoofd hingen, te bevestigen met een smal lint over het voorhoofd, of om het gezicht heen, wat heel aardig stond en door verschillende koopsters ook wel werd gewaardeerd. Maar het bracht geen schatten in!

Maar Rhoda gaf den moed niet op, en Juffrouw Marie vergrootte nog haar energie, door haar te prijzen en te zeggen:

- Alle begin is moeilijk. Elke zaak heeft tijd noodig, om ‘er in’ te komen. Maar we vorderen nu en dát is 't voornaamste.

- Ja! vorderen we? riep Rhoda opgetogen en zij voelde zich blijer, dan wanneer zij op school een hoog cijfer

had behaald. O! maar dan krijg ik nog méér volharding en geestkracht om vóórt te gaan! U moet weten: ik heb weer een nieuw plan bedacht!

- En dat is? vroeg Juffrouw Marie vol belangstelling, want zij wist nu wel, dat Rhoda's ‘plannen’ niet kinderachtig of practisch onuitvoerbaar waren.

- Wat dunkt u ervan, als we eens een afdeeling kinderkleertjes aan onze zaak verbonden.

- Kinderkleertjes... aarzelde Juffrouw Marie. De winst, die je daarop maakt, is niet groot.

- Neen, maar de onkosten zijn ook bijna niets. Ik maak de aardigste jurkjes met 'n lapje zij, 'n entredeux'tje, 'n geborduurd bloemetje, 'n schouderstukje van schmock... Kinderkleertjes moeten goedkoop zijn, omdat ze er zoo gauw uitgroeien... Nu, dan maken we onderaan een breeden zoom en 't tóch al goedkoope jurkje kan nog 'n jaar langer mee, als die zoom wordt uitgelegd.

- Weet je wat, zei Juffrouw Marie, maak eens een model en laat 't me dan zien.

En een paar uur later kwam Rhoda reeds met een modelletje aandragen, dat zij op haar uitgespreide handen hield.

- Kijk eens, is dat niet lief?

Het was lief. Een allereenvoudigst jurkje, maar zoo charmant...

- En ziet u, wat 't is? vroeg Rhoda. Niets dan 'n gewone rechte lap! 'n uitsnijding voor 't halsje... en de zijkanten heb ik toegehaald met wol. Aan 't heele ding ben ik niet meer dan 'n uur bezig geweest!

- Alleraardigst, prees Juffrouw Marie. Je hebt veel smaak. En... deze jurkjes kosten ons niets aan arbeidsloon en haast niets aan stof, - we kunnen er dus een aardige winst op maken.

- Wel vijfhonderd percent, schertste Rhoda overmoedig. Weet u, Juf Marie, we bepalen ons tot den leeftijd van vijf jaar en adverteeren er goed mee. U zult zien, dat 't gáát. 't Kindje heeft bij het aantrekken geen hulp noodig; 't laat 't zóómaar over 't hoofdje glijden. U zal zeggen: dit model bestaat al lang; nu ja, ik zal ook niet beweren, dat ik 't heb 'uitgevonden'; maar 't is toch nog iets anders dan 't gewone: ik kan er nieuwe details in aanbrengen, bijvoorbeeld schoudermouwtjes... de manier, waarop de uitsnijding van 't halsje is gegarneerd... 't versieren van alle naden met een kleurigen kruis-steek... En weet u: deze jurkjes zijn bij uitstek geschikt voor vacantiejurkjes... ze nemen in een koffer niets geen plaats...

- Laten we 't *doen*, kind! ik krijg er óók pleizier in! zei Juffrouw Marie.

Zij deden het.

En... hun kleine tentoonstelling, waarvoor eerst in de bladen goed wat reclame was gemaakt, 'sloeg beslist in'.

In een oogenblik waren de eenvoudige, snoezige, goedkoope kinderjurkjes uitverkocht; wie zelf geen kinderen had, vond ze uiterst geschikt voor een cadeautje en Rhoda, aan het eind van den vermoeienden, maar succesvollen dag, was dolgelukkig.

En in de volgende dagen, als zij zoo rustig te werken zat, en haar vlugge vingers het eene jurkje voor, het andere na, in orde brachten, en zij zich in dezen vaardigen arbeid zoo heerlijk-tevreden voelde, dacht zij vaak:

O, die lieve Oom en Tante met hun verstandig plan. Wat ben ik eigenlijk dankbaar, ook al zou ik den prijs niet winnen.

Er is een innige verstandhouding tusschen mijn lieven Vader en mij ontstaan. Wij begrijpen elkaar nu zoo goed!

Juffrouw Marie draagt me een moederlijke genegen-

heid toe. Ze is van mij gaan houden, omdat ze me wel iets waard vindt en dat stemt me zoo blij.

En ten derde: ik heb werk gevonden, dat mijn hoofd en handen bezig houdt. O, mijn werk is mij zoo lief... Ik zal nooit meer in ledigheid en luiheid kunnen vervallen, want werk is een der grootste weldaden, die er op aarde bestaan, - dat *weet* ik door ondervinding en dat *voel* ik, door de gezegende tevredenheid, welke het geeft!...

Eindnoten:

1) Als gij wilt wezen vrij en sterk.... zoo werk!

Vierde hoofdstuk
Angeline's ondernemingen

Angeline's ondernemingen

Nadat zij besloten had met haar broer Henri mee te gaan naar zijn meubelhuis, had Angeline den volgenden morgen haast geen geduld, tot hij klaar zou zijn met zijn ontbijt.

- Toe, je hebt nu toch wel genoeg gegeten, riep zij, toen Henri zijn zooveelste broodje van de schaal nam.

- Ik moet voor jou mee-eten, plaagde hij, want als je nú al klaar ben, heb je niet veel gebruikt.

Enfin, eindelijk waren zij dan op weg.

Natuurlijk was Angeline wel eens in het huis geweest, eerst om het met haar Vader en Moeder te bekijken, later nog wel eens eenige keeren, wanneer zij Henri een boodschap brengen moest, of iets had te vragen.

Zij had daardoor een voorstelling behouden, die... veel te gunstig was, zooals zij thans tot haar spijt bemerkte.

Toen zij er als oppervlakkige toeschouwster kwam, had zij alles ‘leuk’ en ‘aardig’ gevonden. Alles was ‘typisch’ en ‘gezellig’... en nu... ja, zij vond er zoo gauw geen woorden voor, maar... de boel zag er rommelig uit en toch... leeg.

Sommige kamers waren opgepropt met meubelen; andere lagen onmogelijk kaal met enkel behangsel-rollen en toegeslagen tapijten. In den tuin was de werkplaats...

het was anders niets dan een groote houten loods en Angeline trok haar neus er voor op.

In plaats van een prachtig modelhuis, annex een groote fabriek, zooals Henri's zaak dien nacht zoo'n beetje in haar verbeelding geworden was, zag zij een... armoedige beginnersinrichting en lusteloos liep zij trap op, trap af, en dacht:

- Wat moet ik hier doen. Ik weet 't werkelijk niet.

- Zus, had Henri gezegd, je moet maar alleen zien op te schieten, hoor. Ik heb een bestelling en moet bij 't werk zijn.

- Best, antwoordde zij nukkig. Er is hier genoeg te kijken... maar aan Henri, gehaast als hij was, ontging geheel haar ironischen toon.

Orde hier in dezen baaierd scheppen, jawel. Modelkamers hier inrichten, jawel. Och, kom, het was immers niets gedaan.

Mismoedig ging zij in een vensterbank zitten. In een hoek stonden ingepakte meubelstukken, houten kratten, met houtwol toegestopt; de planken vloer lag vol snippers en zemelen; vervelend zagen een paar, nog onbekleede, grijs-linnen fauteuils er uit. In de zoldering hing niet eens een kroon of een lamp; een electrische bol was er zóó maar ingedraaid en de ramen zonder gordijnen gaven een al te schel licht in het vertrek.

Neen, tegen dezen chaos voelde Angeline zich niet opgewassen.

Als straks Henri verscheen, zou zij hem zeggen, dat zij weg ging en niet meer terug kwam, want dat zij niet zag, hoe zij *hier* ooit iets zou bereiken, - met een nadrukkelijkminachtenden klemtoon op *hier*.

En tóen Henri kwam, stond zij al op, om hem koel en onomwonden de waarheid te zeggen: dat zij niet begrijpen

kon, hoe hij haar had kunnen aanraden bij hèm te komen, dat zij hier haar tijd maar verloor, en...

Maar Henri zag er zoo joviaal en aardig uit in zijn grijze werkjas en had zoo'n tevreden uitdrukking op zijn gezicht, als van iemand, wien een moeilijk werk goed is gelukt, dat Angeline niet dadelijk met haar beschuldiging en klacht voor den dag komen kon.

- Zoo, hoe heb je 't? vroeg hij. Heb je je taak al afgebakend?
- Nee... ik wou...
- Wat? vroeg hij goedmoedig.
- Ja, zie je... ik...
- Ik... herhaalde hij lachend. Nou, kom er maar mee voor den draad.
- Ja... zie je... ik... ik vind 't hier...
- Zóo vorderen we niet veel. Vooruit, meisje, - wát vind je, hóe vind je 't hier?
- Ik vind 't hier... slordig, barstte Angeline nu uit, en vreeselijk ongeregeld... alles is even vervelend en ongezellig, alles staat door elkaar, van orde is geen sprake... overal is met houtwol gemorst... die houten geraamten van stoelen zijn niet om áán te zien, die hooren in de werkplaats thuis en niet in de kamers, en, en, en... en daarom ga ik maar liever weg, ik heb hier toch niets te doen.
- Wat zeg je daar? vroeg Henri in uiterste verwondering. Niets te doen? niets te doen? Maar, kind dan toch, er is hier *alles* te doen. Je zegt: 't is hier vreeselijk ongeregeld en slordig, alles staat door elkaar, overal is met houtwol gemorst, van orde is geen sprake, - en dan wou je nog beweren, dat er *hier... niets... was te... doen!!*
- Ik bedoel natuurlijk niets voor mij, zei Angeline stug.
- Niets voor jou? *juist* voor jou. Jij *ziet* de slordigheid, jij *ziet* de ongeregeldheid, - (eerlijk gezegd heb *ik*

er nooit aanstoot aan genomen, ik had 't trouwens ook veel te druk) en de rommel hindert je... twee prachtige redenen, om te probeeren, er verandering in te brengen.

- Dat kan ik immers tóch niet.

- Wat? kan je dat niet? Waarom zou je dat niet kunnen? Je hebt toch 'n paar flinke handen aan je lijf. Maar je moet daar natuurlijk niet blijven zitten als Hannibal op de ruïnen van Carthago. Om te beginnen neem je 'n bezem, en...

- Ik?!

- Jazeker, jij. Waarom niet? daar zal je niet van bederven. Je vindt er wel een in de werkplaats. Je neemt dus 'n bezem, en veegt alle ‘gemorste houtwol’ en zemelen en snippers bij elkaar. Dan wordt je dáár tenminste niet meer door gehinderd. Dan neem je een stalenboek en kiest uit, wat je 't meest geschikt zou vinden als bekleeding van deze fauteuils; dan kan ik je smaak contrôleeren, begrijp je. En als je daarmee klaar bent, kom je in de kamer boven vóór, dan mag je me helpen, de nieuwe behangselpapieren na te zien en ze misschien, ter bezichtiging etaleeren. Alles goed begrepen? Dan wacht ik je over 'n half uur, drie kwartier boven.

Angeline wist niet, of zij zou lachen, of zich verontwaardigen. Haar boosheid nam de overhand. Welja, Henri beschikte maar over haar. Die dacht zeker, in haar een goedkoopen loopjongen te hebben gevonden! Ja, zij zou daar aan 't vegen gaan en voor hem den boel opruimen... morgen brengen, hoor. Daar kon hij naar fluiten! Ze ging eenvoudig aan Moes alles vertellen en die zou Henri dan wel een standje maken voor zijn domheid en heerschzucht en...

Zij stond al in de gang. Toen opeens kwam het bedenkelijk in haar op:

Zou Moes Henri wel een standje maken, of...

...of háár misschien?...

Zij begon opeens te lachen en in haar lach verging haar woede. Haar gezond verstand had gezegevierd.

Zij had ongelijk. Zij was een mal, dwaas kind. Henri had zóó logisch gesproken, dat er geen speld was tusschen te krijgen: als *zij* dien chaos niet aanzien kon, wel, dan was het ook aan háár er verbetering in te brengen. Kom, nu niet langer getreuzeld, maar dadelijk een bezem gehaald.

In de werkplaats, waar het zoo pittig rook naar nieuw hout en versche politoer, waar Henri zelf aan de draaibank stond en de kleine electrische schaafmachine lustig snorde, schaamde Angeline zich nog meer.

Zij nam een bezem en stoffer en blik en in de kamer veegde zij flink stof en restjes en krullige houtwol bij elkaar en verzamelde alles met behulp van den stoffer op het blik. Nu zij haar broer en de beide knechts zoo hard bezig had gezien, begreep zij wel, hoe die mannen niet óok nog voor de zindelijkheid van het huis konden zorgen, maar nóódig was het, dat het werd gedaan; in de vestibule knarste het zand, dat ingeloopen was, onder je voeten, - wat moesten de bezoekers wel denken!... en nu had alles dadelijk een ander oog.

Zij was een akelig kind om zich zoo gauw uit het veld te laten slaan, - maar, nu ja, zij had zoo'n andere herinnering aan Henri's huis behouden dan de werkelijkheid was en daardoor viel het zoo tegen, zie je? En vloer vegen was nu wel niet de taak, waarmee zij Oom en Tante Warnouts' Europeesche reis verdienen zou, maar het was een begin, en alle begin was moeilijk. Ziezoo, nu ging zij even haar handen wasschen onder den gootsteen in de keuken, en dan een staal uitzoeken.

Allerlei kleuren trijp... rood, blauw, bruin, *vieil or*... wel mooi, maar zoo ‘gewoon’. Ook het degelijke effen ‘velours d'Utrecht’ legde zij weg, om te grijpen naar het staalboek der ‘schaduw-cretonnes’.

Hoe mooi waren deze patronen in gedempte kleuren, ‘alsof er een schaduw over lag’, veel mooier dan de ouderwetsche cretonnes, die zoo *hard* waren om aan te zien en waaraan je dikwijls je oogen ‘stootte’.

Zij koos een paar stalen uit, die haar het beste bevielen en legde ze op de stoelen.

En wachtende op Henri stond zij nog wat rond te kijken en verschikte in haar gedachten de, als in een pakhuis opgestapelde meubelen... o, het zou best gaan, daar een paar aardige interieurtjes van te maken... hier een gezellig hoekje met damesmeubeltjes... daar, in de serre, een serre-ameublement, en...

- 'n Stuivertje voor je gedachten, juffertje met je pruimen-mondje! hoorde zij opeens Henri's vroolijke stem en in een lach ontstrakten zich haar in peinzen samengetrokken lippen.

- Je bent 'n stemmingsmenschje, geloof ik, hè? plaagde Henri. Straks wou je me wel aanvliegen, niet?... En nu heb je alles keurig opgeruimd, - 'n prijsje verdiend! en vooràl 'n prijsje, omdat je weer lacht.

- Ja, zie je, bekende Angeline, en stak vertrouwelijk haar arm door dien van haar broer, om met hem samen naar boven te gaan, ik heb nagedacht, en...

- ...ben tot de conclusie gekomen, dat Henri gelijk had, hè?

- Ja, Henri!

- Nu, 't is al lang goed. Kom, de behangselpapieren wachten.

Als een kind zoo nieuwsgierig rolde Angeline het eene

behangsel na het andere open, en gaf luide haar goed- of afkeuring te kennen.

- O, hoe dwaas... Prachtig!... ah, hier word je draaierig van... en dit... verrukkelijk, zeg, de papavers zijn net echt. ‘Zooals een bloem van zomer-rood, papaver...’ reciteerde zij uit Herman Gorter, alsof zij nog op school was... Hoe heet dit? Marie Antoinette-cretonne, las zij op de bijbehoorende lijst... aardig voor meisjeskamers... En dit... is 't echt leer? neen, nagemaakt, maar wat een prachtige imitatie...

Henri, laten we nu de ‘soierie's’ bij elkaar leggen, en de ‘velouté's’ uitzoeken, dan krijgen we 'n beter overzicht...

En na een poos, zei Angeline tevreden:

- Kijk Henri, vind je 't zóó niet goed? Als je nu een advertentie plaatst en er komen menschen, dan kan je tenminste een sorteering voorleggen.

- En dan mag jij ze ontvangen. Leer dus de namen en de prijzen maar goed uit je hoofd!

Angeline trok even een gezicht bij dat:

- ...en dan ‘mag’ jij ze ontvangen, want zij voelde zich een beetje verlegen; maar zij begreep, dat zij zich daartegen-in zetten moest; en zij vond het toch óok wel gewichtig, dat zij, jong ding, allerlei volwassen menschen, die hun huis gingen inrichten, vóórlichten kon!

In de volgende dagen kreeg Angeline het druk, zeer druk.

Henri liet haar stil begaan. Hij zag, dat Angeline niet wild-weg te keer ging, maar een vast plan volgde, waarover zij eerst lang en breed had nagedacht.

Haar Vader en Moeder plaagden haar wel eens, dat zij van al dat denken een rimpel boven haar neusje kreeg, maar Angeline antwoordde, en dit antwoord werd door

haar liefhebbende bloedverwanten met blijdschap ontvangen:

- Als dat waar is en ik werkelijk een rimpel krijg, dan beschouw ik dat als een eereteeken!

- En als Oom en Tante Warnouts dien rimpel zien, gunnen ze je vast den prijs, dien ze uitgeloofd hebben, schertste Henri.

- O, ja! die reis! zei Angeline. Ik heb er in den laatsten tijd weinig aan gedacht, hoe gek... Ja! maar 't is nog de vraag, of ik voor zoo langen tijd weg zou kunnen, zei ze, met een gewichtigen ernst, die haar ouders en Henri, zonder dat Angeline het zag, tegen elkaar deden knipoogen, maar dien ze alleraardigst vonden, vooral omdat ze zagen, dat Angeline het méénde.

Ja, Angeline méénde het. En Henri was zóó tevreden over haar, dat hij haar nu niet langer zelf liet stoffen en vegen, maar haar de beschikking over den loopjongen gaf, zoodat Angeline haar krachten aan nuttiger zaken kon wijden.

Angeline spaarde moeite noch tijd.

Zij maakte nauwkeurige lijsten van al de aanwezige goederen en thuis werkte zij schema's uit, *hoe* zij met wat er was, iets ten uitvoer brengen kon.

Er kwam heel wat denken en uitrekenen en overleggen bij te pas, want zij moest met de bestaande ruimte woekeren en haar opgave was: hoe, met de eenvoudigste middelen de grootste aantrekkelijkheid aan de zaak te geven.

- Kom toch eens kijken, Moes! riep zij, opgetogen, omdat zij naar haar oordeel met iets uitstekend was geslaagd en u óók, Paps, als u tijd hebt.

En op een Zondag werd er een ‘uitgang’ gearrangeerd naar Henri's meubelhuis.

Wat had Angeline gedaan?

Eenvoudig een wonder verricht, zeiden haar ouders, die van het eene enthousiasme in het andere vielen.

Zij kwamen binnen in een vestibule en gangetje, waaruit alle pakkisten en nog niet uitgepakte meubelen verwijderd waren, en waar geen hooisprieten zwierden en geen losse papieren.

Integendeel, op den frisch-geboenden marmeren vloer lagen keurige matten en stond een klein aardig houten hallbankje en een koperen parapluie-standaard.

En binnen, in de suite van twee ineen-loopende kamers, had Angeline wel zes modelhoekjes gemaakt; een scherm, een paar meubelen op een karpet, die een idee gaven van een huiskamer, een eetkamer, een kinderkamer, een salon, een meisjeskamer, en...

- Een linnenkamer! riep Angeline's moeder verrast. Dát is aardig, kind! Gewoonlijk wordt daar in de tegenwoordige huizen niet veel rekening mee gehouden...

- Nee, maar 'n huis is toch niet compleet zonder dát! zei Angeline parmantig en terwijl ze haar arm om haar moeder's schouders sloeg, zei ze:

- En weet u, *waarom* ik er aan gedacht heb, Moes? door ú! door ú... Ik heb u m'n heele leven elken dag naar boven zien gaan met 't tafelgoed om 't onder de pers te leggen, zoodat 't den volgenden middag weer frisch en zonder kreukels op tafel kwam... en, 't is vreemd, ik zag 't u doen; ik heb er nooit bij gedacht en tóch blijkt 't indruk op me te hebben gemaakt... is dat niet eigenaardig?

- Ik ben blij, dat m'n voorbeeld zoo goed op je heeft gewerkt, - schertste haar moeder, met een kneepje in Angeline's arm. Zij bewonderde het snoezige linnenpersje en de practische linnenkast en Angeline zei vroolijk:

- En boven heb ik nóg een verrassing, een soort kamer, waar óok nooit iemand aan denkt, maar wat u óók wel zal apprecieeren, maar eerst nog naar de serre...

Voor de serre had Angeline eveneens een aardig denkbeeld gehad. Er stonden eenvoudige rieten meubelen, die Angeline door een paar kleurige kussens had opgefleurd.

- Zijn die gebatikt? vroeg mevrouw.

- Moes!... 't zijn *sarongs*! gierde Angeline. Wat zegt u van m'n schitterend idee? Op 'n uitverkoop kocht ik 'n heel partijtje, razend goedkoop, (want tegenwoordig dragen de meeste mevrouwen in Indië niet meer sarong en kabaai, maar losse morgenjaponnen en zoo), nu, en... *zijn* de kussens niet leuk en origineel en vooral voor 'n serre geschikt?

En Henri zei:

- Ja, wat zegt u van 't kleine ding, gaat ze niet aardig vooruit?

Dat beaamden Paps en Moes beiden en Angeline wees nu óok nog op een ander aardig detail: de wandversiering.

- Kijk! zei ze, 'n serre wordt meestal versierd met Indische wajangpoppen of kakemono's - die lange geborduurde lappen, u weet wel - of met Japansche waaiers... maar *ik* heb Chineesche teekeningen van *vogels* genomen... flamingo's en rijstvogeltjes en cochinchina-kippen... nu lijkt 't hier op een volière, hè? met al dat glas van de ruiten.

Angeline kreeg ruimschoots allen lof, waarop zij had gehoopt; maar haar vader zei:

- Maar je hebt *mij* vergeten, jeugdige dochter.

- U vergeten?

- Ja, je huis is prachtig ingericht, alle hulde; maar aan de oudere heeren heb je niet gedacht, die graag een...

- ...rookkamer willen hebben! schaterde Angeline.

O, dat kan nog best in de serre. Henri, we nemen een koperen rooktafeltje en een ‘normaal’ fauteuil, en klaar is kees.

- Een normaal-fauteuil?

- Ja, dat is een uitvinding van een bekenden meubelontwerper en kunst-nijveraar, die door de normalisatie van de houtmaten en details en den aanmaak in serie, goede, eenvoudige, niet dure meubels produceert.

- De tegenwoordige vereenvoudiging in de meubelkunst bevalt mij wel, zei mevrouw, maar... 't moet niet zóóver gaan, dat de kamers ongezellig worden, want jullie van tegenwoordig zet in 'n vertrek liefst alleen de hoogst noodige meubels, niet?

- Ja, ruimte willen we hebben!

- Ruimte en practisch nut! Méér is er toch ook niet noodig.

- Nu, ik vind 't goed, als je maar niet aankomt met die ijskoude, stalen meubels...

- IJskoude meubels! Moes, dan moet je boven eens kijken, en onze stalen stoelen en fauteuils probeeren. Ze zitten.... ideaal! Ze veeren zoo heerlijk...

- Ik vind 't net sleedjes, zei meneer van Eslingen.

- Ja, dat is zoo 't gewone gezegde. Maar komt u nu maar eerst eens boven. Onze fauteuils zijn wonderen van sierlijkheid en practisch nut. Ze zijn heelemaal *goed*; uit 'n oogpunt van smaak, van schoonheid, en van hygiëne. 't Stalen meubel is *het* meubel voor kantoren, groote fabrieksinterieurs... en is dáárvoor: de verwezenlijking van 'n ideaal.

- En denk eens, Moes, aan de zindelijkheid! lachte Angeline. Denk eens aan de tafels van staal, met bladen van spiegelglas... 't Onderhoud wordt zooveel gemakkelijker, en meen nu niet, dat 'n stalen inrichting ziekenhuis-

of laboratoriumachtig staat, - ik ben met Henri wel eens hier en daar gaan kijken, maar... ik *dweep* er mee, Moes... en...

- Ze is bezig met nieuwe ontwerpen te teekenen, zei Henri, en ze doet 't zóó aardig, dat...

- ...dat er nog eens Angeline-stoelen en Angeline - tafels op de markt zullen verschijnen, blufte Angeline. Maar nu naar boven!

Boven had Henri de groote kamers niet kunnen missen; hij had ze noodig voor opslagplaats zijner meubelen en voor de behangsels, enzoovoort, maar één kabinet had hij nog aan zijn zuster afgestaan en daarvan had Angeline gemaakt...

- Een dienstbodenkamertje! riep mevrouw van Eslingen. Dat is 'n éénig idee!

Het vertrekje was behangen met een afwaschbaar blauw en wit behang. Er stonden aan meubels slechts een blauw gelakt metalen bed, een wit kastje met blauwe biezen, een witte stoel met een matten zitting en een wit gelakt metalen waschtafeltje.

- Nu, ik ben trotsch op je, zei mevrouw van Eslingen. En Papa, wat zegt die ervan?

- Ik ben 't met je eens vrouw, zooals altijd, zei meneer van Eslingen galant en Henri sloeg Angeline op den schouder en zei hartelijk:

- Ze is 'n kraan. Ze heeft zóó flink aangepakt en ze is zóó'n betrouwbare kracht, met zóóveel smaak en zóó'n goed inzicht...

- Ik word verlegen, riep Angeline en hield haar handen voor haar blozende wangen.

- ...dat... zei Henri en keek zijn zusje zóó veelbeteekenend aan, dat ze riep:

- Komt er nóg wat? O! ik beef van verwachting!...

- Nu, dan zal 't je wel meevallen, lachte haar broer.

- Dus: je bent me als hulp-kracht zóó goed bevallen en ik wil je zóó graag te mijner beschikking houden...

- Ah! riep Angeline verrukt.

- ...dat ik besloten ben, je als mede-firmant in m'n zaak op te nemen.

De vreugdekreten, die Angeline *toen* uitstiet, weergalmden in blijde echo's door het heele huis!...

Angeline firmant

- Henri, zei Angeline, toen zij het document, dat haar benoeming tot firmant behelsde, in handen had, - wil je wel gelooven, dat geen enkele acte, zelfs geen doctersbul me zóóveel pleizier zou doen, als *dit* papier?

- Dat doet me genoegen, zus, zei hij hartelijk. Je hebt er hard genoeg voor gewerkt.

- O, weet je nog, dien eersten dag? proestte Angeline, toen ik te 'grootsch' was, om 'n bezem te hanteeren? En nu, lieve help, ik klop de meubelen uit, dat 't 'n lieve lust is en heb ik gisteren niet mooi dat kastje in de was gezet en uitgewreven?

- Opperbest, prees hij. Maar weet je, kind, nu moet de deurplaat worden veranderd.

- Ja? vroeg Angeline in opgetogen verwachting. Hoe dan?

- Wel, zóó natuurlijk:

MEUBELHUIS
van
Angeline en Henri van Eslingen

Angeline was verrukt.

- Mag dat? vroeg ze kinderlijk.

- Dat móet zelfs: je hebt nu toch even veel rechten als ik?

Angeline danste en zong, dat Henri haar tot bedaren moest brengen, maar ze omhelsde hem, en draaide hem rond, tot hij riep:

- Malle meid, je moet me niet zoo bedanken, je hebt dit door je eigen verdiensten bereikt.

- Dat is mijn ridderslag! joelde Angeline en dien zal ik me altijd waardig toonen. *Noblesse oblige!*

En Angeline bewees, dat het haar ernst was met wat ze zei: zij werkte als ‘een paard’; niets was haar te veel; telkens veranderde zij de milieu'tjes en versjouwde zelf de meubelen, draafde trap op trap af... en aan het eind van een dag, als zij alleen aan den maaltijd even gezeten had, zei ze met voldoening:

- Is dat nu niet beter dan gymnastiek: de noodige kilometers af te leggen in je eigen zaak?

Zij was dan 's avonds wel moe, natuurlijk, maar haar goede gezondheid en haar jeugd hielpen haar de werkelijk zeer groote vermoeienis dragen en na een poos zag zij er zóó bloeiend en blozend uit, dat het een pleizier was haar aan te zien.

Door het werk, dat haar voldeed en door de ‘gymnastische lichaamsbeweging’, zooals zij haar schikken en verschikken en sjouwen en ordenen humoristisch noemde, waren haar zenuwen steeds in evenwicht; zij voelde zich nooit tobberig of piekerig, zelfs niet door onverwachte teleurstelling of tegenslag; haar overbruisende levenslust uitte zij dan al gauw in een vroolijk lied.

Eens was zij in de serre aan 't zingen, niet wetende, dat haar broer in de voorkamer een cliënte bediende. De dame lachte en zei:

- Wat hebt u hier een vroolijk zangvogeltje!

- Dat is mijn zuster zei Henri, schoof de porte-brisée naar de suite open en riep:

- Angeline, mevrouw vraagt, wat ik hier voor 'n vroolijk zangvogeltje heb!

Angeline begon te lachen en zei:

- Dat zangvogeltje zit hier in de volière, mevrouw, wilt u niet eens zien? noodigde zij de cliënte uit. Deze kwam, en vond de inrichting van de serre zóó alleraardigst en het idee der vogel-litho's en houtsneden en prenten zóó kostelijk, dat ze op staanden voet een dergelijke installatie bestelde.

Dat was een buitenkansje, - en Angeline blijer dan blij!...

In haar werkzaamheid had Angeline drie bizondere belangstellingen.

De eerste was haar voorkeur voor stalen meubelen.

- Wat 't is, weet ik niet, zei ze tegen haar broer, maar ik ben er eenvoudig dol op. Zij zijn zoo frisch, zoo stevig, zoo eenvoudig, zoo practisch en zoo sierlijk, - 't zijn bepaald de meubelen der toekomst.

Zij ontwierp verschillende modellen van armstoelen en fauteuils en verraste haar moeder zeer met een stel inschuiftafeltjes van staal met houten bladen.

- Ziet u wel, ik bekeer u nog wel, lachte Angeline en in overleg met haar broer arrangeerde zij eens een kleine tentoonstelling van door haar ontworpen en door haar broer uitgevoerde meubelen, waarbij de pers ook uitgenoodigd werd.

En wie schetst Angeline's trots, toen zij in een der verslagen las:

‘Wij hebben het stalen meubel vooralsnog als een probleem beschouwd, maar als men de tentoonstelling der ontwerpen van mejuffrouw Angeline van Eslingen beziet, dan gelooven wij, dat dit probleem spoedig de oplossing naderen zal.’

Haar tweede belangstelling gold de combinatie-meubelen, die, volgens het principe der normalisatie, in één meubel, verschillende andere meubelen besloten.

Zoo had zij bijvoorbeeld een schrijfbureau ontworpen, dat aan den achterkant een klein buffetje vormde; ook een buffet, waaruit een plank kon worden getrokken, waarop men schrijven kon, en dat aan de zijkanten open kastjes had voor boeken.

- Niet al te fantastisch worden! waarschuwde haar broer, als Angeline praatte van bedden, met kastjes eronder voor schoenen en hoedendoozen (ofschoon dit heusch zoo'n kwaad idee niet was!) of van fauteuils, óók met kastjes eronder, - die worden dan immers veel te zwaar, als je er boeken in doet! critiseerde Henri, - of van ladekastjes, die óók nog tegelijk waschtafel en schrijflessenaar waren!

Maar Angeline liet zich niet uit het veld slaan.

- Hoor eens, zei ze, we moeten rekening houden met den tegenwoordigen tijd. Vroeger had je meubelen, die absoluut nergens anders voor dienden dan voor de pronk: étagère-tafels, kabinetten met allerlei laadjes en hokjes - beeldig waren ze, dat geef ik toe, - schrijftafeltjes, waar je niet aan zitten kon, zoo klein waren ze... maar tegenwoordig, met de flat-woningen is ten eerste de ruimte beknopt, en ten tweede is er niet meer zooveel huishoudelijke hulp... (ja, nu geen enkele getrouwde vrouw meer zèlf in haar huis meehelpt, plaagde haar broer) dus moet alles wel

zooveel mogelijk vereenvoudigd worden. Ik zeg niet, dat ik er al *ben*, maar ik zoek, ik zoek, en wie weet, wat ik mettertijd nog vind!

- O, dat geloof ik wel, zei Henri, nu weer serieus. Want al moet je je in je verbeelding nog wat leeren beperken, je gezond verstand en je smaak zijn betrouwbare geleiders; bovendien heb je veel goede invallen.

- Dat geeft den burger moed! zei Angeline dan en begaf zich weer vol hoop en verwachting naar haar teekentafel.

En haar derde belangstelling gold ‘de achtergronden’.

- Ben je dit niet met me eens, Henri, vroeg zij; evenals 'n juweel door 'n goede zetting beter tot zijn recht komt en door 'n verkeerde zetting heelemaal bedorven kan worden, zoo kan ook het interieur iets bizonders zijn, of iets heel leelijks, alleen door den achtergrond, - door de omlijsting van het milieu.

Zij praatte er zoo dikwijls met hem over en het bleek hem dan zoo duidelijk, dat Angeline van dit onderwerp een degelijke studie had gemaakt, dat hij op een aardig denkbeeld kwam:

Hij zei:

- Weet je, wat je doen moest, Angeline? Je moest hierover eens een lezing houden.
- 'n Lezing!?
- Ja.
- En waar?
- Wel, hier in huis natuurlijk.
- O! éénig! maar... zou je dan denken, dat er een kip zou komen?
- Eén kip? 'n heel kippenhok, met hanen erbij.
- Och! zei Angeline ongeloovig.
- We stellen den toegang gratis. Er is op 't oogenblik

een groote belangstelling voor interieurs; alle groote firma's houden telkens tentoonstellingen... (wij óók, zei Angeline) en als we goed wat reclame maken voor je lezing, komt er vast en zeker publiek.

- Ik... zei Angeline, ik zou 't dolgraag willen. Maar... kan ik het?

- Ja, dat moet je nu bewijzen. Maak eens een opstel, en laat 't mij dan lezen.

Angeline, dagenlang, met grooten ijver in haar onderwerp verdiept, maakte een opstel.

Haar broer las het, kinkte goedkeurend en stelde nog een paar kleine veranderingen voor.

Toen, op een avond gaf Angeline de lezing thuis ten beste voor haar Vader en Moeder.

Die waren er zeer mee ingenomen.

- Maar is 't nu ook belangwekkend genoeg voor het algemeen? aarzelde Angeline bescheiden.

- Ik zou zeggen van ja, zei haar Vader.

- Stellig! meende die lieve Moes. Elke vrouw vindt er iets behartigingswaardigs in.

- Dus... vroeg Angeline, met een gezicht stralend van verwachting.

- Dus, ik zou in elk geval de lezing houden.

- Hoera! riep Angeline, hoera! hoera!

En zij omhelsde Paps en Mams en Henri, alsof ze haar een groote verrassing hadden bereid.

Angeline's lezing

In de dagen vóór haar lezing was Angeline zeer zenuwachtig.

De voorbereidingen kostten haar veel hoofdbreken, want zij wilde alles in de puntjes hebben. Maar Henri was er óók nog, hij nam kort en goed het heft in handen en

toen de dag aanbrak, was alles ‘schitterend voor elkaar’, zooals Angeline dankbaar erkende.

In de achterkamer en de serre waren rijen stoelen geplaatst en het verraste Angeline buitengewoon, te merken, dat er wel een zestig menschen konden zitten.

Alle stoelen en bankjes en krukken en pouffes waren uit het heele huis tezamen gebracht en Angeline, half verrukt, half jammerend, riep:

- Als er nu maar iemand komt! Verbeeld je, zeg, dat er niemand komt!!

Maar daar behoefde ze heusch niet bang voor te zijn, dacht Henri. Aan alle vaste klanten en namen die hun bekend waren, hadden zij uitnoodigingskaarten gestuurd, en Henri had voor berichten in de couranten en een, de aandacht trekkende advertentie gezorgd.

Verschillende lampen brandden in de drie vertrekken; op het tafeltje in de voorkamer, waarachter Angeline zitten zou, stond een vaas met een tak orchideeën, die de lieve Eva, - hoe schattig! had meegebracht. Want Eva en haar ouders waren gekomen en Bep, met zooveel leden harer familie en kennissen, als ze mee had kunnen krijgen en Rhoda, met haar Vader en de beide dames Korte... nu, je hoeft niet te vragen, hoe aardig dat al vulde!... Maar toch... de belangstelling overtrof Angeline's stoutste verwachtingen; er kwamen haast plaatsen te kort!! en Henri moest achter haar in de kamer in een vensterbank zitten!!

O! blijdschap! o, triomf!...

Het publiek werd bekoord door Angeline's eenvoudig optreden.

Zoo meisjesachtig zat zij daar, met een blosje van verlegenheid op de wangen en oogen, die schuchter en toch met een soort van blijde voldoening en trots haar publiek

beschouwden. Men vond haar aardig en lief, en toen zij begon te spreken, ook goed van oordeel en intelligent.

Angeline's lezing, die zij aardig en bescheiden voordroeg, was een succes. De couranten gaven er verslagen en korte uittreksels van, en verschillende personen, daardoor aangetrokken, bezochten het meubelhuis, om door Angeline en Henri nader te worden ingelicht.

En zoo, in het volle besef, dat ‘wie werken wil, ook wint’ ging Angeline in hoop en vertrouwen haar arbeidzame toekomst tegemoet.

Vijfde hoofdstuk
Bep's groote plannen

Bep's groote plannen

Och! wat gingen de dagen gauw voorbij!

Een week... twee weken... drie weken van haar kostelijken tijd waren weg-gevlogen, letterlijk weggevlogen!

Ja! hoe ging het in een druk gezin!

Moeder vond het maar al te gemakkelijk, om háár de kinderen ‘op den hals te schuiven’, (soms zaten ze haar in letterlijken zin op den hals!); want nu de bengels vacantie hadden, was er totaal geen huis mee te houden.

Ze wilden telkens wat anders. En wat het ergste was, ze konden nooit zonder toezicht zijn!

Bijvoorbeeld.

's Morgens nam zij het stel mee naar den tuin, zette ze op den zandhoop en zei, dat ze een fort moesten maken.

Goed. Dan ging *zij* zitten in het priëel met haar schrijfportefeuille en nog nauwelijks had zij het dopje van haar vulpen afgenomen, of zij zag Bob naar huis hollen.

- Hei, hei! wat moet dat?
- Hij gaat wat halen, vertelde Pam.
- Wat dan?
- 'n Glas, om boven op 't fort te zetten als glazen uitkijktoren.

Bep nam het cahier, waarin ze, met haar mooiste sierletters geschreven had:

Olga of EIse
door
Elisabeth Warnouts.

Echte fantasieletters. Nu ja, dat was leuk. Modern. Zij sloeg de bladzijde om.

Eerste hoofdstuk

(Dat mocht gelukkig in gewone letters.) En nu beginnen. Het verhaal begon met een gesprek tusschen den jongen schilder en een ouden schilder, die hem had opgevoed. George, de jonge schilder, had een kunstreis gemaakt en kwam nu juist terug. Vooral natúúrlijk schrijven, precies zooals je spreekt.

‘Zoo, ben je eindelijk weer terug, zwerver?’
De jonge man, tot wien deze woorden waren gericht...

Een hevig geschreeuw deed haar opzien.
Daar lag Bob, die met een tumbler was terug-gekomen, lang-uit op het steenen pleintje voor het huis; het glas *natuurlijk* stuk... en Bob *na-tuur-lijk* een scherf in zijn hand.
- Ondeugende jongen! riep Bep, die woedend aangestoven kwam en zij sjorde hem bij zijn truitje óp van den grond. Het gezicht van bloed op het handje vermurwde haar niet, noch het hevig gehuil, noch het jammergeschreeuw van Pam:
- Ooo!... ooo! kijk nou 's... kijk nou toch 's... z'n heele hand stuk... ooo! wat 'n bloed...

Bob werd, niet al te vriendelijk, door Bep afgewasschen onder den gootsteen in de keuken en toen verbonden uit het verbandkistje, dat altijd in de serre stond voor dergelijke gevallen.

Troosteloos, omdat hij met zijn kapot rechterhandje nu niet meer zandgraven kon en zelfs niet schommelen of hoepelen, stond hij te jengelen bij Bep's schoot:

- Vertel 's wat...

- Nee, kind, Bep heeft nu geen tijd. Ga maar 'n prentenboek halen... of wat anders.

Maar daar kwam ook Pam erbij. Want alleen kon zij niet spelen...

- Kom, Bep, 't ‘bokjes-spel’.

(Het ‘bokjes-spel’ was een verhaal, dat Bep tot in het oneindige met de kinderen speelde. Het was de geschiedenis van twee kinderen (Pam en Bob geheeten) die een bokkenwagen hadden (vandaar den naam), en die voorgesteld werden door de kleintjes-zelf en die allerlei avonturen beleefden.

- O, ik denk er niet aan! Ga jij Bob maar wat voorlezen Pam, of speel dan schooltje met hem, of...

Maar de kinderen drensden en zanikten zóó lang, dat Bep woedend haar vulpen neersmeet, met haar vuist op de ijzeren tuintafel bonkte, dat haar schrift ervan opsprong en riep:

- Nare lastposten! nooit gunnen jullie me rust. Je bent toch met je beiden! Wat heb je altijd *mij* aan m'n hoofd te zeuren!

Van het ‘bokjes-spel’ kwam dien morgen niet veel terecht. Driftig commandeerde Bep: jij dit! en: jij dat!... zoodat het meer van een straf-oefening kreeg dan een spel en de kinderen, absoluut niet gewend aan Bep's bitsen toon... zij kon anders onvermoeid met hen stoeien

en dollen... werden óók vervelend en ongezeggelijk, wat Bep's humeur niet verbeterde.

De morgen werd een mislukking en... niet deze morgen alleen!

Bep bleef de verzenen tegen de prikkelen slaan en vreemd!... door één onaangenaam element werd de geheele huiselijke harmonie verstoord.

De toon in het gezellige, gemoedelijke huis werd anders.

Eerst begreep niemand de oorzaak, door wien of door wie de ergernis ontstond.

Want Bep snauwde Frans af en Frans weer Bep en Bep en Emma waren ongenadig aan het kibbelen en Bep gaf Fietje een klap om de ooren, daar Fietje ongevraagd Bep's vulpen had weggenomen. Lex kreeg er van langs omdat hij bijna van het balcon viel en Bep een reuzenschrik bezorgde, toen hij acrobatische toeren voor haar wou uithalen... enfin, telkens was er herrie en oneenigheid, maar niemand merkte zoo gauw aan wie of wien de schuld was te wijten van de onrustige stemming in huis.

Maar toen Bep haar moeder, die haar een bezoek wou laten brengen, óók eens ongenadig had gebrutaliseerd, begon mevrouw Warnouts lont te ruiken.

- Bep! zei ze, wat mankeert jou toch in den laatsten tijd?

- Mij?!...!

- Ja, kind, je bent aldoor uit je humeur en...

- Ik?... ik?!

- Ja, zeker, jij. Ik heb 't telkens gemerkt, maar 't me weer ontgeven, maar nu je ook zoo tegen *mij* opspeelt...

- Is dat 'n wonder? vroeg Bep kwaadaardig. Ik moet maar *alles* doen! Geen oogenblik heb ik rust... dan moet ik dit, dan moet ik dat...

- Nu ja, je bent ook de oudste dochter, die is gewoonlijk moeders rechterhand.

- Ik gun je de pret, bromde Bep. Ik wou, dat ik éénig kind was, ziedaar!

- Hè, Bep! en je hebt honderdmaal gezegd, dat je Rhoda niet benijdde, neen, dat je vreeselijk medelijden had met haar eenzaam thuis.

- Heb ik dat óóit gezegd, dat ik haar *niet* benijdde! zei Bep fel. Nou, dan is dat niet wáár, hoor. Ik benijd haar tot schreeuwens toe, ik ben gek jaloersch op haar!

- Bep, Bep, ik herken je niet, ik schrik van je...

- Flauwiteit, gromde Bep, waarom zou u van me schrikken? 't Is heel natuurlijk, wat ik zeg. Neem, nu vandaag: eerst komt Anton bij me en wil me de nieuwste mop voorspelen op zijn guitaar.

- Nu, is dat dan niet aardig? Dat vond je toch altijd aardig?

- Die dingen vervelen me; ik kan m'n tijd wel beter besteden. Toen komt Frans: ik moet 'n gesp naaien aan z'n sport-ceintuur. Toen komen Lex en Fietje: 't touw van den schommel is gebroken... net of *ik* daar wat aan kan doen... Daar komt Emma... ze wil, dat ik met haar meega naar Juffrouw Brans, u weet wel, die schooljuffrouw die boos is geworden, omdat Emma tegen haar ramen heeft geklopt, en nu moet Emma er excuus gaan vragen... ze wou niet graag alleen... en...

- *Heb* je haar alleen laten gaan?

- Welja, dat laffe kind. Dan moet ze ook maar niet zoo eeuwig flauw zijn om op de ramen te gaan kloppen van Juffrouw Brans. En ten overvloede komen Bob en Pam en vragen om 't bokjesspel...

- En...

- Ik heb gezegd, dat ik ophield met al die kinderachtigheid.

- Bep!

- Ik heb er genoeg van! ik heb er genoeg van! ik wil mezelf wezen, riep Bep onstuimig.

- Maar is dat dan niet iets heel moois, vroeg mevrouw Warnouts zacht, dat ze allemaal bij jóu komen, Bep, met hun pleizier en hun moeilijkheid, met hun spel en hun...

- Ze kunnen ophoepelen, allemaal! kreet Bep en barstte onverhoeds in tranen uit.

- Kindje, wat *heb* je toch! vroeg haar moeder ongerust.

- Niets! niets! maar nu was ik zoo blij met m'n middag en nu komt ú weer en wil, dat ik naar Tante Betsy zal gaan...

- Je peettante, Bep! die kan je toch niet overslaan met haar verjaardag!

- Och, nee... maar als ú gaat, zeg u dan, dat ik hoofdpijn heb, dat ik ziek ben...

- Je bent toch niet werkelijk ziek?

- Nee, natuurlijk niet, maar...

- Maar? wat is er dan?

- Ik moet stilte hebben, ik moet rust hebben, ik moet alléén zijn, ik *kan* geen herrie velen, 't komt er te veel op aan... Nu heb ik een eigen kamer, maar heb ik er een seconde rust? Ho maar! ik kan voor iedereen klaar staan, en...

- Maar waarom *wil* je dan rust hebben, je was vroeger geen oogenblik op je kamer te vinden...

- Waarom? waarom? vroeg Bep en haar moeder zag duidelijk, dat zij iets heel gewichtigs ging zeggen.

- Ja, waarom?

- *Omdat ik een roman schrijf!* riep Bep.

Doch toen werd zij dieper gegriefd dan ooit in haar leven, want haar moeder barstte spontaan in lachen uit.

- Och, neem me niet kwalijk, zei ze, toen ze het diep verdrietige en teleurgestelde gezicht van haar dochter zag, maar 't klonk zoo deftig ‘een roman’...

- En waarom? vroeg Bep. Kreeg ik niet altijd de hoogste cijfers voor m'n opstellen...

- Ja, ja, verhaaltjes, opstellen, dat is nog iets anders dan een roman! Och, kindlief, daar zit nog heel wat méér aan vast.

- Dat weet ik natuurlijk wel, zei Bep, en keek haar moeder hoogmoedig aan, dacht u, dat *ik* dat niet wist? Maar als je eenmaal beroemd bent, en overal in 't buitenland vertaald.

- Als... zei haar Moeder, maar in het vuur harer rede verstond Bep haar niet.

- ...en als je dan bijvoorbeeld óók nog voor de film gaat schrijven, dan word je millionnair en...

- Och, kind, ach, kind...

- En wat kan ik dan niet voor mijn familie doen! Dan zal u eens zien, wat ik allemaal doe! Vader hoeft dan niet meer te werken en u krijgt 'n groot huis, Frans zet ik in een model-boerderij, dat is immers z'n illusie, Emma laat ik studeeren, Lex krijgt 'n boot van me... en...

- Bepje, lief kind, je meent 't goed, maar...

- Maar! maar! vlamde Bep op.

- Zou je niet liever wat eenvoudiger gedachten hebben en wat kalmer beginnen...

- Ik moet in elk geval *beginnen*, als ik een roman wil schrijven, zei Bep, wat er later van komt, dat zien we dan wel. Eerst de roman.

En zij vertelde aan haar moeder het plan van Oom en

Tante Warnouts, dat zij dadelijk als een ‘denderend nieuws’ had willen vertellen.

Waarom zij dit bij nader inzien tot dusverre nog niet had gedaan? Ja, dat zat nogal gecompliceerd in elkaar. Misschien omdat zij niet wou, dat men denken zou, hoe zij, alleen door de aansporing van anderen, zich tot het schrijven van een roman had gezet. Want dat wás niet zoo, hoor! Te eeniger tijd, zou zij er tóch wel toe gekomen zijn, natuurlijk. Een roeping openbaart zich immers vanzelf in je, zonder dat anderen je daartoe aanzetten. En zij had immers al lang getoond, die roeping te hebben en óók getoond, iets te kunnen! met haar opstellen en haar verhaaltjes en versjes in schoolbladen...

En óók had zij misschien over het plan van Oom en Tante gezwegen, omdat zij heimelijk tegenkanting vreesde. Gezegden als: dat kan je tóch niet en zoo. Ja! zie je! had zij het niet gedacht? Daar begon het al!

- Maar, Bepje en dacht je nu heusch, dat je dat in korten tijd klaar spelen zou? Een roman!

- Waarom niet?? vroeg Bep onstuimig. Ik schrijf een roman in een maand, breng hem naar een uitgever; het corrigeeren van de proeven duurt zeker óók niet langer dan 'n maand... en... laat het afdrukken en binden dan óók nog 'n maand duren... dat is alles samen drie maanden, en ik heb er zes, of nou ja, nu nog bijna vijf.

De moeder schudde het hoofd. Zij zuchtte: wat ben je nog 'n kind en Bep keek haar moeder tartend aan:

- U denkt, dat ik 't niet kan, hè? Neen, hier in deze bende kan ik 't niet. Ik moet rust hebben, iedere schrijver moet rust hebben, de een laat 'n tuinhuis bouwen, de ander huurt 'n molen, of laat 'n huisje op palen zetten en daar mogen ze dan *niet* worden gestoord, door niemand; wee hun gebeente, als iemand ze komt lastig vallen, maar

ik, maar ik, ik word maar overal voor gebruikt, doodgewoon geëxploiteerd, in plaats dat ze beseffen, dat ik 'n kostbare kunstenaar ben!

Ondanks zichzelve moest mevrouw Warnouts even lachen, om dat ‘kostbare kunstenaar’. Ze zei:

- Als je ooit iets in de letterkunde bereiken wilt, Bep, dan moet je méér ernst hebben, dan jij toont te bezitten...

- Ach, wat weet ú daarvan! zei Bep oneerbiedig.

- Ik weet er in elk geval *dit* van, zei mevrouw Warnouts met nadruk, dat Goethe, - en *die* wist er toch zeker wèl iets van? gezegd heeft: *Was lange währt, wird gut*. Met andere woorden: waar je lang over werkt, wat lang duurt, wordt goed.

- Laat mij toch begáán! zei Bep, ze zeggen in Duitschland óok, dat 'n goed boek is, als 't *aus einem Gusz*, in één adem, bedoelen ze, geschreven is. In elk geval, ik doe 't, want ik wil en ik zal den prijs winnen. En iets mooiers dan een schrijfster zijn, bestaat er niet! Wat is nu 'n modezaak, of 'n meubelhuis of 'n bloemenkas dáárbij vergeleken! *Die* dingen kan iedereen. Maar schrijven! schrijven! dat kunnen alleen de uitverkorenen, de begenadigden!...

- O! zei mevrouw Warnouts. Nu begin ik alles te begrijpen. Angeline en Rhoda en Eva hebben dus dáárom zoo flink aangepakt? dat vind ik kranig! dat vind ik verstandig!

- Kranig! verstandig! smaalde Bep, zulke gewone dingen, die iedereen...

- Neen, neen, dat kan *niet* iedereen, daar hoort wel degelijk een bizondere energie toe, een goed inzicht. - Bep, ik wou, dat je óók zoo iets koos.

- Dat kán ik niet! riep Bep hartstochtelijk. En dat *wil* ik ook niet! riep ze, niet minder hartstochtelijk er na.

- Jammer, jammer, zei haar moeder. De nichtjes hebben alle drie iets gekozen, waar ze hun heele leven wat aan kunnen hebben.

- En *ik* dan!! Vergeet u de beroemdheid en het vertalen en de film! en de rijkdom en de glorie!

- Ik wou je verstandiger hebben, zei haar moeder hoofdschuddend. Zulke hersenschimmen maken je ongeschikt, om later met 't heel eenvoudige tevreden te zijn.

- O! u denkt, dat ik niets kan! U gelooft niet in me! u hebt geen vertrouwen in m'n talent! riep Bep met diep verwijt. En ik heb toch al *getoond*...

- Hoor eens, Bep, zei mevrouw. Probeer 't. Probeer, of 't je lukt, 'n roman te schrijven. Maar héél sober, kind, een héél simpel verhaal; om nóg 'n woord van Goethe te gebruiken: *in der Beschränkung zeigt sich der Meister*. In de beperking bewijst de schrijver een meester te zijn.

- Jawel, zei Bep ongeduldig.

- Maar één raad wil ik je toch óók nog geven. En die is: verbeeld je niet, dat je, door je te onttrekken aan de gewone dagelijksche taken en plichten en genoegens óók, 'n beter auteur zal worden. 'n Schrijver moet kunnen zeggen: niets menschelijks is mij vreemd, met andere woorden: alles, versta je, Bep? *alles* draagt tot zijn vorming bij, zelfs de alleronbeduidendste, oogenschijnlijk oppervlakkigste dingen.

Bijna had Bep er weer uitgeflapt: Wat weet ú daarvan! maar ze wilde haar moeder niet boos maken en vroeg:

- Dus krijg ik m'n kans, ja of nee.

- Natuurlijk willen we je in de gelegenheid stellen, aan den wedstrijd mee te doen. Als je 'n paar uur per dag schrijft...

- 'n Paar uur per dag?!

- Meer kán toch niet? Een paar uur per dag produ-

ceeren, is heusch heel veel. Daarna komt dan toch ook nog 't overlezen en overdenken en overschrijven... Enfin, Bep, we zullen 't zóó inrichten, dat je een paar uur per dag vrij bent. Den tijd mag je zelf kiezen.

- Dat is tenminste *iets*, zei Bep. Dan kies ik... dan kies ik...

- Denk daar nog maar eens over. En ga je nu maar gauw verkleeden om naar Tante Betsy te gaan.

Bep's dagboek

Dinsdag.

Moeder zegt: ik mag den tijd zelf kiezen. Maar doe dat maar eens in dit akelige huishouden. Ze klampen je den heelen dag aan; ze doen net of ze een recht op je hebben...

Kan ik 't weigeren, als Vader zegt:

Bep, schrijf dezen brief eens voor me over. Je hebt zoo'n goede hand. En je bent accuraat.

Ik schrijf den brief over. Dat is 's morgens. Ik zit in de serre, en let meteen op de ondeugende woelwaters. Goed, mijn morgen voorbij.

's Middags. Jan van Gelre komt vragen:

Bep, ga je mee fietsen?

Zeg ik ja, dan is mijn heelen middag óók voorbij.

Zeg ik nee, zooals ik al een paar keer gedaan heb, dan moet ik uitleggingen geven en 't gaat Jan niets aan, wat ik doe.

's Avonds is 't de gewone herrie. Ik voel er niet veel voor, er me aan te onttrekken. Ik houd van vroolijkheid, van zingen en wat Moeder zei: dat een schrijfster overal wat aan hebben kan, is misschien wel wáár.

Donderdag.

Vanmiddag heb ik met Jan van Gelre gefietst.

We zaten in het bosch en Jan zei:

- 't Is net, of je in den laatsten tijd veranderd bent, Bep.

- Ik? och, nee.

Nu ja, ik praatte er om heen, maar Jan is een secure, hij laat niet gauw los.

Enfin. Ik heb hem alles verteld.

O, hij vond mijn plan heel mooi, maar...

Ja, ronduit gezegd, hij is te vriendelijk om onomwonden te zeggen: dat kan je immers nooit. Maar dat hij twijfelt, dat zie je aan zijn gezicht.

O! ik wou dat iemand in me gelóófde!...

Vrijdag. Een week later.

Mijn roman vordert niet. Nog niet eens één hoofdstuk heb ik af. 't Is om wanhopig te worden. Een maand verspild. Waar moet dat heen?... De zomer is ook geen geschikte tijd om te werken. Wie werkt nu in den zomer.

Gisteren buitenpartij bij Werninck. Dolle pret gehad. De gramofoon was mee. En we dansten op 't gras. Nooit gedacht, dat gras zoo prettig danste. Maar 't is veerkrachtig en 't is glad. Laat kwamen we thuis. Vanmorgen was ik nog niet in een stemming, om ernstig te werken... Ik heb de drenskinderen maar weer hun zin gegeven en 't ‘bokjesspel’ gespeeld. 't Is kinderachtig en 't verveelt me. Maar je hebt van die nare bengels 't minste last, als je hun hun zin maar geeft.

2 *September*.

Lex heeft zijn been gebroken. Zijn verdiende loon.

Hij is bij zijn vriend Leo door een kelderluik gevallen, toen ze aan 't stoeien waren.

Dat was me een consternatie, toen hij werd thuis gebracht. Nu, 't is toch zoo erg niet; 'n gebroken been. Dan moet hij zoo wild maar niet wezen.

Moeder zegt:

- 't Is 'n heel ding voor den jongen, met dit mooie weer aldoor te moeten liggen.

Maar *ik* zeg: eigen schuld. En ik *denk* er niet over, met hem te gaan zitten dammen, of hem voor te lezen. Grand merci. Ik vind 't wel rustig dat die druktemaker van den vloer is. Ik heb mijn eerste hoofdstuk klaar.

5 *September*.

Wéér wat nieuws. Nu is er ontsteking bij dat been gekomen. Eeuwig en altijd wat.

Lex heeft koorts en hevige pijn. Kan je ook maar eenigszins begrijpen, waarom zooiets nú gebeuren moet, nu ik aan een roman bezig ben?

't Is om uit je vel te springen. Vannacht hoorde ik Lex steunen en woorden mompelen. Wat moest ik doen? Moeder had al den heelen dag met hem omgetobd.

Ik ging naar zijn kamer. Hoe ik me voelde, dat kan je begrijpen. Zelfs geen nachtrust wordt me gegund! Stel je voor, een schrijfster, die met haar hoofd werkt en die geen nachtrust genoeg krijgt. Dan zal je werk wel goed worden, hè?

Enfin, wat moest ik doen. Ik heb ijscompressen op z'n hoofd gelegd en 'm wat citroenwater te drinken gegeven. Ik zat bij hem en dacht:

Akelige jongen, ben je nu nóg niet stil.

Eindelijk was hij stil. Maar, ja, veel slapen kon ik niet meer. Onwillekeurig lig je te luisteren, hè.

En vanmorgen wou ik gaan werken, maar 't werd niets.

Uit baloorigheid ben ik toen maar in mijn dagboek gaan schrijven.

10 *September*.

Lex is naar 't ziekenhuis. Zijn been moet worden geopereerd.

11 *September*.

Lex is weg. En nu zou je denken, dat er rust kwam in huis? Morgen brengen.

De een jeremieert nog harder dan de ander.

Als Lex maar niet kreupel blijft... Als Lex maar niet z'n been moet verliezen... Als er maar geen bloedvergiftiging bij komt... en hij...

Welja, 'n sterke, gezonde jongen gaat zoomaar ineens dood.

Ik heb Emma en Fietje eens ongezouten de waarheid gezegd. Ik heb gezegd:

Ellendige wichten, maak alles toch niet erger dan 't is. Geen kunst, om je op te winden en anderen miserabel te maken. Houd je *in*, 't begint hier veel op 'n gekkenhuis te lijken.

Toen schreeuwde Fietje, 't brutale nest:

- En jij de grootste gek. Jij hebt geen gevoel. Je bent zoo hard als 'n kei.

Ik heb haar alleen minachtend aangekeken. En ben naar m'n kamer gegaan. Ik wou me sparen voor m'n werk, anders had ik 't schepsel 'n pak gegeven.

Ja, me sparen voor m'n werk!

Kan ik werken met die onrust in huis?

Zit ik voor m'n schrift, dan trillen m'n handen en m'n hart bonst, of 't m'n borst uitvliegen wil.

Ik *kan* niet werken.

15 *September*.

't Is verschrikkelijk, eenvoudig verschrikkelijk in huis. Moeder gaat elken dag naar 't ziekenhuis en ze zegt tegen mij:

- Bep, denk erom, dat Anna de abrikozen in 't water zet; ze moeten er een paar uur instaan voor ze ze kookt.

Bep, vergeet niet Bobbie z'n wollen vest aan te doen, als hij 's avonds in den tuin speelt en als 't gras nat is van den dauw, mag hij er volstrekt niet in loopen.

Bep, Fietje kan niet meer met die katoenen jurk loopen. Doe 'm in de wasch, en vergeet niet 'm op de lijst te schrijven.

Bep, jij kan toch wel eens voor één keer 't vel van de rundertong afhalen, niet? Als hij lang genoeg gekookt heeft, gaat 't gemakkelijk genoeg.

Jawel, gemakkelijk genoeg. O, alles gaat zoo gemakkelijk. Ja! voor Moeder misschien! Hoe ze 't klaarspeelt, weet ik niet. Ze is nooit jagerig of schutterig-druk en toch is alles ordelijk en geregeld in huis.

Nu... nu moeder telkens weg is, loopt de heele boel in het honderd. *Ik* kan niet aan alles denken. Dat is van *mij* niet te vergen. Ik bovendien met mijn grootsche doel! 't Gemeenste is, dat *ik* van alles de schuld krijg. ‘Jij bent de oudste’. ‘Jij moet verstandiger wezen’. ‘Jij moet dit en jij moet dat’.

Maar ik *bedank* ervoor. Ik *wil* niet alles opeten. Als ik in mijn dagboek m'n hart niet eens uitstorten kon, dan sprong ik als een bom uit elkaar.

Gisteren was Vader in ernst ontevreden. 't Eten was te laat en ik had vergeten 't schoteltje Brusselsch lof uit den oven te halen. Anna had me gevraagd er op te letten, want zij moest den zolder doen. De lof was verbrand.

Vader was boos, en hij gaf me een standje in tegenwoordigheid van al de anderen.

Hij zei:

- Besef je dan niet, hoe beroerd 't is, dat moeder om *die* reden uit huis is, 'n doodzieke jongen, - en je weet nog niet eens, wat 't wordt. In plaats, dat jij, de oudste dochter, haar hier vervangt, zoo goed je kan, houd je je liever met allerlei beuzelarijen bezig...

- Beuzelarijen! (Ik stikte haast in mijn verontwaardiging).

Vader merkte 't niet eens.

- Kijk Pam er eens bijloopen. Een scheur in haar jurk. Heeft Bob z'n handjes gewasschen vóór 't eten? En hoe komt hij zoo te hoesten? Heeft hij kou gevat?

- Krijg *ik* zelfs de schuld, als hij zich verslikt? zei ik, zoo vinnig als ik kon.

Toen werd Vader héél boos en gooide er in zijn drift van alles uit, maar ik liet den storm verder zwijgend over me heen razen, want ik dacht er opeens aan *dat* ik vergeten had, Bob z'n vest aan te trekken, - en dat hij tot over de enkels nat was van 't natte gras, toen hij thuis kwam...

Nu ja, een kind hoest wel eens meer.

October.

Lex is heel erg.

De wondkoorts wil maar niet wijken.

En ze zitten elkaar bang te maken:

Weet je wel, die jongen, die 'n cricketbal tegen z'n knie had gekregen? Hij is overleden aan de gevolgen.

Herman Vogels heeft 'n stijf been gehouden.

Bij dien jongen van Sander is de bloedvergiftiging door z'n heele lijf gegaan...

Ik kan er niet tegen-in praten. Nukkig en norsch doe ik m'n taak. Wat zeg ik? M'n honderden, duizenden taken. Weet je, wat ik wou? Ik wou, dat ik op de Mookerhei zat.

Of ik niet eens naar 't ziekenhuis ga. Waarom? Lex is immers toch meestal buiten kennis. En ik heb thuis werkelijk genoeg te doen!

Schande is 't. Schande, zooals ik word behandeld. Voor iedereen kan ik klaar staan. En hóeveel ik ook doe, toch nooit genoeg.

Werken?

In veertien dagen heb ik misschien één cahier vol geschreven.

Je begrijpt toch zelf: je raakt den draad kwijt. En wat nog erger is: je verliest de animo. Je wordt slap en onverschillig... en je grootsche verwachtingen verpoeieren als stof.

Arme Bep. Waarom heb juist *jij* zoo'n moeilijk lot?

Woensdag.

De vervelende hoest van Bob wil maar niet beteren.

Ik laat Pam bij Fietje in de kamer slapen.

Want weet je, wat ze gisteren tegen me zei?

Ik ben vannacht opgestaan om wat suikerwater voor Bob te halen. 't Arme kind had 't zóó benauwd.

Ik zei:

Als Bob suikerwater moet hebben, zal *ik* 't 'm wel geven. Jij blijft slapen.

Toen begon ze te huilen.

- Ik *kan* niet slapen, als hij zoo hoest. En ik *wil* ook niet slapen, want ik heb veel te veel medelijden met hem.

Toen kon ze van mij 'n klets om haar ooren krijgen. Welja, zoo'n turf zal *mij* lesjes in medelijden geven.

Donderdag.

Pam heeft gelijk. Bob hoest erbarmelijk.

Ik heb den dokter getelefoneerd.

Vrijdag.

Nog méér heerlijks, zeg. Nu is Bob óók al ziek.

En de dokter...

Hij onderzocht Bob, keek bedenkelijk en deed toen boos tegen *mij*.

- Je had me toch al veel eerder moeten waarschuwen. Pam zegt me, dat hij zeker al drie weken zoo hoest.

- Twee weken op z'n hoogst, zeg ik.

Hij schudt het hoofd.

- Wat *denkt* u dan, dokter! vraag ik ongeduldig.

- 't Jongetje moet dadelijk naar bed. Dan moet er gestoomd worden. Ja! ik stuur 'n drank... elke twee uur temperatuur opnemen...

Stoomen! temperatuur opnemen... drank ingeven! Adieu, laatste restje van mijn tijd!

Donderdag.

De dokter komt elken dag, zegt hij. Als er groote verhooging komt bij Bob, moet ik hem dadelijk opbellen.

Ik heb maar gedecideerd, mijn roman voorloopig te laten rusten.

Ik heb er toch geen hoofd meer naar en zou alles verknoeien.

Eéns zal deze misère toch wel achter den rug zijn. Want nú lijkt 't wel, of alles samengespannen heeft, om me te beletten, m'n doel te bereiken. Soms voel ik me zóó in opstand tegen de heele wereld, dat ik iets zou kunnen *vernielen*.

Moeder kwam afgetobd uit het ziekenhuis, ze zag zóó bleek, dat ik grimmig zei:

- Ja, gaat u nu óók nog ziek worden, dan is 't zaakje compleet.

Ze was zoo moe, dat ze me niet eens verwijtend aankeek. Ze ging dadelijk naar Bob, en zag zuchtend de temperatuurlijstjes na.

- Waar moet dat heen... 38.8... 37.9, 39.6, bijna 40 graden!

- Och, kom, zeg ik, haar gemelijk geruststellend, u weet toch wel, dat de lichaamstemperatuur van 'n kind veel hooger is dan van 'n volwassen mensch. 'n Oud mensch heeft 34°, dus bij 40° heeft hij *zes* graden koorts; 'n kind heeft 37°, en bij 40° dus maar *drie* graden. Laatst zei de dokter, dat kinderen met 42 graden gezellig in bed zaten te spelen...

- *Hij* heeft niet veel lust in spelen, zei moeder droevig, keek naar Bob, die lusteloos zijn oogjes half gesloten hield.

- Hij verveelt zich. Zoolang hij óp was, was hij levendig genoeg. 't Bed verzwakt, zeggen ze altijd.

Moeder antwoordde niet. Ze is zoo mat, zoo dof, dat 't me innerlijk nog onrustiger maakt. En in mijn zenuwachtigheid werd ik er bruusk tegen in, ik kon 't niet helpen, dat ik zei:

- Ja, 't is of 't alleen allemaal gedaan wordt, om *mij* te treiteren. Juist nu ik tijd en rust noodig heb, juist nu 't er voor mij zóó op aan komt, worden ze allemaal ziek. Ik! ik! kan voor alles opdraaien: voor 't huishouden, de zorg voor de kinderen, - iedereen verhaalt alles op *mij*... en nou weer die ellendige Bob...

- O! kind!

Méér zei moeder niet, maar zóó smartelijk, dat er een verweekende golving door me heen ging... maar ik beet

m'n tanden op elkaar: ik wou en ik zou niet huilen. Ik zei:

- Begrijpt u, waarom dat alles juist nú gebeurt? *Is* 't niet om uit je vel te springen. Alles komt bij elkaar, om mij te beletten, te werken. 't Is zóó gemeen!

- Och, kind, zei moeder. 't Is heusch niet nú alleen zoo. In 'n groot gezin met zooveel kinderen, is er *altijd* iets. Alleen... je stond er vroeger heel anders tegenover. Je bleef vroolijk en hielp waar je kon. Weet je niet meer, toen Bob, Lex, Fiet en Pam allemaal tegelijk de mazelen hadden, hoe we toen op de bovenverdieping huisden voor 't gemak en hoe jij, ondanks je school en je schoolwerk, er den moed en de opgewektheid in hield? Toen Emma die zweer had aan haar hand en alleen met moeite met potlood schrijven kon, heb je alles altijd keurig voor haar gecopieerd, zoodat ze 't zóó mee naar school nemen kon... Je hebt Anton zoo lief voorgelezen, toen hij die ontsteking had aan z'n oog, met eindeloos geduld heb je liedjes voor hem gespeeld en gezongen, om hem afleiding te geven... och, hoe hartelijk was je verleden winter niet, toen ik influenza had... Ik zei wel eens tegen je: Bep, je bent zoo lief en je doet zóó je best, dat ik gerust ziek durf zijn...

Wéér die bevende golving in mijn borst... maar huilen *wil* en *zal* ik niet.

Tóch voel ik me miskend, te kort gedaan... o, zoo valsch behandeld door de omstandigheden... Nu ja, 't is waar, moeder heeft gelijk, er *was* altijd wel wat. Maar 't is toch zielsongelukkig, dat 't nú juist zoo treft.

Zaterdag.

We zijn allemaal naar 't ziekenhuis geweest. Want ze denken, dat Lex...

Neen! neen! dat wil ik niet opschrijven. 't Kan niet. 't Kan niet.

Ik had hem in lang niet gezien. En... ik herkende hem niet. Zoo vreemd zag hij er uit. Blauwe schaduwen speelden over zijn gezicht; strak spande 't vel om de beenderen, 't leek, alsof hij... Neen! dat schrijf ik niet op.

Vader en moeder zijn daar gebleven. Straks komt er een professor. Die geeft Lex een inspuiting met een nieuw middel. Dat is 't laatste, wat ze nog kunnen probeeren. Lex is ook al bestraald... 't heeft niet geholpen. Nu dit nog. Maar als 't niet helpt...

En thuis vond ik Bob in een benauwdheid. Zoo erg als hij gehoest heeft, doet hij nu niet meer. Hij haalt hijgend, hoorbaar adem en doet moeite om te hoesten. Dan steun ik zijn hoofd en - ik kan 't niet helpen - een krampachtige woede komt over me, alsof hij maar niet beter *wil* worden, alsof hij zich zieker houdt dan hij is, om me te kwellen, om me maar goed aan 't verstand te brengen, dat *ik* de schuld ben van z'n ziekte, omdat ik moeder's aanwijzingen in den wind heb geslagen... en hem zonder wollen vest in het natte gras heb laten loopen...

Zoo klein als je bent, Bob, je wreekt je wèl goed. Ik kan mijn wrok soms niet bedwingen, als ik je zie... ik...

Vervolg van Bep's dagboek

Morgen komt Lex weer thuis.

Wat?... wat zie ik? Heb ik sinds het oogenblik van de laatste poging, om Lex te redden, niet meer in mijn dagboek geschreven?

Zoo lang geleden... zóó lang geleden?...

Ja.

Weken, maanden heeft het geduurd, eer Lex in zoover was hersteld, dat men op algeheele beterschap hopen mocht. Zijn been is nog stijf, maar hij wordt geregeld ge-

masseerd en de dokter beweert, neen, hij weet zeker, dat het heelemaal weer in orde komt.

En nu krijgen we hem morgen eindelijk weer thuis...

Fietje is in een kóórts van verrukking. Ja, Lex en zij waren altijd samen, en och, wat heeft ze haar kameraad gemist.

En mijn Bobje... na zijn longontsteking heeft het aansterken zóó lang geduurd, dat we dikwijls wanhoopten. Maar de dokter heeft goeden moed gegeven, en wat heeft hij gisteren gezegd?

- Zonder dit juffrouwtje hadden we den kleinen boy niet behouden.

Ik moest naar boven *vliegen*, want ik smolt in tranen.

Bobje wordt beter. En Lex komt morgen thuis.

Waarom heb ik toch zoo lang niet in mijn dagboek geschreven? Ik ga herlezen, wat ik opgeteekend heb, sinds het eerste gesprek met moeder.

Ik heb nu alles gelezen, en...

Ben *ik* dat, die dit heeft neergepend, in afschuwelijk egoïsme... heb *ik* mijn groote, lieve familie verfoeid, heb *ik* den armen Lex verwaarloosd, heb *ik* mijn kleinen Bobbie bijna *gehaat*, omdat hij zoo ziek was door *mijn* schuld?

O! wat een monster van zelfzucht ben ik geweest, dat ik alleen aan mezelf en aan mijn eigen belangen dacht, in een tijd, toen alles thuis ontredderd was, en iedereen mijn hulp behoefde...

Ik lees:

... een krampachtige woede komt in me op... Ik kan mijn wrok soms niet bedwingen...

Dat heb *ik* geschreven en ik heb 't *gemeend*. Maar was ik dan waanzinnig, toen ik dat schreef. Ik... ik...

Ziezoo, dat heeft me goed gedaan. Ik heb gehuild, gehuild, zooals ik zeker in m'n heele leven niet heb gehuild. Bittere, bittere tranen van schaamte, van berouw. Ik zou me zelf wel kunnen sláán, omdat ik zóó afgrijselijk egoïstisch ben geweest... Lieve, lieve menschen, vergeef me maar... 'Bep zal het nooit meer doen'...

Neen, daar kunnen jullie gerust op zijn, hoor. Ik heb in die vreeselijke nachten, dat ik waakte bij Bob en vocht met radelooze kracht tegen de ziekte, die hem van ons wegnemen wou, - mezelf overwonnen.

Ik heb mijn grootsche plannen opgegeven...

Ja... langzamerhand is 't in me gekomen, dat... 't schrijven van een roman, dat zelfs beroemd worden en rijk, *niets* is in vergelijking met de gezondheid van mijn lieven, de harmonie in huis, de tevredenheid van vader en moeder...

Ik heb alles opgegeven. Ik ding niet mee naar den prijs van Oom en Tante Warnouts: de tijd is bijna om en ik heb niets om hun te toonen.

Maar ik berust. Ik voel me blij, *omdat* ik mezelf heb overwonnen, ik voel me dankbaar, *omdat* ik mijn zelfzucht gebroken heb en ik snik van geluk, omdat de dokter heeft gezegd:

- Zonder dit juffertje hadden we den kleinen boy niet behouden...

Je bent zoo hard als een kei... heeft Fietje me toegekreten. En had zij geen gelijk?

Maar er kwam een nacht, dat Bob's hoofdje met pijnlijke schokjes op het kussen bewoog... Zijn oogen waren ingezonken en half-open... 't was, of ze door een sluier keken, en keken, zonder te zien... Zijn gezichtje was blauwachtig bleek, met hardroode koortsplekken op de

jukbeenderen en leek onuitsprekelijk zwak en uitgeput. De breede, stevige handjes... het was alsof ze langer en smaller geworden waren,... en de grauwe lipjes steunden den moeilijken adem uit...

Den heelen dag had hij geklaagd. Nu klaagde hij niet meer. Hij liet het toe, dat ik hem in de compressen wikkelde... hij was te dof, te afgemat, om er iets van te merken...

Zijn mondje... hij sloot 't niet meer. Hij zwoegde om adem te halen, alles, alles deed hem pijn, zijn hoofd, zijn rug, zijn borst... En telkens schokte zijn kopje in benauwdheid voorover...

En toen...

Nóg zie ik, hoe moeder zich over hem heen boog. Er was een oneindige liefde in haar oogen en het was, of er teederheid stróómde uit haar hand, die zij op zijn hoofdje legde, toen ze zei, met een nauwelijks hoorbare bevende stem:

- Ach, laat de marteling niet te lang moeten duren... M'n jongetje, als jij maar niet te lang hoeft te lijden...

Wat er *toen* met me gebeurde, ik weet 't niet. Moeder, moeder, die zichzelf vergat om Bob... die bad, dat hij maar niet te lang zou moeten lijden, ook al verloor zij hem, en zou zij haar heele leven daar over treuren... Moeder dacht niet aan zichzèlf, alleen aan het kind...

En ik... en ik...

Een heete siddering ging door me heen. Gloeiende tranen leken opgehoopt in mijn borst. En opeens greep ik moeder bij haar beide schouders en fluisterde haar hartstochtelijk toe:

Maar hij wordt *beter*, moeder! We maken hem beter!

En we *hebben* hem beter gemaakt.

Ja, - hóe, dat weet ik niet meer.

Ik weet alleen, dat er een ijzeren wil in me was, dat Bobbie zou genezen. Ik kon alles, ik werd niet moe. In nachten heb ik, geloof ik, niet geslapen. Aan eten dacht ik niet. Het was moeder, die óók nog aan *mij* dacht en me nu en dan een kop sterke bouillon met een ei opdrong. Ik was er alleen op bedacht, niets voor Bob te verzuimen... zijn droge lipjes bevochtigde ik voortdurend met een penseel... later mocht hij kleine stukjes ijs hebben... o! het geluk, toen hij weer slikken kon! o, de zaligheid, toen we voor het eerst weer zijn schorre stemmetje hoorden!

Toen hij wat beter werd en hij ongedurig woelde in bed, nam ik hem op mijn schoot en zat hem uren lang zachtjes te vertellen... en als ik dat kleine, warme lijfje zoo innig in mijn armen hield, en hij zijn kopje zoo vertrouwelijk aan mijn schouder had gevlijd... dan voelde ik, o, dan voelde ik zoo diep, dat niets me zoo dierbaar kon zijn als dit lieve kleine leventje, niets! zelfs geen roman! En dat ik, voor de vreugd, hèm te hebben mogen behouden, àlles over heb, àlles prijs geven wil, zelfs mijn 'beroemdheid'... (och, help, och, help, wat was ik, nog maar zoo kort geleden, een kind!) en zelfs de Europeesche reis.

Ik voel me zooveel ouder, zooveel gerijpter geworden in die enkele maanden van leed en zorg. Al die verwachtingen van mijn rijkdom, roem en voor de film schrijven, - wil je wel gelooven, als ik daar nu aan denk, hoe ik in ernst er aan geloofde, dan krijg ik telkens schokjes van verbazing over zóóveel kinderachtige onnoozelheid.

Och, - laat ik me maar niet te veel schamen. Alles is nu immers voorbij en... moeder heeft gezegd:

- Bep, je bent altijd zoo'n lief kind geweest, zoo'n lieve zuster. En nu wéer ben je als van ouds. Aan die korte tusschenperiode denken we niet meer.

Ik heb eens heerlijk uitgehuild aan haar borst... en...

heb haar óok gebiecht, hoe Bobbie... door *mijn* schuld...

Toen heeft ze me nog inniger aan haar hart gedrukt en heeft gezegd:

- Als 't waar is, Bep, dat 't door jou is gekomen... dan heb je daardoor zelf zóóveel geleden, dat je alle schuld wel hebt afgeboet. En wij hebben onze lieve oudste dochter en de kinderen hun lieve oudste zuster terug gewonnen. En nu moet je er niet meer aan denken hoor?

- Als ik niet hoef... zuchtte ik. Want als een knaging was mijn schuldbesef aldoor in mijn ziel. Bij de minste aanleiding huilde ik, - ik, de sterk-gezenuwde Bep! en moeder was bang voor een neurasthenie. Nu, na het verklarend gesprek met moeder, - ik heb haar óók verteld, dat ik den dokter waarschijnlijk te laat heb geroepen, - ben ik heel wat rustiger geworden! En ik zal doen, wat moeder zegt: probeeren er niet meer aan te denken!

Want Bob krijgt weer heelemaal zijn oolijke guitigheid terug en de dokter heeft ons verzekerd, dat hij uit deze ziekte niets houden zal, volstrekt niets. En hij heeft ons óók uitgelegd, dat koorts een soort verbrandingsproces is, waardoor vele verkeerde dingen uit je lichaam worden verteerd. Bob had dus zoogezegd, een zuiveringskuur ondergaan. En nu pijnig ik me zelf maar niet meer, - en verheug me in 't tegenwoordige.

O, de blijdschap, toen Bob weer voor 't eerst naar 't ‘bokjesspel’ vroeg! En de vreugde van Pam, dat ze weer met Bob mee mocht doen, met hem spelen! Arme Pam, - 't zieltje, wat is ze ongelukkig geweest zonder haar makkertje. O, als ik er aan denk, dat ze dien nacht is opgestaan, om suikerwater voor Bob te halen, terwijl *ik* dat had moeten doen... Stil! daar niet meer aan denken... dat hoeft niet, zegt moeder. En ik *wil* nu ook al die dingen van me af zetten en me er in verheugen, dat alles nog zoo prachtig terecht is gekomen.

Onze kring is weer voltallig, hoor!

O, wat is het toch een genot, *'een groot gezin'*, - en vooral, als je zoo vroolijk bent en zoo eensgezind!

En of Lex ook blij is, weer thuis te zijn!!

De jongen kráái de haast van pleizier al zijn schatten weer terug te zien. Hij hompelde welgemoed het heele huis door, en hij riep maar:

- Wat is 't hier leuk, wat is 't hier heerlijk, wat is 't hier mooi! O, wat is 't *dol*, weer thuis te zijn! En hij omhelsde ons allemaal zóó krachtig, dat hij haast onze ribben over elkander schoof, en ook Anna, de oude goeierd, werd niet vergeten en kreeg een zoen op iedere wang.

Er waren bloemen en er was taart; 't was aardig om te zien, hoe elk van ons stralend al de anderen zat aan te kijken!

Neen, er gaat niets boven een groot gezin, maar dan een gezin als het onze!...

En er kwam natuurlijk veel bezoek, van allerlei vrienden en kennissen, die Lex 'welkom thuis' wilden wenschen en die hartelijk moesten lachen om de twee patiënten, Lex en Bob, die de vroolijkste en wildste van allen waren!

Ook trouwe Jan van Gelre ontbrak niet op het appèl.

En wat zei hij tegen *mij*?

- Beppie... ik schrik van je, wat ben je bleek en mager geworden. *Jij* lijkt wel patiënt, in plaats van de jongens... je bent toch wel goed?

- Ja, Jan, schaterde ik, ik ben volkomen goed en gezond, 't was alleen de onrust en de angst... En ik bewees hem, wèrkelijk 'volkomen goed en gezond' te zijn, door onvermoeid met hem te praten en met de anderen mee te zingen, het refrein van het nieuwste, door Anton opgeduikelde lied.

Maar al dien tijd was ik er mij van bewust, dat ik schaterde en zong, om niet in tranen uit te breken, tranen van hartstochtelijke blijdschap, *dat* ik mager en bleek was geworden, - want daarmee bewijs ik voor mijzelf, dat ik mijn boete, zoowel in mijn ziel als aan den lijve, *zoowaarlijk-diep heb gevoeld!*...

Zesde hoofdstuk
De hoogste prijs

De hoogste prijs

De zes maanden, door Oom en Tante Warnouts gesteld, waren voorbij.
En elk der vier nichtjes kreeg een briefje van den volgenden inhoud:

Lieve kind,

De zes maanden, die we afgesproken hadden, dat jullie iets zouden zien te bereiken, zijn nu verloopen.
En nu komen we je vragen: kan je ons iets toonen, waardoor je kunt mededingen naar den prijs?
Gaarne in afwachting en met hartelijke groeten,
steeds je liefhebbende
Oom en Tante.
Eva ontving dit briefje, en:
Zeker! zeker! kan ik iets toonen! dacht zij, tevreden en voldaan. En zij stuurde aan Oom en Tante Warnouts een uitnoodiging om haar orchideeën-kas te komen bekijken.

Rhoda ontving het briefje, en:
Zeker! zeker! kan ik iets toonen, en òf! riep ze vroolijk, en Juffrouw Marie Korte beaamde dit hartelijk.
En Rhoda zond aan Oom en Tante Warnouts een uit-

noodiging, om het Modehuis Rhoda met een bezoek te vereeren.

Angeline ontving het briefje, en:

Nu, dat zal wáár zijn, dat ik iets toonen kan! riep ze lachend, niet, Henri?

En Henri meende:

- Ik denk, je hebt een goede kans.

En Angeline schreef een briefje aan Oom en Tante Warnouts, om hen deftig te inviteeren, een bezoek te brengen aan het modelhuis der firmanten: Angeline en Henri van Eslingen.

En óók Bep ontving het briefje.

Met een, een beetje weemoedigen glimlach, staarde zij er op neer.

En toch, dacht ze, - al heb ik den prijs ook verspeeld, - toch zal ik dezen tijd niet betreuren.

Ik geloof, dat ik deze levensondervindingen noodig heb gehad, om ernstiger en dieper te worden.

Moeder heeft het gezegd en ik wou het toen niet gelooven... maar tot dezen zomer toe, was ik nog een kind... een dwaas, onzinnig kind, - vol onbesuisde fantasieën, vreeselijk waanwijs en egoïst. Er was een harde les toe noodig, om me te verbeteren, maar... die harde les heb ik gehad, - en mijn heele leven zal ik er het nut van trekken!

Iets toonen kan ik de lieve, goede Oom en Tante Warnouts niet. Maar ik zou toch wel graag willen hebben, dat ze wisten, hoe ik hun mooie voorstel niet met onverschilligheid ben voorbijgegaan, maar wel degelijk iets heb willen probeeren.

Wat zal ik doen?

Naar hen toegaan en hun alles vertellen?

Dat is moeilijk, o, zoo moeilijk voor mij. Ik ben bang,

dat ik mijzelf te leelijk zal maken... òf te mooi misschien.

Langen, langen tijd dacht zij na. En toen:

Ik heb het gevonden, dacht zij. Ik zal hun mijn dagboek ter lezing geven.

Oom en Tante Warnouts bij Eva

Het was een zeer gelukkige Eva, die haar Oom en Tante ontving.

Zij lachte hun vriendelijk toe en zei:

- Gelooft u niet, Oom en Tante, dat er een wonder aan mij is gebeurd? en ben ik niet te benijden, dat ik dagelijks in zulk een tooverwereld mag leven?

Verrast keken haar Oom en Tante rond en knikten goedkeurend met het hoofd, dat de jonge, speelsche Eva *dit* had tot stand gebracht.

Zij bewonderden de schilderachtige bloemen, met hun decoratieve vormen en hun ongelooflijk prachtig samengevoegde kleuren: het sneeuwwit en het roze, het paars en bruin en rozerood, het zwavelgeel, het maanlichtblauw, het purper...

Zij bewonderden de groote Oncidiums, met de langs den stengel groeiende, gele, magnifieke bloemen... en de Miltonia's, olijfkleurig en groen, als vreemde, ornamentale bloeisels; en de Odontoglossum's, de verrukkelijk rankende takken, met de sierlijke, vlak-open, witte, licht-lila aangetinte kelken.... en de paarse Cattleya's, waar vlekken donkerder purper op deden als fluweel... en Oom en Tante knipoogden eens tegen elkaar, met een veelbeteekenenden blik, die duidelijk zeggen wou:

Nu, nu, die Eva heeft uitstekend haar best gedaan; wat heeft ze veel bereikt in den haar toegemeten tijd! De andere nichtjes moeten wel met iets zéér bizonders voor

den dag komen, als ze *dit* resultaat zullen overtroeven. Onzes inziens heeft Eva'tje een goede kans voor den prijs!

En Eva noodigde Oom en Tante om te gaan zitten en toen ging zij aan het vertellen, vertellen.

Oom en Tante kregen het heele verhaal te hooren: hoe zij gezocht had, om iets te vinden, hoe zij had moeten strijden om haar zin te krijgen een orchideeën-kas te mogen inrichten.

En Oom en Tante prezen haar volharding, nu eens moesten zij lachen, dan weer kwam er een tevreden glimlachje om hun lippen en Eva werd hoe langer hoe meer geanimeerd; zij verhaalde van hun verblijf te Soeren, hoe Vader haar *rozen* had willen laten nemen en hoe zij tot in het oneindige hadden geredeneerd.

En Oom en Tante Warnouts luisterden toe; zonder dat Eva het merkte, keken zij elkaar van tijd tot tijd eens aan en in elkanders blik lazen ze weer dezelfde gedachte:

De andere meisjes moeten het wel heel, héél mooi hebben gemaakt, willen zij Eva overtroeven!...

En hun tevredenheid nam nog toe, toen Eva zei:

- Ja, weet u, Oom en Tante, wat ik in den laatsten tijd zoo dikwijls heb gedacht?

Ik voelde me zoo gelukkig in 't besef nuttig bezig te zijn, in de zekerheid, dat ik mijn tijd goed besteedde. Ik vond 't zoo heerlijk, dat ik mijn beste kwaliteiten kon en mocht ontwikkelen... en ik begon te begrijpen, dat geen mensch gelukkiger is en zich beter voelt, dan wanneer hij werkt, - ernstig en overgegeven *werkt*.

- Kindlief, zei Oom Warnouts, dat is 't, wat we jullie hebben willen bijbrengen. De goede aard zit in jullie allemaal. Maar jullie zijn nog zoo jong, en je hadt dus 'n prikkel noodig, om dien goeden aard in de juiste richting te sturen.

- Ja, Oom, zei Eva, o, dat was zoo verstandig van u beiden en ik zal er u altijd erkentelijk voor zijn. Heusch... zei ze met een lief lachje: Als ik den prijs *niet* behaal, dan zal ik niet klagen of teleurgesteld zijn... want, door het vervullen van mijn taak naar mijn beste krachten, ben ik al gelukkig genoeg geworden!...

Oom en Tante Warnouts bij Rhoda

Oom en Tante bespeurden het, tot hun blijdschap, direct:

Rhoda was een heel ander meisje geworden.

Van de vier nichtjes was zij altijd de stilste en de ernstigste geweest.

En zij wisten ook wel, hoe dat kwam. De moederlooze Rhoda had niet het gezellige, gelukkige tehuis van de andere drie.

Bij haar in zichzelfgekeerden vader en de druk met het huishouden bezige Juffrouw Korte, had zij nooit eens een aanspraak; zij vond geen aandacht voor haar kleine belangstellinkjes en sloot daardoor al haar ondervindingen, gewaarwordingen en gevoelens maar op in zichzelf.

Een lief, goed kind was Rhoda, - maar vroolijk, neen.

En nu...

Een vlug figuurtje, met heldere oogen en blozende wangen kwam hun tegemoet en heette hun hartelijk welkom.

Zij bracht hen in kennis met Juffrouw Marie Korte, ‘haar moederlijke vriendin’, en toen ging ook zij aan het vertellen, vertellen, dat Oom en Tante, die Rhoda nooit zoo welbespraakt hadden gekend, er om moesten lachen.

Alles, alles vertelde zij...

Hoe zij thuis was gekomen, vervuld van Oom en Tante's plan, hoe zij had gedacht: alle andere drie hebben een

heerlijk thuis, - aan niemand, niemand zou de reis beter besteed zijn dan aan *mij*...

En hoe zij toen bij haar vader een aangename belangstelling had ondervonden en hoe gelukkig zij daardoor was geworden.

Alles, alles vertelde zij...

Hoe zij iemand gezocht had, om haar, - o, ik was toen nog zoo'n kinderachtig en onnoozel kind, Oom en Tante!... raad te geven en te leiden en hoe zij deze verstandige, practische en... *lieve* persoonlijkheid had gevonden in Juffrouw Marie Korte.

En hoe het huis was opgezet. En hoe zij zich gouden bergen had gedroomd. En hoe het in 't eerst tegenviel.

En hoe oppervlakkig en dwaas zij zich in 't eerst had gedragen... maar hoe Juf Marie haar toen het rechte spoor had gewezen en hoe zij zich daarna allengs ontwikkeld had tot iets méér dan een nuttelooze, waardelooze kracht.

En toen nam Juffrouw Marie het woord.

Zij vertelde allerlei grappige staaltjes, hoe Rhoda in 't eerst gemeend had, een zaak te kunnen drijven, - maar hoe flink zij, toen zij er attent op was gemaakt, had aangepakt - en hoe zij er nu in geslaagd was, haar zaak een goeden naam te geven.

En zoo gaven Rhoda en Juffrouw Marie elkaar een poos lang allen lof, dien zij verdienden. Oom en Tante zaten vergenoegd te luisteren en deden nu en dan een vraag, waarop zij steeds een zeer bevredigend antwoord kregen.

En Oom en Tante keken elkaar weer eens aan en zij dachten: Rhoda, niet minder dan Eva, heeft haar best gedaan.

En toen zij den rondgang maakten door het huis, waar alles zoo geregeld toeging en zoo keurig in orde was, knikten zij voortdurend goedkeurend. Tante Warnouts

bewonderde de snoezige kinderjurkjes en vond het kranig dat Rhoda nu zelf zoo flink aan het werk was getogen... en beiden dachten:

Nu Angeline nog en Bep, - maar deze twee zullen een harden dobber hebben, willen zij Eva en Rhoda te boven gaan.

En Oom en Tante waren verblijd en waardeerden het ten zeerste, toen Rhoda zei:

- Ik vertelde u, dat ik, vóór ik iets begon, heb gedacht:

- Aan niemand zal de prijs beter besteed zijn dan aan mij...

Maar in den laatsten tijd heb ik het heel diep gevoeld, dat ik u tweeën, ook zonder den prijs, mijn heele leven dankbaar zal zijn. Want in drie belangrijke levensdingen heb ik een prachtige winst gemaakt:

Er is een innige verstandhouding tusschen Vader en mij ontstaan. O, wij begrijpen elkaar nu zoo goed!

Juffrouw Marie is mij een moederlijke genegenheid gaan toedragen. En... waaróm is ze van me gaan houden? Ik mag 't wel zeggen, hè? Omdat ze me iets waard is gaan vinden, - en *dat* stemt me zoo blij.

En ten derde:

Ik heb werk gevonden, dat mijn hoofd en handen bezig houdt. En ik heb leeren inzien, dat niets in het leven grooter voldoening geeft.

O, mijn werk is mij zoo lief! Ik zal nooit kunnen vervallen... want ja, lieve Oom en Tante, ik wéét 't nu, dat werk een van de grootste zegeningen is, die er bestaan. Dát weet ik nu door eigen ondervinding... en ik *voel*, dat niets je zoo waarachtig tevreden maakt als geregeld en rustig te werken. En u kunt er zeker van zijn, dat ik mijn les *goed* heb geleerd en die mijn heele leven lang niet meer vergeten zal!

Oom en Tante Warnouts bij Angeline

Angeline ontving haar Oom en Tante met een stralend gezicht.

- Lieverds, zei ze, dit is een grootsch moment in mijn leven! Kom binnen, kom binnen! Hebt u de plaat op de deur al gezien? Oom en Tante, riep ze op een onbeschrijflijk triomfantelijken toon: Ik ben mede-firmant in de zaak!

- Welwel, eiei, zoozoo, dat is mooi, Angeline!

- Ja! zei Angeline, en vraag u aan Henri, *waarom* hij me mede-firmant heeft gemaakt... Omdat hij vond, dat ik me zoo verdienstelijk gedroeg, omdat ik zoo goed werkte, en zooveel verstandige plannen ten uitvoer bracht... ja, Oom en Tante, heusch! heusch! Henri is bovenst tevreden over mij!

Oom en Tante lachten om Angeline's enthousiasme en luisterden naar haar gebabbel met vriendelijke waardeering.

Zij lieten zich het heele huis door geleiden en onvermoeid legde Angeline alles uit, hoe zij den boel had gevonden en hoe ze den boel had veranderd. Zij vertelde van haar tentoonstellinkjes, van haar ‘volière’ en van haar huis-inrichting, waarbij zij de linnenkamer en het dienstbodenkamertje niet had vergeten..., van haar lezing vertelde zij en gaf aan Oom en Tante een keurig getypt exemplaar daarvan in de hand.

- Dit... en mijn brevet van firmant, Oom en Tante, zei ze vroolijk, zijn de tastbare bewijsstukken, dat ik mijn tijd niet verbeuzeld heb, neen, ik mag wel zeggen, goed besteed!

En Oom en Tante beaamden dit met een glimlach en weder wisselden zij een veelbeteekenenden blik: Eva... Rhoda... Angeline... als men het goed bekeek, verdienden zij alle drie den prijs!

En, als Bep deze drie niet overtrof, dan... ja, dan zou het waarschijnlijk wel het eenige zijn, dat er om den prijs werd geloot. Want werkelijk, zij waren zéér, zéér tevreden over alle drie. Zij hadden *niet* beter hun wenken ter harte kunnen nemen en er ook niet beter gevolg aan kunnen geven!

Alle drie waren zij opgeruimd en gelukkig geworden door hun werk. En *dat* was immers de bedoeling geweest, toen zij aan de meisjes dat voorstel deden? En... wat hun vooràl zooveel satisfactie gaf: deze drie *hielden* van hun werk en zouden het nu nooit meer opgeven, zelfs al werd de belooning hun toegekend.

Neen, de Europeesche reis was nú niet meer hetgeen hen aanspoorde tot hun werk. Het werk was hun lief geworden *om het werk zelf*... en *dit* was het, wat Oom en Tante hadden gehoopt, maar nauwelijks zoo gaaf hadden durven verwachten.

Want Angeline zei:

- U moet me niet ondankbaar vinden, hoor, lieverds, als *ik* den prijs win, dan ben ik natuurlijk den koning te rijk! Maar, stel u voor, wat ik in den laatsten tijd wel eens heb gedacht?

'Ja, 't zal de vraag wezen, of ik hier wel zoo lang weg kan'.

Nu moet u niet lachen, hoor, want 't is heusch geen ijdelheid... alleen ben ik zoo blij te kunnen constateeren, dat ik werkelijk *nuttig* ben en door m'n werk... een steunpilaar voor de zaak!

Zij zei deze laatste woorden met een zegevierende potsierlijkheid, omdat ze zoo pronkerig klonken, maar Oom en Tante zagen duidelijk, dat de ondergrond van deze uitdrukking een innerlijke blijde dankbaarheid was, *omdat* zij zooveel beteekende voor de zaak. En zij knikten haar eens vriendelijk toe.

- Dus je voelt nu den zegen van werk, kindje? vroeg haar Tante.

- O, ja! Tante! o! ja!... Ik voel me gelukkig in m'n werk, en ik verzeker u, 't is geen trots, maar wèl ben ik me er hooger om gaan achten, dat ik iets *doe*, dat ik iets *ben*. En dus, wetende, dat ik niet overbodig ben op de wereld, ga ik in hoop en vertrouwen mijn toekomst tegemoet!...

Oom en Tante Warnouts en Bep

- Van Bep een pakje en een brief... O, een cahier; zou dát de beantwoording van de prijsvraag zijn? Neen, tóch niet, zei ze, en las het briefje vóor.

Lieve, lieve Oom en Tante,

Schrijf het niet aan luiheid, dwaasheid of onverschilligheid toe, dat ik niets heb om u te toonen!

De omstandigheden waren tegen mij... en toch... als u mijn dagboek gelezen zult hebben, dat ik u hierbij ter inzage zend, dan geloof ik, dat u 't met me eens zal wezen:

De omstandigheden zijn niet *tegen* me, maar vóór me geweest.

Hóe erg en droevig ze ook waren, ze hebben me geholpen, mezelf te overwinnen en mijn karakter te verbeteren... En daarom durf ik u mijn dagboek ter lezing te geven... lieve menschen, dan zult u alles van mij begrijpen!...

Uwe U liefhebbende

Bep.

In groote belangstelling opende Tante Warnouts het cahier, om het aan haar man voor te lezen.

En onder de lectuur werden zij beiden door de meest verschillende gewaarwordingen bevangen.

Nu en dan fronste Tante de wenkbrauwen, of schudde Oom het hoofd bij Bep's onhartelijke uitdrukkingen over haar familie; maar zij apprecieerden toch haar volkomen oprechtheid...

- Ze doet zich niet beter vóór dan ze is, zei Oom. Ze schijnt dus van plan te zijn geweest, een roman te schrijven?

- Ja, dat begrijp ik er óók uit. Nu moeten we zien, waarom haar dat niet is gelukt...

Zij lazen voort. En naarmate zij vorderden met de lectuur begon er een, hoe langer hoe grooter wordende ontroering in hen te leven.

Van tijd tot tijd stokte Tante's stem en moest zij even met voorlezen ophouden... en al lang vóór het einde rolden glinsterende tranen haar over de wangen.

Oom en Tante keken elkander aan... Zij begrepen elkaar... en drukten elkaar in zwijgende overeenstemming de hand.

De toekenning van den prijs

Oom en Tante Warnouts hadden aan alle vier de nichtjes een uitnoodiging gestuurd, om hen te komen bezoeken.

Ik ook? vroeg Bep verbaasd. Maar dadelijk daarop dacht zij toen:

O, ik begrijp het wel. Oom en Tante willen graag, dat we er alle vier bij zijn, als ze hun besluit mededeelen, zooals ze ook hun plan aan ons vieren hebben verteld.

Ik ben benieuwd, dacht zij, *wie* den prijs krijgen zal, - en zij dacht dit, zonder éénigen spijt of éénige jaloezie... Rhoda, Eva of Angeline... als *ik* beslissen moest, dan zou ik heusch niet weten, wie ik kiezen zou: zij hebben alle drie even hard gewerkt en ook alle drie aardig wat bereikt!...

Oom en Tante Warnouts wachtten hun nichtjes, evenals de vorige maal, in de serre.

En toen allen gezeten waren, begon Oom:

- Meisjes, 't heeft ons heel, heel veel pleizier gedaan, dat ons plan bij jullie in zulke goede aarde gevallen is. Met 't grootste genoegen hebben we kennis genomen van wat jullie door je pogingen hebt bereikt.

Eva heeft hard gewerkt en door haar vlijt en volharding, zich een mooi en goed bestaan weten te verwerven.

Hetzelfde is het geval met Rhoda.

Het heeft ons getroffen, hoeveel gelukkiger ze er uitziet en ze heeft ons verteld, waardoor dat komt en hoe groot de zegen is geweest, die ze door haar werk heeft verkregen.

En ook over Angeline zijn we zeer tevreden. Het maakt ons blij, dat al deze drie meisjes niet maar een bevlieging hebben gekregen in de hoop den prijs te verdienen, - maar dat ze dóór zullen gaan met hetgeen ze zijn begonnen, en niet graag er mee zouden uitscheiden. Niet waar? zoo is 't, kinderen?

- Ja, Oom! Ja! riepen Eva, Rhoda en Angeline als uit één mond.

- Jullie drieën beseffen, dat het werk zijn belooning zèlf met zich mee brengt, nietwaar?

- Ja! ja! riepen zij weer.

Onder dit alles zat Bep op heete kolen. Zij wou, dat Oom en Tante, die anders altijd zoo kiesch en fijngevoelig waren, dit tooneel haar hadden bespaard.

- En nu Bep, ging Oom Warnouts voort, en Bep richtte zich schrikkend op, maar snel sprak Oom voort om Bep te beletten iets te zeggen:

- Meisjes, ook Bep had een plan, een heel mooi plan had ze zelfs. Maar de omstandigheden hebben haar belet,

het uit te voeren. En toch... luister naar wat ze ons heeft geschreven:

En Oom las Bep's briefje vóór.

- En dat dagboek, meisjes, - je Tante en ik hebben het gelezen, en... we zijn er diep door geroerd.

- Oom... zei Bep gesmoord; maar haar Oom vervolgde:

- Wij zullen er een paar eindjes uit voorlezen... *die* gedeelten, waardoor jullie een goed denkbeeld krijgen van Bep's strijd en moeilijkheden en van haar eindelijke schitterende overwinning.

Tante begon te lezen... Als korte inleiding vertelde zij Bep's plannen en hoe die werden verijdeld. En toen las zij... verder en verder... en de drie nichtjes luisterden toe, ademloos geboeid, en als Tante's stem heel erg trilde, zooals bij het ziekzijn van kleinen Bob, dan konden zij moeilijk hun tranen bedwingen; zelfs ontsnapte hun wel eens een korte snik.

En Bep... zij hield haar gezicht achter haar handen verborgen... maar zij *voelde*, hoe góed de innig lieve Oom en Tante het met haar meenden... en hoe ook de drie nichtjes haar beschouwden, met de liefste sympathie.

Toen Tante eindelijk zweeg, was het eenige oogenblikken stil, zeer stil: allen waren te ontroerd om te spreken.

Doch toen zei Oom:

- Eva, Rhoda en Angeline, jullie hebt zéér je best gedaan en we zijn buitengewoon tevreden over hetgeen jullie hebt gepresteerd. Jullie hebt wel moeilijkheden gehad, - natuurlijk! maar een innerlijke strijd is altijd veel erger dan een uiterlijke, - en het sterkste en het geestkrachtigste toont zich hij, die *zichzelven overwint*. Zijn jullie 't niet met me eens?... Zoo ja, - wie vinden jullie dan, - ik laat 't aan jullie oordeel over, - dat de prijs toekomt, omdat zij 'm 't meest heeft verdiend?

En:

- Bep! klonk het onmiddellijk, hartelijk en spontaan, van Eva, Rhoda en Angeline, Bep! Bep!

En Bep rees overeind, zeer bleek, maar met een stralend, stralend gezicht. Zij sloeg haar armen omhoog en riep:

- O, Lieven!... Ik!? O, kan dat waar zijn? Is 't waar?!

- Ja, ja! riepen allen, en Bep ging van de eene omhelzing over in de andere. Zij huilde en lachte van geluk en was heelemaal overstuur.

- En nu de andere drie, zeiden Oom en Tante, - die zoo'n juiste keuze hebben gedaan. Zij óók hebben 'n prijs verdiend, al is 't dan niet de hóógste prijs. Ziehier, zeiden ze: een practisch cadeau als souvenir, dat jullie altijd te pas kan komen: voor elk een armband-horloge.

- O, dank u, dank u, jubelden de meisjes, en Bep zei:

- Maar *ik*... hoe zal ik u danken... Lieve, lieve Oom en Tante, ik heb er geen woorden voor... maar wees er zeker van, dat ik mijn hééle leven mijn dankbaarheid voelen zal, dat u mij... *mij*... o, ik kan 't nog niet gelooven... vereert met den hoogsten prijs!...

EINDE